School of Theology at Claremont
1001 1343942

Theology Library

SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT
California

From the library of
E. C. Colwell

The Catholic Epistles and Apocalypse

(Codex Bodl. Laud. Lat. 43)

TOGETHER WITH

The Apocalypse Text of Beatus

(Codex Tabarensis, nunc Nouum-Eboracensis in Bibliotheca J. P. Morgan)

BY THE SAME WRITER

OLD-LATIN BIBLICAL TEXTS: No. V

THE FOUR GOSPELS
FROM
THE CODEX CORBEIENSIS
TOGETHER WITH
THE FLEURY PALIMPSEST
OXFORD: AT THE CLARENDON PRESS, 1907
Price: **12s. 6d. nett.**

OLD-LATIN BIBLICAL TEXTS: No. VI

THE FOUR GOSPELS
FROM
THE CODEX VERONENSIS
With two Collotype Facsimiles
OXFORD: AT THE CLARENDON PRESS, 1911
Price: **21s. nett.**

SACRED LATIN TEXTS: No. I

THE EPISTLES AND APOCALYPSE
FROM
THE CODEX HARLEIANUS
Numbered Harl. 1772 in the British Museum
LONDON: HEATH, CRANTON & OUSELEY, LTD., 1912
Price: **21s. nett.**

SACRED LATIN TEXTS: No. II

THE EPISTLES OF S. PAUL
FROM
THE CODEX LAUDIANUS
Numbered Laud. Lat. 108 in the Bodleian Library, Oxford
LONDON: HEATH, CRANTON & OUSELEY, LTD., 1914
Price: **12s. 6d. nett.**

SACRED LATIN TEXTS: No. III

THE FOUR GOSPELS
FROM
THE IRISH CODEX HARLEIANUS
Numbered Harl. 1023 in the British Museum
LONDON: HEATH, CRANTON & OUSELEY, LTD., 1914
Price: **21s. nett.**

AD

AMICUM

CONCIUEMQUE

MEUM

WALTER MORRISON, M.A. (OXON.)

QUI HAEC STUDIA BIBLICA

MAGNOPERE FOUET

ATQUE PROMOUET

D. D. D.

REDEMISTI NOS, DEUS,

IN SANGUINE TUO.

THOU HAST REDEEMED US, O GOD,

IN THY BLOOD.

—*Apocalypse*, v. 9.

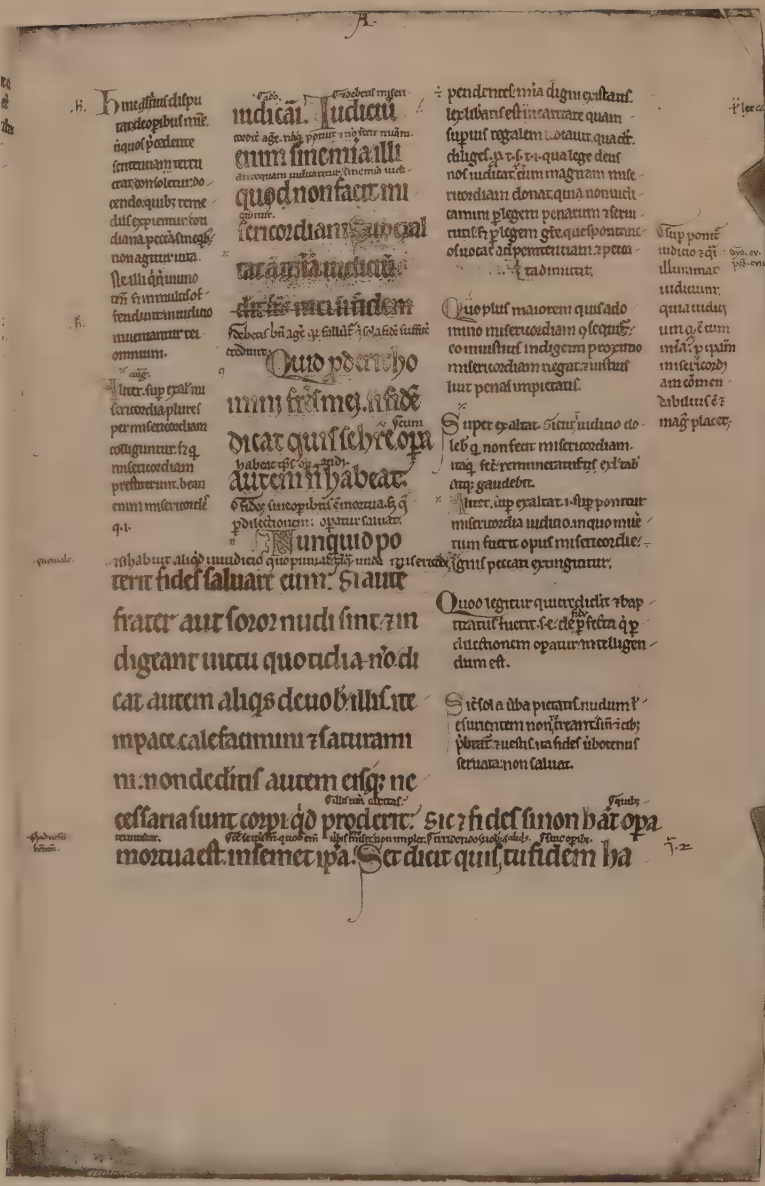

PLATE I

Fol. 6 (S. James ii. 12–18)

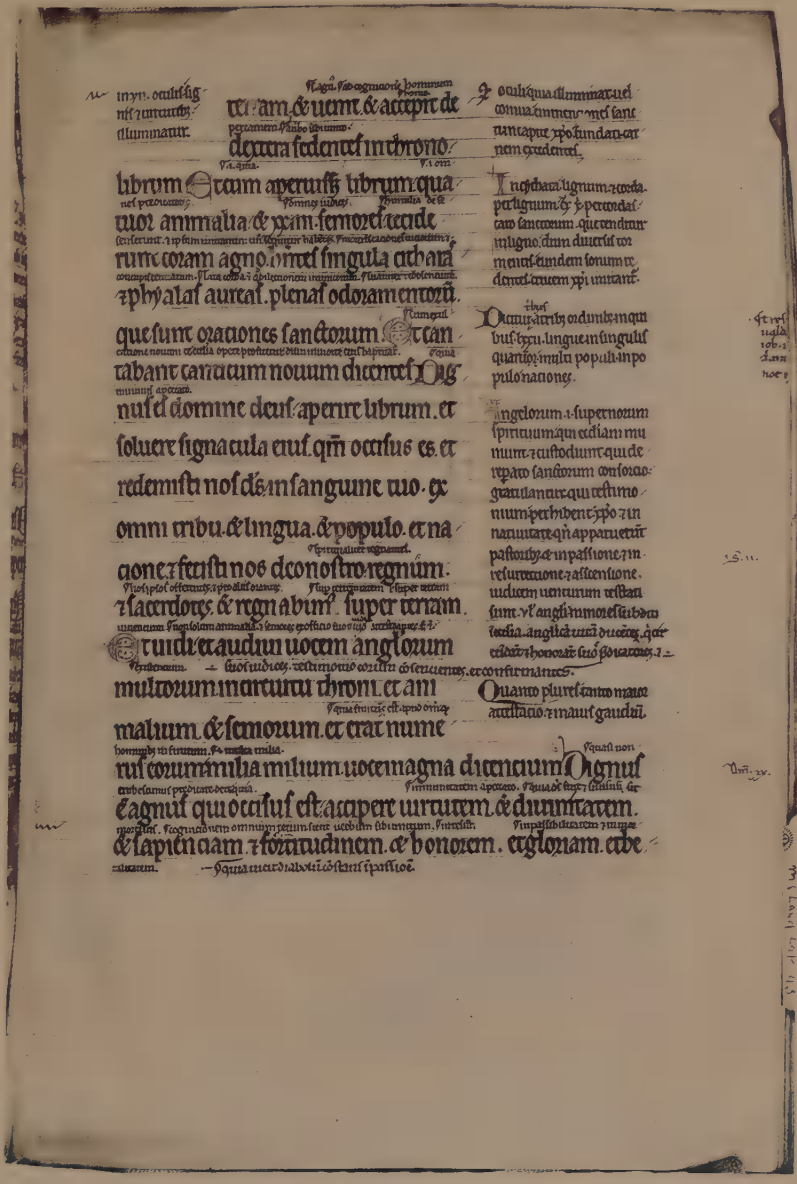

PLATE II

Fol. 61

(Apoc. v. 6–12)

Bible. NT. Catholic Epistles. Latin. 1916.

SACRED LATIN TEXTS: No. IV

BS
2777
A25
B8

The Catholic Epistles and Apocalypse

FROM THE

Codex Laudianus

NUMBERED LAUD. LAT. 43 IN THE BODLEIAN LIBRARY

TOGETHER WITH

The Apocalypse Text of Beatus

FROM THE

TENTH CENTURY MS. IN THE MORGAN LIBRARY, NEW YORK

NOW FIRST EDITED WITH INTRODUCTIONS DESCRIPTIVE OF THE MSS. AND THEIR CORRECTORS

BY

E. S. BUCHANAN, M.A., B.Sc.

EDITOR OF OLD-LATIN BIBLICAL TEXTS, NOS. V AND VI;
SACRED LATIN TEXTS: NOS. I, II, AND III, ETC.

WITH SIX COLLOTYPE FACSIMILES

HEATH, CRANTON & OUSELEY, LTD.
FLEET LANE, LONDON, E.C.

1916

It is clear that if we want to know the history of the text of the New Testament, and to trace it back to its first form, we must study not merely those readings which Jerome approved, either in Greek or Latin, but those other readings which occurred in MSS. written in North Africa, or in North Italy, or as far away as Ireland. . . . *If you want the earliest forms, you must go away from the centres to the circumferences.* The Greek MS., for instance, which turns up in a monastery in the Caucasus, is far more likely to have an early text than one which turns up in Egypt. And a Latin MS. which was copied in Ireland is almost certain to have early readings in it, *which the Authorised Vulgate has not killed off.*

.

Do not let us say we are introducing an atmosphere of uncertainty into Biblical study, or into Church life. If we seem to hesitate, it is in order that we may plant our feet more firmly; if we suggest an uncertainty, it is because we are on the road to a certainty. *Even in the study of the Gospels, our illusions are really the highway to our conclusions.*

Rendel Harris
(*Expositor*, September 1915).

Printed by Ballantyne, Hanson & Co.
at the Ballantyne Press, Edinburgh

CODEX LAUDIANUS 43

OF

THE CATHOLIC EPISTLES AND APOCALYPSE

In the preface to our *Sacred Latin Texts : No. II*, published in 1914, an account has already been given of Archbishop Laud's successive bequests of MSS. to the Bodleian Library. The MS. from his collection, which we now publish, was donated to the University in the year 1639, six years before the donor perished on the scaffold. It came from Lambeth to Oxford as one of a consignment of 575 MSS., but with no particulars given of its history or provenance. Some of Archbishop Laud's most valuable Latin MSS. were obtained from the Swedish soldiery, who in 1631 sacked Würzburg. These MSS. retain still the shelf numbers they had on the shelves of the library of St. Kylian's Monastery in Würzburg. Our Laud. Lat. 43 has no such numbering, and therefore its ownership before it came into the possession of the Archbishop is unknown.

The MS. bears the inscription, written in Laud's own finished hand-writing, *Liber Guil. Laud Archiepi Cant. et Cancellarii Universit. Oxon.*, 1638. It was probably acquired by him in that year, or, if not, in the previous year. For had he acquired it earlier, it would almost certainly have been sent to the University with the gift of 181 MSS. (accompanied by the bust of King Charles I) which were donated in the year 1636. The date in this and other of his MSS. was inserted when the MS. was received back from the binder. We know that Laud. Lat. 108 was bought by the Archbishop in 1633, but it bears the date of its binding, 1637.

In the Quarto Catalogue of the Laud MSS., Laud. Lat. 43 is dated "xii sec. exeun." The sub-Librarian of the Bodleian writes to us that

334056

in his judgement the MS. is not earlier than the thirteenth century, and he would assign it to the second quarter of the thirteenth century.

The leaves after being clipped at their edges by the binder in 1638 now measure 12¼ by 8 inches. They number 88 in all, and form exactly eleven quires of 8 leaves each. A fly-leaf, inserted by the binder, is numbered, and thus the first leaf of the MS. proper is marked Fol. 2, while the last leaf is numbered Fol. 89.

The MSS. is happily complete—no leaf is missing. It has on its first leaf the title:

EPISTOLE CANONICE ET APOCHALIPSIS GLOSSATE

The spelling *apochalipsis* attracted my attention when I first saw the MS. in 1911, and suggested a Spanish origin. The text on each page—always occupying twenty lines—is surrounded by the gloss, which is ten times as voluminous, and which is written in smaller characters, but of the same semi-uncial form, and by the same scribe throughout. In the present edition the text only is printed, disengaged from its gloss, line for line and page for page as it stands in the MS.

Only one corrector has corrected the MS. He uses an ink less dark and less bright than that of the original scribe. It is duller in hue, and at the same time his characters are distinguished from those of the scribe himself by being a little more rounded, less pointed, and not so upright. His work belongs, in our judgement, to the first half of the thirteenth century, and is not removed by more than fifty years from the work of the original copyist.

It is difficult, in not a few cases, to distinguish the punctuation of the corrector from that of the original scribe. Where this doubt exists the punctuation has been inserted in the printed edition. Some of our punctuation is thus possibly due to the corrector. The only marks employed are the Spanish colon and the full point. The readings of the corrector are Vulgate readings, and often agree with the Codex Cavensis and the Codex Vallicellanus (Wordsworth's V), although there are a few verbal agreements with the Codex Amiatinus. When the first hand supports the Sixtine text of 1590 in opposition to the Clementine text of 1592, *as is generally the case*, the corrector as a rule gives us the Clementine reading.

Orthography of the MS.

It is easy to prove that neither the original scribe nor the corrector knew the Latin language. We find *thronum* miscopied *hronum* and *thonum*, probably from an original *tronum* with an *h* above the letters *tr*. We find also *diapolus* for *diabolus*, *habilon* for *babilon*, *iuuens* for *uiuens*, and many such like. There is a constant confusion between *quod* and *qui*, which the corrector often overlooks. The blunder of the original scribe *mulierum* for *mulierem* is corrected to *mulieram* (*sic*), *plagant* for *plangent* to *plagent*, *tonitroa* to *tonitria* (*sic*). Such blunders of the first hand as *adricola*, *sancdali*, *emouere* (for *uomere*), *gressos* (for *grossos*), *sepudoprophete*, are for the most part passed by. The division of words show the same ignorance of the rudiments of Latinity. The corrector re-writes *absinthium* as two words, viz. *ab sinthium*, while the original scribe writes *quotidi anno* as two words, *etgloriam*, *intestimonium*, and such like as one word. He agglutinates prepositions to their nouns, exactly as we find in the Codex Perpignanus, Paris Lat. No. 321, edited in part by Berger[1] and in part by the present writer in the *Journal of Theological Studies* for July 1911.

Perpignan is on the borders of Catalonia, and is within a hundred miles of Barcelona. That an ancient text (non-Roman) was preserved in Spain as late as the Crusades at the end of the twelfth century is due to Moorish occupation of Spain until that period. The Moors formed a barrier against Roman ecclesiastical aggression. In the Morgan MS. of Beatus the present writer discovered the date 968 as that of its copying, and 1220 as the date of its drastic correction. This epoch, A.D. 1220, marks the advent of the Roman Vulgate into Spain, and its ousting of the ancient Spanish text. It is our belief that Laud. Lat. 43 was written on the borders of Spain and France, probably around Perpignan, *circa* A.D. 1220, and was more thoroughly corrected less than fifty years later to the Roman standard. Only the fact that our MS. was copied in some such remote locality will explain the Old-Latin survivals that it has retained.[2]

[1] *Un Ancien Texte Latin retrouvé dans un MS. provenant de Perpignan*, Paris, Imprimerie Nationale, 1895.

[2] E.g. *uerecundia* for *timore*, *socius* for *particeps*, *maturauit* for *aruit*, *stupui* for *miratus sum*. Also the survival of such ancient forms as the Genitive Sing. in *-es*, viz. *sedentes*, *stantes*, points in the same direction.

In the Codex Perpignanus, in Jude 18 we read : *In nouissimo tempore uenient inlusores secundum sua desideria ambulantes in impietatibus suis.* This is corrected by the second hand to read : *In nouissimis temporibus uenient illusores secundum sua desideria ambulantes non in pietate.* This was the local text with the peculiar wrong reading *ambulantes non in pietate.* And this same text with its peculiar wrong reading we find in Laud. Lat. 43, and it is passed unaltered by the corrector. Another reading, likewise a blunder, found inserted in Codex Perpignanus by the second hand, viz. *prescienciam* for *presenciam* (2 S. Pet. i. 16), we find actually copied in our MS. by the first hand, and approved, or at least unaltered, by the corrector. The following spellings are also such as we find in the Codex Perpignanus :

b for *p* and *vice versa :* diapolus, plasphemias, labidi.

ch for *h :* michi, nichil.

d for *t* and *vice versa :* uelud, capud, illut, cantito, considerandi.

c for *qu* and *vice versa :* secuntur, quoinquinati.

s for *x :* sterminans.

ss for *s* and *vice versa :* esstote, asscendit, misi.

ss for *sc :* marcesset, immarcessibilem.

nn for *n :* inennarabili, quotidianno.

uu for *u :* suum, nouuam, seruuant, lauuant, euuangelizatum, euuangelium.

m for *mm :* consumata, consumarentur.

ff for *f* and *vice versa :* effesum, euffraten, ofendat.

cc for *c :* peccora, acculei, accutum, facctum.

tt for *t* and *vice versa :* patti, exercitattum, mitebant.

r for *rr :* curuum, herore.

c for *g :* uigies, glorifigauit, testifigatus.

g for *i* (or *z*) *:* magestate, gona (*g* for *i* is a peculiarly Spanish interchange).

a for *e* and *vice versa :* fallantes, errencia, parturians, carecterem, fielas.

i for *e :* accipi, acciperis.

ỳ for *i* and *vice versa :* ỳsaac, caỳn, sỳdera, nicholaỳtarum, perhỳbet, ỳsacar, phỳalas, apollion, babilon, martirum, cristallo, sinagoga.

o for *a :* scandolum, auricolcho, odorent, contantes, contabant.

o for *u* and *vice versa :* tonitroa, lauditie.

i for *u :* incredilis, mani, matituna.

per for *por* (*par*) *:* corperi, temperibus, perati.

p intrusive : columpna, dampnacio.

cum for *con :* cumsenior. (*Vide infra* for *m* and *n*.)

Perpetual in the MS. is the interchange of *c* and *t* in such words as *sapiencia*, *gracia*, *oracio*, *iuditia*, *tercia*, *penitencia*. The letter *h* is an uncertain quantity in all Spanish texts. Our text exhibits *sabaoht* (*sic*), *enohc* (*sic*), *hiris*, *habiit*, *herore*, *hos*, *hodient*, *hii*, *hostendebat*, *chore*, *apochalipsis*, *coherceat*, *archa*, *prohicientes*, *sathane*, *ỳdolotithis*, *abhominationi*, *trai*, *tronum*, *eredes*. The spellings *unianimis* and *unanimis*, *spiritalis* and *spiritualis*, are

both found. The letters *m* and *n* are confused, and we find *faciemdum*, *unctiomem*, *im prelium*, *im pietate*, *im blasphemias*; and, on the other hand, *ronpheam*. The forms *ihus*, *ihum* occur, as well as *ihs*, *ihm*. The double negative *neque in nullam arborem* is also of interest.

Our MS. supports the testimony of the Codex Perpignanus, the Codex Cavensis, and Spanish and Old-Latin texts generally, in retaining the testimony of the Three Heavenly Witnesses. In 1 S. Ioh. v. 6 we have by the original scribe the new reading, *Non per spiritum solum*, where the Vulgate and the corrector give us the reading *Non in aqua solum*. Discussion of other remarkable Old-Latin and non-Arianized readings preserved by our MS. is deferred for the present.

The readings placed at the foot of the printed text, unless we have notified the reader to the contrary, are those of the solitary corrector of Laud. Lat. 43, whose date is the first half of the thirteenth century.

Noui Eboraci,
d. 7 April. post Incarnationem a. 1916.

CONTENTS

	Fol.
Sancti Iacobi Epistula	2
Sancti Petri Epistula Prima	13b
Sancti Petri Epistula Secunda	25
Sancti Iohannis Epistula Prima	33
Sancti Iohannis Epistula Secunda	45
Sancti Iohannis Epistula Tertia	46
Sancti Iudae Epistula	47b
Apocalypsis Sancti Iohannis Apostoli	52b
	Page
Apocalypsis S. Iohannis secundum Beatum	1
Appendices—	
Appendix I	66
Appendix II	70
Appendix III	85

1 [1] acobus
dei et do
mini
nostri
iħu $\overset{i}{x}$
seruus
duodecim
tribubus que
sunt in dispersi
one salutem.
[2] Omne gaudi
um existima
te fratres mei
cum in temp
taciones uarias incideritis [3] sci
entes quod probacio fidei uestre
pacienciam operatur [4] paciencia
autem opus perfectum habet ut sitis fratres
integri in nullo deficientes. [5] sic quis
autem uestrum indiget sapiencia postulet

[4] fr̄s: +perfecti et, *postea* fr̄s perfecti et *erasit et scripsit tantum* perfecti et [5] sic: si A

a đo que dat omni
bus affluenter et non
improperat et dabitur
ei [6] postulet autem
in fidem nichil hesitans
qui autem hesitat simi
lis est fluctui maris
qui a uento mouetur
et circumfertur. [7] Non
ergo existimet homo ille quod accipiat
aliquid a domino [8] uir duplex animo
inconstans est in omnibus uiis suis.
[9] Glorietur autem frater
humilis in exaltacio
ne sua [10] diues autem
in humilitate sua quoniam
sicut flos feni transi
bit. [11] Exortus est enim
sol cum ardore et arefecit

[5] que: qui [7, 8] a dño. Uir

fenum et flos eius deci
det decor uultus eius de
periit. Ita et diues in suis it
eneribus marcescet. [12] **B**eatus uir qui suffert
temptacionem quoniam cum probatus fuerit
accipiet coronam uite quia repromisit
deus diligentibus se. [13] **N**e
mo cum temptatur di
cat quoniam a deum temp
tatur deus enim intemp
tor malorum est. **I**pse
enim neminem temp
tat. [14] **V**nusquisque ue
ro temptatur ▪ concu
piscentia sua abstractus
et allectus [15] deinde concu
piscencia cum conceperit
parit peccatum pecca
tum uero cum consuma
tum fuerit generat mor

[11] decidit et decor itineribus suis [12] accipiet (accipi et *MS.*) quam
[13] a deo intemptator [14] illectus

tem. [16] Nolite itaque errare fratres
mei dilectissimi. [17] Omne da
tum optimum et omne
donum perfectum desursum
est descendens a patre lu
minum. apud quem non
est transmutacio. nec uicissitudinis
obumbracio. [18] Voluntarie enim genuit
nos uerbo ueritatis ut simus inicium ali
quod creatum xp̄o eius. [19] Scitis
fratres mei dilectissimi. Sit
autem omnis homo uelox
ad audiendum tardus au
tem ad loquendum et
tardus ad iram. [20] Ira enim
uiri iusticiam đi non operatur.
[21] Propter quod abicientes
omn̨enem inmundiciam
et abundanciam malitie in

[17] Om̄e datum : omnedatum *ipse scriba*
[18] creature eius (– xp̄o) *ipse scriba*
[19] Scitis (scitis *glossator*) : + autem

in mansuetudine suscipite
insitum uerbum. Quod potest fratres
saluare animas uestras. [22] Essto
te autem factores uerbi et non auditores
tantum fallantes uosmetipsos. [23] Quia
si quis auditor est uerbi et non factor hic
comprabitur uiro considerandi uul
tum natiuitatis sue in spe
culo. [24] Considerauit enim se
et abiit et statim
oblitus est qualis
fuerit. [25] Qui autem perspexerit in lege perfec
te libertatis permansit in ea non auditor

[21] ffs: *erasum* [23] comprabitur consideranti [25] et permansit

obliuiosus factus set factor operis hic beatus
in facto suo erit. [26] Si quis autem putat
se religiosum esse non refrenans linguam
suam seducens cor suum huius uana
est religio. [27] Religio munda

et immacula
ta apud deum et patrem hec est
uisitare pupillos et uiduas in
tribulacione eorum et immacu
latum custodire se ab hoc seculo.
2 [1] Fratres mei nolite in personarum
acceptione habere fidem do
mini nostri ihū xp̄i glorie. [2] Et
enim si introierit in conuentu
uestro uir habens anulum aure
um in ueste candida introie
rit autem et pauper in sordido
habitu [3] et intendatis in eum
qui indutus est

[26] set seducens

uester preclara. et dixistis
ei tu sede hic bene pauperi au
tem dicatis tu sta illic aut
sede sub scabello pedum
meorum [4] nonne iudicatis apud uos
metipsos et facti estis iudices cogita
tionum iniquarum. [5] **A**udite fratres
mei dilectissimi. **N**onne ds elegit
pauperes in mundo. diuites autem
in fide et heredes regni quod repromi
sit deus diligentibus se. [6] **V**os
autem inhonorastis pau
perem. **N**onne diuites
per potenciam uos oppri
munt et ipsi trahunt uos
ad iudicia: [7] nonne ipsi blas
phemant bonum nomen
quod inuocatum est super
nos. [8] si tamen legem perficitis rega
lem secundum scripturas diliges prox

[3] dixeritis [5] in hoc mundo [6] inhonorastis : uel exhonorastis

imum tuum sicut te
ipsum bene facitis
[9] si autem personas
accipitis peccatum
operamini redar
guti a lege quasi trans
gressores [10] quicumque
autem totam legem
seruauerit ofendat
autem in uno factus
est omnium reus [11] qui
enim dixerit non
mechaberis dixit et
non occides. Quod
si non mechaberis oc
cidas autem factus
est transgressor legis.
[12] Sic loquimini et sic
facite sicut per legem
libertatis incipientes

[11] est : t *erasa*

iudicari. [13] Iudicium
enim sine misericordia illi
quod non facit mi
sericordiam set faci
enti misericordiam misericordia. [14] Quid pro
derit frs mei si fidem

Quid proderit ho
mini frēs mei. si fidem
dicat quis se habere opera
autem non habeat.
Nunquid po
terit fides saluare eum: [15] si autem
frater aut soror nudi sint et in
digeant uictu quotidianno [16] di
cat autem aliquis de uobis illis. ite
in pace calefacimini et saturami
ni. non dederitis autem eis que ne
cessaria sunt corperi quid proderit. [17] sic et fides si non habeat opera
mortua est in semetipsa. [18] Set dicit quis tu fidem ha

[13] quod : qui set facienti mīam mīa : Superexaltat (*sic*) autem misericordia iudicium

bes et ego opera habeo

ostende michi fidem

tuam sine operibus

et ego ostendam tibi

ex operibus fidem me

am. [19] Tu credis quoniam

unus est deus bene

facis et demones cre

dunt et contremiscunt.

[20] Vis autem scire o homo

inanis quoniam fi

des sine operibus mortu

V a est. [21] Abraam pater

uester nonne ex operibus iustificatus est

offerens ysaac filium suum su

per altare. [22] Vides ergo quoniam fides cooper

atur operibus suis et ex operibus fides

consumata est. [23] Et im

pleta est scriptu
ra dicens. **C**redi
dit abraam đo
et reputatum est
illi ad iusticiam. et
amicus đi appellatus
est. [24] **V**idetis quoniam
ex operibus iustificatur
homo et non ex fide tantum. [25] **S**imiliter
autem et rahab meretrix nonne
ex operibus iustificata est suscipiens
nuncios et alia uia eos eiciens. [26] **S**icut
enim corpus sine
sp̄u emortuum
est ita et fides sine
operibus mortua est.

VI 3 [1] **N**olite plures ma
magistri fieri fratres
mei scientes quoniam
maius iudicium sumitis đi [2] in multis enim

[1] đi *erasum* [2] In multis

offendimus
omnes. Si quis
in uerbo non

offendit hic
perfectus est uir.
Potest enim ferno circumducere
totum corpus suum [3] sic et nostris equis
frenos in ora mittimus ad
consenciendum nobis et omne
corpus illorum circumferi
mus. [4] Ecce et naues cum mag
ne sint et a uentis ualidis mi
nentur circumferentur a
modico gubernaculo ubi impetus
dirigentis uoluerit. [a] Ita et lin
gua membrum qui

[a] freno [3] si autem equis (– nostris)

dem modicum
est et magna ex
altat. Ecce quan
tus ignis quam
magnam siluam
incendit [6] et lin
gua nostra ignis est
uniuersitas iniqui
tatis. Lingua con
stituitur in membris
nostris que macu
lat totum corpus
et inflammat
rotam natiuita
tis nostre inflamma
ta a gehenna.
[7] Omnis enim na
tura bestiarum
et uolucrum et re
pencium et ceterorum

[6] nostra *improbatum*

domatur et domita sunt a natura hu
mana [8] linguam autem nullus
hominum domare potest. **E**st enim inqui
etum malum plena ueneno mor
tifero. [9] **I**n ipsa benedicimus dm
patrem et in ipsa homines maledicimus homines
qui ad similitudinem
dei facti sunt. [10] **E**x
ipso ore procedit bene
dictio et maledictio
non oportet fratres
mei hec ita fieri. [11] **N**un
quid fons de eodem fo
ramine emanet
dulcem et amaram
aquam. [12] **N**unquid
potest fratres mei ficus
uuas facere aut uitis
ficus. **S**ic neque salsa
VII dulcem potest facere aquam. [13] **Q**uis sapiens

[9] homines *pri.: erasit ipse et substituit* maledicimus [11] emanat

et disciplinatus
inter uos ostendat
ex bona conuersa
cione operam dei per
mansuetudinem
VIII sapiencie. [14] Quod
si zelum amarum
habetis et conten
ciones sunt in cordibus uestris
nolite gloriari et mendaces esse ad
uersus ueritatem [15] non est enim ista
sapiencia desursum descen
dens sed terrena animalis diaboli
ca. [16] Vbi enim zelus
et contencio. ibi in
constancia et omne
opus prauum.
[17] Que autem de
sursum est sapien

[13] operam suam in mansuetudine

tia primum qui
dem pudica est
deinde pacifica mo
desta suadibilis
bonis consenciens
plena misericordia et fruc
tibus bonis iudicans
sine simulacione.
[18] Fructus autem iusticie in pace
seminatur facientibus pacem. 4 [1] Vnde
et bella et lites in uobis. Nonne ex concupiscenciis uestris que
militant in membris uestris [2] concupiscitis et non habe
tis occiditis et zelatis et non potestis adipisci. Litigatis et
belligeratis et non habetis propter
quod non postulatis. [3] Petitis
et non accipitis. eo quod male
petatis ut in concupiscenciis uestris
insumatis. [4] Adulteri nescitis
quia amiticia huius mundi
inimico est deo quicumque ergo

[17] deinde: +autem uel suasibilis [2] et non: +tamen [3] uel consumatis
[4] amicitia inimica

uoluerit ami

cus esse seculi huius

inimicus đi

constituitur.

[5] An putatis quod

inaniter scrip

tura dicat ad

inuidiam

concupiscit

sp̄s qui habi

tat in uobis [6] ma

iorem autem dat graciam

dn̄s superbis enim resistit humilibus autem dat đi graciam.

[7] Subditi ergo estote deo resistite autem diabolo et fu

giet a uobis [8] appropinquate đo et appropinquabit

uobis. Emundate manus

peccatores et purificate corda duplices an[i]mo. [9] Miseri es

tote et lugete. Risus uester in luctu conuertatur

[4] constituetur [6] dn̄s: propter quod dicit. Deus – enim – đi
[8] appropinquate: +autem [9] luctus

et delectamentum in merore. [10] hu
miles fratres estote in conspectu do
mini x qui in gloria dei est. [11] Nolite detra
here de alterutrum fratres mei. Qui
detractat fratrem et qui iudicat
fratrem non est facturus domini legem
iudicando fratrem si autem iudi
cat fratrem non dñi est factor legis sed
iudex. [12] Vnus est
enim ds legislator
et iudex qui iudicabit
et liberabit. Tu au
tem quis es qui iu
dicas proximum tuum. [13] Ecce
nunc qui dicitis hodie aut crastino ibimus in ciuitatem
illam et faciemus quidem ibi annum mercabimur et lucrum
faciemus [14] qui ignoratis quid sit in crastinum que anim est
uita uestra. Vapor
est ad modicum

[9] gaudium [10] humiliamini in consp. (– fratres) domini exaltabit uos
[11] alterutrum (– de) Qui fratri detrahit aut qui fratrem : + suum
non est fact. dom. legem iud. fratrem : detrahit legi et iudicat legem si autem
iudicas legem nos (*sic*) es (est *glossator*) factor [12] qui potest perdere et liberare
[13] et mercabimur [14] enim *ipse*

parens et dein
ceps extermina
bitur pro eo ut
dicatis si dn̄s
iħs xp̄s uoluerit et si uixeri
mus faciemus
hoc aut illud. [16] **N**unc
autem exulţa
tis in superbiis
uestris omnis ex
ultacio talis ma
ligna est. [17] **S**ci
enti igitur bonum facere
et non facienti peccatum
est illi. 5 [1] **A**gite nunc diui
tes plorare. ululantes in miseriis que aduenient uobis
[2] diuicie uestre putrefacte sunt et uestimenta uestra a ti
neis comesta sunt. [3] **A**urum et argentum uestrum eru
ginauit et erugo eorum in testimonium uobis erit
et manducabit carnes uestras sicut ignis

[15] iħs xp̄s: *erasit ipse scriba et in rasura scripsit* uoluerit uix̄imus *ipse scriba*, uixeīmus *corrector* [1] miseriis: +uestris aduenient

Thesaurizas
tis uobis iram
in nouissimis
diebus. [4] Ecce
merces operaiorum
uestrorum qui mes
suerunt regio
nes uestras que fra
udata est a
uobis clamant
et clamor eorum
in aures do
mini sabaoht introiuit.
[5] Epulati estis super terram
et in luxuriis enutristis
corda uestra in die occisio
nis [6] adduxistis et occidistis
iustum et non restitit uo
bis. [7] Pacientes igitur
estote fratres usque aduentum

[7] usque ad aduentum

domini. Ec

ce adricola

exspectat pre

ciosum fruc

tum terre pa

cienter ferens

donec accipi

at tempora

neum et serotinum. [8] Pa

tientes estote et uos et con

firmet ds corda uestra quoniam

aduentus diei di appropinquabit. [9] Nolite ingemiscere

fratres in alterutrum ut non iudicemini. Ecce iudex ante

ianuam assistit [10] exemplum

accipite fratres· la

boris et pacien

cie prophetarum

qui locuti sunt

in nomine do

mini. [11] Ecce bea

∴ exitus mali longanimitatis

[7] agricola [8] confirmate (– ds) aduentus dni app.

tificamus. qui

sustinuerunt.

Sufferenciam

iob audistis

et finem domi

ni uidistis.

quoniam mi

sericors est dominus. et mi

serator. [12] Ante omnia autem fratres mei nolite iurare neque per celum neque per terram. neque per aliud quodcumque iura mentum. Sit autem sermo uestere. est. est. non. non. ut non sub in iudicio decidatis. [13] Tristatur aliquis uestrum oret

equo animo et psallat.

[14] Infirmatur

aliquis ex uobis

inducat presbiteros

ecclesie et orent su

per eum un

gentes eum
oleo in nomi
ne domini [15] et
oratio fidei sal
uabit infir
mum et alle
uiabit infir
mum et alle
uiabit eum
dominus et si
in peccatis sit
dimittentur
ei. [16] **C**onfite
mini domino
peccata uestra et orate pro in
uicem ut saluemini. **M**ultum enim ualet deprecacio iusti
assidua. [17] **H**elias homo per omnia similis nobis passibilis
et oracione orauit ut non plueret super terram et non
pluit annos tres menses .vi. [18] et rursum ora
uit et celum

[16] dominó : alterutrum [17] per oma : erat

dedit pluuiam et tera dedit
fructu suum. [19] **F**ratres si quis
ex uobis e̊rrauerit ▪ ueritate et
conuerterit quis eum [20] scire de
bet quoniam qui conuerti fe
cerit peccatorem ab errore uie
sue saluabit animam eius
a morte. et operit multitudi
nem peccatorum.

electis adue
nis dispersionis
ponti gala
cie cappado

[20] fecerit : *primo scripsit* fecit uel cooperit *supplevit manus recens*

[1] Petrus apostolus ihu xpi

cie asie et bitinie

[2] secundum presci

enciam di patris

in sanctificatio

nem sps in obe

dienciam et asper

sionem sangui

nis ihu xpi gratia

uobis et pax multiplicetur. [3] **B**enedictus

deus et pater domini nostri ihu xpi qui secundum

magnam misericordiam suam regenerauit nos

in spem uiuam per resurrectionem ihu xpi

ex mortuis [4] in hereditatem incorruptibilem

et incontaminatam

et immarcessibi

lem. conseruatam

in celis in uobis [5] qui uir

[3] uiuam : uel uite [5] qui iu uir.

tute di custodi

mini per fidem

in salutem para

tam reuelari in

tempore nouis

simo [6] in quo ex

ultabitis. modi

cum nunc si opor

tet contristari

in uariis tribula

cionibus. [7] ut pro

bacio uestre fidei multo preciosi

or sit auro quod per ignem probatur.

Inueniatur

in laudem et glo

riam et honorem

et reuelacionem

iħu xp̄i. [8] Quem

cum non uideri

tis diligitis in

[7] et reuelaci. : in reuelaci.

quem nunc quoque non uidentes
creditis credentes autem ex
ultabitis leticia inennarabi
li et glorificata. [9] reportantes
finem fidei uestre salutem ani
marum uestrarum [10] de qua salu
te exquisierunt atque scrutati
sunt prophete qui de futura in no
bis gratia đi prophetauerunt. [11] Scru
ṣtantes quod uel quale uerbum signi
ficaret in eis sp̄s i̊x prenunci
ans e̊i̊ṣ eas que in xp̄o sunt in
dn̄o nostro iħu passiones et poste
rioris dn̄i nostri iħu i̊x
glorias. [12] Quibus re
uelatum est quia
non sibi ipsis. uobis
autem ministrabant ea que
ncm nunciata sunt uobis per
eos qui euangelizauerunt uobis

[11] uerbum (ūbū): tempus (tp̄s) *ipse* – in dn̄o nr̄o iħu (d. n. iħu *erasis*) posteriores dn̄i nr̄i iħu i̊x *erasit glossator*

spu sancto misso
de celo. in quem
desiderant angeli
II prospicerent. [13] Prop
ter quod succinti
lumbos mentis
uestre sobrii et perfecti
sperate in eam que
offertur uobis gratiam
in reuelatione
ihu xpi. [14] quasi fi
lii obedientientie.
Non configurati prioribus ignoran
cie uestre desideriis [15] set secundum
eum qui uocauit
uos scm ut et ipsi
sci in omni conuer
sacione sitis [16] quoniam
scriptum est sci eritis quoniam ego
scs sum. [17] Et si patrem inuocatis eum qui
sine acceptione

[12, 13] prospicere

personarum iudicat secundum unius
cuiusque opus in timore incolatus
uestre tempore conuersamini. [18] Scientes quod
non corruptilibus auro uel argen
to: redempti estis de uana uestra con
uersacione paterne tradicionis [19] set pre
cioso sanguine quasi agni inconta
minati. et inmaculati xpi. [20] precog
niti quidem ante constitutionem n
mundi. Manifesti dns ihs nouis
simis temporibus propter uos [21] quod per ipsum
fideles estis in do qui suscitauit eum
a mortuis et dedit ei gloriam sepiternam ut fides uestra et spes
III esset in do. [22] Animas uestras castificantes in obedienciam cari
tatis in fraternitatis amore simplicis ex corde inuicem
diligite attencius. [23] renati non ex semine corruptibili set
incorruptibili per uerbum di uiui et
permanentes in eternum
[24] quia omnis caro fenum

[17] uestri s *fin. erasa* [20] Manifestati autem (– dns ihs) [21] quod : qui [22] simplicis : [23] permanentis (– in eternum)

et omnis gloria
eius tamquam
flos feni. **E**xar
uit fenum et
gloria eius decidit
[25] uerbum autem
domini manet
in eternum hoc est

IIII autem uerbum quod euangeligatum est in uobis. 2[1] **D**epo
nentes igitur omnem maliciam et omnem dolum et
simulaciones et inuidias et omnes detractiones. [2] sicut
modo genitum
infantes. racio
nabiles sine do
lo lac concupis
cite ut in eo

crescatis in salutem [3] si tamen gustastis quam
V quam dulcis est dominus. [4] **A**d quem acce

[24] flos eius [25] euangelizatum *ipse* [3] gustatis quam *pri. compendiose scriptum improbavit ipse*

dentes lapidem
uiuum ab homi
nibus quidem repro
batum a deo au
tem electum et
honorificatum
5 et ipsi tamquam lapides uiui
superedificamini domos spiri
tuales sacerdoci
um sc̄orum. of
ferre spiritales
hostias acceptabi
les deo per iħm xp̄m 6 propter quod
continet scriptura. **E**cce ponam
in sy̆on lapidem summum angularem electum preciosum
et qui crediderit in eum non confundetur. 7 **V**obis igitur honor
credentibus non credentibus autem
lapis quem repro
bauerint edifican
tes hic factus est

5 in domos sc̄orum : *erasit et substituit* sanctum *ipse scriba* 7 reprobauerunt *ipse*

in capud anguli et la
pis offensionis et petra
sancdali [8] his qui of

fendunt uerbo nec ☉
credunt in quo posi
ti sunt. [9] **V**os estis autem
genus electum rega
le sacerdocium. gens
sca populus adquisicionis
ut uirtutes adnunci
etis eius qui de tene
bris uos uocauit in
admirabile lumen
suum. [10] **Q**ui aliquando
non populus đi nunc au
tem populus đi qui non con
secuti misericordiam nunc autem
misericordiam conse
cuti. [11] **K**mi obsecro

[8] nec ☉ : *erasit et rescripsit* nec (– ☉) quo : +et [9] –estis

uos tanquam aduenas
et peregrinos. abstinere
uos a carnalibus deside
riis
que militant aduersus ani
mam. [12] Conuersacionem
uestram inter gentes habentes
bonam. ut in eo quod detractant de uobis
tamquam de malefactoribus ex bonis
operibus uos considerantes glorificent
deum in die uisitacionis.
[13] Subiecti estote omni
humane creature propter
deum. Siue regi quasi
precellenti [14] Siue ducibus tam
quam ab eo missis ad
uindictam malefactorum
laudem uero bonorum.
[15] Quia sic est uoluntas di
ut bene facientes: obmu

tescere faciatis inpru
dencium hominum
ignoranciam [16] quasi
liberi et non quasi ue
lamen habentes ma
licie libertatem set sicut
VI serui dei. [17] **O**mnes hono
rate fraternitatem
diligite. **D**m̄ timete
regem honorificate.
[18] **S**erui subditi estote
in omni uerecundia
dn̄is. **N**on tantum
bonis et modestis sed
et discolis. [19] **H**ec est enim
gratia si propter conscienciam
đi sustinet quis tristici
as paciens iniuste. [20] **Q**ue
enim gracia est si pec
cantes et colafizati suffertis: set si bene

[18] timore

facientes et pacienter sustinetis hoc est
gracia apud deum. [21] In hoc enim uocati
estis quia et xps passus est pro nobis relin
ques exemplum ut sequamini uestigia
eius. [22] Qui peccatum non
fecit nec inuentus est do
lus in ore eius qui. [23] Qui cum
malediceretur non ma
ledicebat cum pateretur
non conminabatur. Tradebat autem iu
dicanti se iniuste [24] qui peccata nostra ipse pertu
lit in corpore super lignum ut peccatis
mortui iustitie uiuamus
cui sunt liuore sanati
sumus. [25] Eratis enim sicut
oues errantes set conuer
si estis nunc ad pastorem et
episcopum animarum uestrarum.

VII 3 [1] Similiter et mulieres
subdite sint uiris suis

20 – et hoc: hec 21 nobis: +uobis 24 cui sunt: cuius 25 Eratis

ut et si qui increduntuer
bo per mulierum con
uersacionem sine uerbo lucrifiant [2] con
siderantes in timore sanctam con
uersacionem uestram. [3] Quarum sit
non extrinsecus capillatura aut cir
cumdacio auri aut indumenti
uestimentorum cultus [4] set qui abscon
ditus cordis est homo
in incorruptibilitate
quieti et modesti sps
qui est in conspectu di
locuples. [5] Sic enim
aliquando et sce mulie
res sperantes in do
mino ornabant se
subiecte propriis uiris [6] sicut sara obediebat
abrae dominum eum uocans cuius estis
filie bene facientes et non timentes ullam perturba

cionem. [7] Viri similiter
cohabitantes secundum sci
enciam quasi infirmi
ori uasculo muliebri im
percientes honorem tanquam
et coheredibus gratie et uite
ut ne impediantur ora
VIII ciones uestre. [8] In fide au
tem kmi omnes unianimes
compacientes fraterni
tatis amatores miseri

cordes modesti humi
les. [9] Non redentes malum pro malo
uel maledictum pro maledicto set e con
trario benedicentes. Quia in hoc uocati
estis ut benedictionem hereditatis
possideatis. [10] Qui enim uult uitam di
ligere et uidebit dies bonos coherceat

[7] ne : non hereditate [8] – kmi unianimes : unanimes in oracione estote [9] uel [10] uidere *ipse*

linguam suam a malo et labia eius ne
loquantur dolum. [11] **D**eclinet autem
a malo et faciat bonum inquirat pa
cem et sequatur eam. [12] **Q**uia oculi domini
super iustos et aures eius in preces eorum.
Vultus autem domini super facien
tes mala [13] et quis est qui uobis noceat si boni
emulatores fueritis. [14] **S**ed et si quid patimi
ni propter iusticiam beati eritis timorem

autem eorum ne timueritis
ut non conturbemini. [15] **D**o
minum autem xp̄m sanc
tificate in cordibus uestris. **P**ara
ti semper ad satisfactionem
omni poscenti uos racionem
de ea que in uobis est fide et spe
Sed cum modestia et timore
ço

[16] conscienciam

habentes bo

nam ut in eo quod detra

hunt de uobis confun

dantur qui calump

niantur uestram bonam conuersacionem

IX [17] **M**elius est enim bene facientes si uelit

uoluntas dei patti quam male fa

cientes. [18] **Q**uia et xp̄s semel pro pec

catis nostris mortuus est iustus pro

iniustis. ut nos of

ferret deo mortifi

catos quidem car

ne uiuificatos autem

sp̄u [19] in quo et his qui

[17] patti : t *alt. erasa* [19] in : In

in carcere erant spi
ritu ueniens predi
cauit [20] qui incredu
li fuerant aliquan
do quando exspec
tabant đi pacien
ciam in diebus noe
cum frabricaretur
arca in qua pauci
id est octo anime
salue facte sunt per
aquam. [21] Quod et
uos nunc similis for
me saluos baptis
ma facit non car
nas deposicio sor
dium sed conscien
cie bone interro
gacio in đm per
resurrectionem iħu

[21] – uos carnis

xp̄i [22] quod est in dextera
dei degluciens mortem
ut uite eterne eredes ef
ficiamur profectus in ce
lum subiectis sibi angelis
et potestatibus et uirtuti
bus. 4 [1] **X**p̄o igitur passio in
carne et uos eadem

cogitacionem armami
ni.

Quia qui passus est in
carne desiit a peccatis
ut iam non hominum desideriis set
uoluntati đi quod reliquum est in car
ne uiuat temporis [3] sufficit enim
preteritum tempus ad uoluntatem gen
tium consummandam qui ambulaue
runt in luxuriis. desideriis. uiolenciis

[22] quod: qui heredes uel efficeremur [1] passo cogitacione

commessacionibus. potacionibus. et illicitis idolorum cultibus. in
quibus nunc obstupescunt. [4] In quo ammirantur non concur
rentibus uobis in eadem luxurie confusione blaspheman
tes. [5] Qui reddent racionem ei qui
paratus est iudicare uiuos
et mortuos.

[6] Propter hoc enim et mortuis
euuangelizatum est ut iudicentur
quidem secundum homines in carne
uiuant autem secundum
deum in spm. [7] Omnium
autem finis appropinqua
X bit. Estote itaque pruden
tes sobrii. et uigilate in ora
cionibus.

[8] Ante omnia autem mutu
am in uobismetipsos cari

[6] in spu [7] sobrii: *improbatum* [8] uobismetipsis

tatem continuam habentes
quia caritas operit multitu
dinem peccatorum [9] hospi
tales inuicem sine murmu
racionem. [10] **V**nusquisque si
cut accepit graciam in alte
rutrum illam amministrantes sicut
boni dispensatores multiformis gratie
đi. [11] **S**i quis loquitur quasi sermones
đi. **S**i quis ministrat tan
quam ex uirtute quam am
ministrat deus. **V**t in om
nibus honorificetur deus per
iħm xp̄m. **C**ui est gloria imperium
in secula amen. [12] **K**m̄i peregrinari in
feruore nolite qui ad temptacionem
uobis fit quasi noui aliquid uobis con
tingat. [13] **S**ed communicantes i x pas
sionibus gaudete ut et reuelacione glorie eius
gaudeatis exultantes. [14] **S**i exprobramini in nomine xp̄i

[9] murmuracione [11] per: +dominum nostrum gloria: +et [13] et: +in

beati estis quoniam
quod est honoris glorie et uir
tutis đi et qui est eius spi
ritus super uos requiescet.
15 Nemo autem uestrum paciatur
quasi homicida aut fur aut ma
ledicus aut alienorum appetitor.
16 Si autem ut xp̄ianus non erubes
cat. Glorificet autem
deum in isto nomine
17 quoniam tempus est
ut incipiat į iudicium
a domo dei.

Si autem primum
▪ nobis quesimus quis fi
nis eorum qui non cre
dunt dei euuangelio 18 et si
iustus quidem uix saluabi
tur impius et peccator

14 eritis 17 quesimus: *ipse mutavit in* quis

ubi parebunt. [19] Itaque et hi

qui paciuntur secundum uo
luntatem ḋi fideli creatori
commendant animas suas
XI in benefactis. 5 [1] **S**eniores
ergo qui in nobis sunt obsecro

cumsenior et testis xp̄i
passionum qui eius que in fu
turo reuelanda est glorie com
municator. [2] **P**ascite qui
est in uobis gregem ḋi
prouidentes non coacte sed spontanee
secundum deum neque turpis lucri gratia set uo
luntarie ▪ neque ut dn̄antes in cleris set for
ma facti gregis ex animo. [4] **E**t cum ap

[19] commendent [1] consenior

paruerit principes pastorum princi
piatis inmarcessabilem glorie coronam.

XII [5] **S**imiliter adolescentes subditi estote
senioribus. **O**mnes enim in inuicem hu
militatem insinuate. quia deus superbis re
sistit humilibus autem dat graciam.
[6] **H**umiliamini igitur sup ponenti
manu đi. ut uos exaltat in tempore uisita
cionis. [7] **O**mnem sollicitudinem ues
tram prohicientes in eum
quoniam ipsi cura est de
uobis [8] sobrii estote et uigilate quia ad
uersarius uester diabolus tanquam
leo rugiens circuit rugi
ens circuit querens quem

[4] principietis (*sic*) inmarchessabilem [5] enim : uel autem deus sr̄bis :
đs superbis [6] sub exaltet [7] quoniam : qm̄ [8] – circuit rugiens

deuoret. [9] Cui resistite fortes in fi
de scientes eandem passionem ei
que in mundo est uestre fraternita
XIII ti fieri. [10] Deus autem omnis gra
cie qui uocauit nos in eternam su
am gloriam in xp̄o iħu modi
cum passos. ipse perficiat confir
mabit. solidabitque. [11] Ipsi gloria
et imperium in secula seculorum amen.
[12] Per siluanum fidelem fratr̊um
uobis ut arbitror x̊ iħu apostolus scripsi
obsecrans et contestans hanc esse
ueram graciam dei in qua state.
[13] Salutat uos ecclesia que est in babi
lone et marcus filius meus. [14] Saluta
te inuicem in osculo̊ sc̄o. Gracia uobis
omnibus que estis in xp̄o iħu amen.

[1] SIMON PETRVS ser
uus et apostolus iħu xp̄i
his qui coequalem

[10] perficiet [12] x̊ iħu apis: *erasit et substituit* breuiter state: uel statis
[14] que: qui *ipse*

nobiscum sortiti sunt fi
dem in iusticia di nostri et
saluatoris ihu xpi [2] gratia uo
bis et pax adimpleatur
in cognicione x i ihu domini
nostri. [3] Quomodo sunt omnia
hec uobis diuine uirtutis sue
quia ad uitam et pietatem
donata est per cognicionem
eius qui uocauit nos pro
prio uerbo gracie et uirtutis. [4] per
quod uerbum maximam et preci
osa nobis promissa dona
uit ut per hec efficiamini
di

uine consortes nature fu
gientes eius que in mun
do est in concupiscentie cor

[2] cognicionem uel agnicionem dni nostri ihu xpi uel nobis est : uel sunt per quam *ipse se corrigens* [3] – sunt propria gloria et uirtute hec *erasit ipse* [4] per quod ubu :

rupcionem. [5] **V**os au
tem curam omnem
subinferantes minis
strare in fide uestra uir
tutem. **I**n uirtute
autem scienciam [6] in
sciencia autem ab
stinencia[m] auṭem in ab
stinencia autem pa
ciam in paciencia
autem pietatem [7] in
pietate autem amo
rem fraternitatis in
amore autem fraternitatis carita
tem [8] hec enim si uobiscum assint. et
superhent non uacuos: nec sine fructu uos
constituant in dei nostri iħu xp̄i cog
nicionem [9] cui enim
non presto sunt hec ce
cus est: et manu temp

[5] subinferentes cognicione. Cui [8] superent constituent in dei nostri: ī dn̄i nostri

tans obliuionem accipiens
purgacionis ueterum suorum
delectorum. [10] Quapropter fratres
magis satagite: ut per bonam
operam certam uestram uo
cacionem et electionem faci
atis hec enim facientes: non
peccabitis aliquando. [11] Sic enim
abundanter ministrabitur
uobis introitus in eternum
regnum domini nostri et saluato
II ris ihu xpi. [12] Propter quod inci
piam uos semper commonem
de his. Et quidem scientes
et confirmatos uos in presen
ti ueritate. [13] Iustum autem
arbitror quamdiu sum in
hoc tabernaculo suscitare uos
in commonicionem [14] certus
quod uelox est deposicio taberna

[9] delictorum [12] commonere

culi mei. Secundum quod et dominus
noster ihus xps significauit michi. [15] Da
bo autem operam frequenter habere uos
post obitum meum. ut horum memoriam
faciatis. [16] Non enim indoctas fabulas se
cuti notam fecimus uobis domini nostri ihu
xpi uirtutem et presciencíam sed speculato
res facti illius magnitudinis [17] accipiens
enim a deo patre honorem
et gloriam ad eum uoce de
lapsa huiuscemodi a magni
fica gloria hic est filius meus
dilectus in quo michi compla
cui ipsum au
dite [18] et hanc uo
cem nos audi
uimus de celo
allatam cum essemus cum ipso in mon
te. Et habemus sancto. [19] Et habemus firmiorem
propheticum ser

[15] operam : + et [17] – enim

monem cui bene facitis attendentes quasi
lucerne lucenti in caliginoso loco hoc do donec
dies lucescat et lucifer oriatur in cordibus
III uestris. [20] **H**oc primum intelligen
tes quod omnis prophetia propria
interpretacione non fit. [21] **N**on
enim uoluntate humana
allata est aliquando prophetia
set spū sancto inspirante lo
cuti sunt sancti di homines.
III 2 [1] **F**uerunt uero et pse
udoprophete in populo
sicut et in nobis
erunt magistri
mendaces qui in
troducent sectas
perdicionis et eum
qui emit eos
dominum ne
gant superducen

[20] prophetia : +scripture [1] uobis

tes sibi celerem perdi
cionem [2] et multi sequen
tur eorum luxurias per
quos uita ueritatis
blasphemabitur. [3] Et

in auariciam fictis
uerbis de uobis negocia
buntur quibus iu

dicium iam
olim non cessat et per
dicio eorum non dor
IIII mitat. [4] Si enim đs
angelis peccantęs non
pepercit set rudenti
bus inferni detractos
in tartarum tradidit in iudicium

[2] uia [3] auaricia

cruciandos reseruatum [5] et
orignali mundo non pe
percit. sed octauum noe
iusticie preconem custo
diuit diluuium mundo
impiorum inducens [6] et
ciuitates sodomorum et go
moreorum in cinerem re
dicens euuersi omne dap
nauit exemplum eorum
qui inpie acturi sunt in
ponens [7] et iustum lot oppres
sum nefandorum iniuria
ac luxuriosa conuersacione
eripuit. [8] **A**spectu enim
et auditu iustus erat habi
tans apud eos qui de die in diem animam
iustam iniquis operibus cruciabant [9] nouit
fratres noster deus pios de temptatione eripere
iniquos uero in die iudicii cruciandos

4, 5 reseruari cum et dominus
6 redigens euersione damp.
7 a nefan.
9 fr̄s nr̄ deus:

reseruare. [10] **M**agis
autem eos qui post
carnem

in concupiscentias inmun
dicie ambulant domi
nationemque contemp
nunt. audaces sibi pla
centes sectas non metu
unt facere blasphemantes.
[11] **V**bi angeli fortitudine
et uirtute cum sint ma
iores non portant a dño in
V se execrabile iudicium. [12] **H**ii uero uelud irra
cionabilia peccora naturaliter in cap
cionem et in pernitiem in his que ignorant
blasphemantes in corruptione sua per
ibunt [13] percipientes mercedem iusticie
uoluptatem existimantes diei delicias

[11] a dño in: aduersum [12] Hii: hii – sua [13] iniusticie

coinquinacionis et
macule deliciis affluen
tes in conuiis suis lux
uriantes uobiscum. [14] o
culos habentes plenos
adulterio et incessabilis
delicti pellicientes ani
mas instabiles cor exerci
tattum auaricie haben
tes maledictionis filii
[15] derelinquentes rectam
uiam secuti sunt balaam ex
bosor qui mercedem ini
quitatis amauit. [16] cor
reptionem uero habuit sue
uesanie subiugale mutum animal ho
minis uoce loquens prohibuit prophete
insipienciam. [17] **H**i sunt fontes sine aqua
et nebule turbinibus exagitate quibus

[14] uel adulterii exercitatum [15] errauerunt secuti uiam balaam [16] – animal

caligo tenebrarum reseruatur [18] super
bia enim uanitates loquentes pelli
ciunt in desideriis carnis luxurie eos qui
paululum effugiunt qui in errore con
uersati [19] libertatem illis promit
tentes cum ipsi serui sint
corruptionis.

A quo enim quis superatus
est huius et seruus est. [20] Si
enim refugientes coinqui
naciones mundi. in cog^ni
cione domini nostri et salua
toris ihu xpi his rursus in
plicati superhantur facta
sunt eis posteriora deteriora prioribus.
[21] Melius enim erat eis non cognoscere
uiam iusticie inquio quam post agnicionem

[18] uanitatis uel pellicient [20] cognitione superantur [21] cognoscere: uel agnoscere inquio: *convertit in* quam *ipse scriba*

retrorsum conuerti
ab eo quod illis tra
ditum est sco manda
to. [22] **C**ontigit enim
eis illut ueri prouerbii
canis reuersus ad su
um uomitum. **E**t sus
lota in uoluptabro
VI luti. 3 [1] **K**mi ecce uobis
secundam scribo e
pistolam in quibus
excito uestram in com
monicionem sinceram
mentem. [2] ut memores si
tis eorum que predixi uer
borum. a scis propheteis
apostolorum uestrorum preceptorum
domini ihu xpi saluatoris. [3] hoc primum
scientes qui ueniant in nouis
simis diebus in decepcione illuso

[1] Hanc ecce uobis kmi
[2] ihu xpi sal.: *erasit ipse et substituit* et saluatoris
[3] quia uenient in decepcionem

res iuxta proprias
concupiscencias
ambulantes [4] di
centes. **V**bi est pro
missio aut aduentus
eius.

Ex quo enim pa
tres dormierunt
omnia sic perseuerant ab in
icio creature. [5] latet enim eos hoc
uolentes quod celi erant prius
et terra de aqua et per aquam con
sistens đi uerbo [6] per
que ille tunc mun
dus aqua inun
datus periit [7] celi au
tem qui nunc sunt ꝑt
terra eodem uer

bo repositi sunt ig
ni reseruati in diem
iudicii et perdicio
nis impiorum ho
minum. [8] **V**num uero
hoc non lateat uos
quia unus dies
apud dominum
sicut mille anni et
mille anni sicut
VII unus dies. [9] **N**on tar
dat dominus pro
missionem suam
sicut quidam existi
mant set pacienter
agit propter uos
uolens aliquos perire set omnes [10] ad
ueniet autem dies dñi ut fur in qua celi magno
impetu transiant
elementa uero calore sol

[8] uos: +kmi transient [9] nolens [10] omnes ad: +penitentiam reuerti. Ad

uentur. Et terra et que in ipsa sunt
omnia opera exurentur. [11] Cum hec
igitur omnia dissoluenda sunt quales
oportet esse uos in sanctis conuersacio
nibus et pietatibus [12] exspectantes et prope
rantes in aduentum diei domini nostri
ihu xpi per quem terra et celi ardentes soluentur
et elementa ignis ignis ardore tabescent.
[13] Nouos uero celos et nouam terram et pro
missa ipsius exspectamus
in quibus iusticia habitat.

VIII [14] Propter quod kmi hec exspectan
tes. satagite inmaculati
et inuoluti ei inuenire in pa
ce [15] domini nostri longanimi
tatem salutem arbitra
mini. Sicut et kms frater noster paulus

[14] inuiolati inueniri pace : +et

secundum datam
sibi sapienciam
scripsit uobis. [16] **S**icut
et in omnibus
epistolis loquens in e
is de his in quibus
sunt quedam dif
ficilia intellectu
que indocti et in
stabiles deprauant
sicut et ceteras scrip
turas ad suam
ipsorum perdicionem. [17] **V**os igi
tur fratres prescientes hec custodite
uosmetipsos ne insipiencium he
rore transducti. excidatis a pro
pria firmitate. [18] **C**rescite uero
in gracia et cognicione domi
ni nostri iesu xp̄i et sauatores
nostri ipsi gloria et nunc et in

[17] insipientium errore [18] sauatoris (*sic*)

die eternitatis amen.

I 1[1] QUOD FUIT

ab inicio quod

audiuimus oculis

nostris quod per

speximus et manus

nostre contracta

uerunt de uerbo ui

te [2] et uita manifesta

ta[est] et uidimus et testamur et adnun

ciamus uobis uitam eternam

que erat apud patrem et ap

paruit nobis [3] quod

uidimus et audiuimus annunciamus uobis

ut et uos societatem habeatis nobiscum et soci

etas nostra sit cum patre đo et cum patre et eius xp̄o (filio) xp̄o. [4] Et

hec scribimus uobis ut gaudeatis ut fratres gaudi

um uestrum sit plenum. [5] Et hec est

[1] audiuimus : +et uidimus [3] quod : Quod đo : *erasum* filio : +iħu
[4] ut *alt.* : et fr̄es *erasum*

annunciacio quam audiuimus
ab eo et annunciamus uobis quo
niam deus lux est et teneb
II re in eo non sunt ulle. [6]Si
dixerimus quia societa
tem cum illo habemus et in te
nebris ambulamus menti
mur. et non faciamus
ueritatem. [7]Si ambulamus in
luce societatem habemus
ad inuicem. et sanguis
filii eius emundat nos
ab omni peccato. [8]Si dix
erimus quoniam pecca
tum non habemus ipsi
nos seducimus et ueritas
in nobis non est. [9]Si confite
amur peccata nostra fidelis est

et iustus est ut remittat

[6] facimus +ihu xpi

[7] Si autem in luce ambulamus sicut ipse est in luce sanguis

ụ nobis peccata nostra et
mundet nos ab omni ini
quitate. [10] Si dixerimus
quoniam non peccauimus
mendacem faciemus eum
et uerbum eius non est in no
bis. 2 [1] Filioli mei hec scribo
uobis ut non peccetis. Sed
et si quis peccauerit aduoca
tum habemus apud pa
trem ihm xp̄m iustum
[2] et ipse est propiciacio pro
peccatis nostris. Non pro
nostris autem tantum
set eciam pro tocius mun
III di. [3] Et in hoc scimus quo
niam cognouimus eum
si mandata eius obserua
mus. [4] Qui dicit se nosse dm
et mandata eius non cus

dit mendax est et in eo ueritas non est.

[5] Qui autem seruat uerbum eius uere in hoc caritas dei perfecta est. Et in hoc scimus quoniam in ipso simus si in eo consume mur. [6] qui dicit se in ipso dn̄o iħu manere debet sicut ille ambulauit et ipse ambulare. [7] Km̄i non mandatum nouum scribo uobis sed mandatum uetus est uerbum đi quod habuistis ab inicio. [8] Iterum domini iħu x mandatum nouum scribo uobis quod est uerum in ipso et in uobis. quia tenebre transierunt et lumen uerum iam lucet. [9] qui dicit se in luce esse et fra trum suum odit in tene bris est uersatus adhuc. [10] Qui diligit fratrem suum in lumine manet et scandalum in eo non est. [11] Qui autem odit

[5] sumus [6] qui: Qui dn̄o iħu: *erasit et substituit* manere *ipse scriba*
[7, 8] mand. uetus quod habuistis ab inicio. Et mandatum uetus est uerbum quod audistis. Iterum mandatum nouum (– dom. iħu x) uerum: +et tenebre: +iam
[9] fratrem uersatus: usque

fratrem suum in
tenebris est et in te
nebris ambulat et
nescit quo eat quoniam
tenebre obcecaue
IIII runt oculos eius. [12] Scri
bo uobis filioli quoniam
remittuntur uobis
peccata propter no
men eius. [13] Scribo

uobis patres
quoniam cognouistis
eum quod ab inicio
n est. Scribo uobis
adolescentes quoniam
uicistis malignum.
[14] Scribo uobis infantes
quod cognouistis dn̄m ih̄m patrem. xp̄m. Scribo uobis patres quia
cognouistis eum qui ab inicio est. Scribo uobis iuuenes quoniam for

[13] quod : qui

[14] dn̄m ih̄m xp̄m : *erasit ipse et substituit* patrem

tes estis et uerbum
đi in uobis manet
et uicistis malignum.
15 Nolite diligere mun
dum neque ea que
in mundo sunt.
Si quis autem diligit
mundum non est
caritas patris in eo
16 quoniam omnem
quod est in mundo
concupiscentia car
nis est et concupis
cencia oculorum
et superbia uite que
non est ex patre set ex
mundo est. 17 et mun
dus transibit et con
cupiscencia eius. Qui autem facit uolun
V tatem đi manet in eternum. 18 Filioli nouissima

18 Filioli: +mei

hora est. Et sicut audistis quia
antixps uenit nunc autem anti
xpi multi facti sunt. Vnde scimus
quia hora nouissima est. [19] Ex nobis
prodierunt sed non
erant ex nobis si fuissent
ex nobis permansissent
utique nobiscum. [20] Sed
ut manifestis sint
quoniam non sunt omnes
ex nobis. Sed uos unc
tiomem habetis a sco
et nostis omnia [21] non
scripsi uobis quasi
ignorantibus uerita
tem sed quasi

sicientibus eam et quoniam
omne mandacium
ex ueritate non est.

[19] Nam si fuissent ex nobis [21] scientibus

[22] Quis est mendax nisi is qui
negat quoniam iħs non est
xp̄s. Hic est antixp̄s qui negat
patrem filium. [23] Omnis qui
negat filium nec patrem habet.
Qui autem confitetur fi
lium et patrem habet. [24] Vos quod
audistis ab inicio in uobis maneat quod
si in uobis permanserit quod ab inicio
audistis et uos in filio et patre manebitis
[25] et hec est repromissio quam
ipse pollicitus est uobis uitam
eternam [26] hec scribo uobis de
his quod seducunt uos [27] et uos
unctionem quam accepistis
ab eo maneat in uobis neces
se habetis ut aliquis doceat
uos sed sicut unctio eius do

[22] patrem: +et [24] permaneat [26] quod: qui [27] in uobis: +et non

cet uos de omnibus et ueri đi et non
mendatium et sicut docuit
uos manete in eo [28] et nunc filioli
manete in eo ut cum appa
ruit habeamus fiduciam
et non confundamur ab eo
in aduentum eius. [29] **S**i scitis
quoniam iustus est scitote quoniam
omnis qui facit iusticiam
VI et ipso natus est. 3 [1] **V**idete
qualem caritatem dedit
nobis deus pater ut filii đi no
minemur et simus propter hoc
mundus non nouit nos
quia non nouit eum. [2] **K**m̄i
nunc filii đi simus. et non
dum apparuit nobis quid
erimus. **S**cimus quoniam cum
apparuerit đi filius similis ei eri
mus quoniam uide

[27] ueri đi et ñ : uerum est et non est [28] in aduentu [29] quoniam *alt.* : +et
et : ex [2] sumus · đi filius *erasit ipse et substituit* similis similes

bimus eum secu
ti est. [3] Et omnis qui habet
spem hanc in eo sancti
ficat se sicut et ille sc̄s est.
[4] Omnis quod facit pec
catum et iniquitatem
facit et peccatum est
iniquitas. [5] Et scitis
quoniam ille appa
ruit ut peccata tolleret
et peccatum in eo non
est. [6] Omnis qui in eo
manet non peccat et
omnis qui peccat non ui
dit eum nec nouit eum.
[7] Filioli nemo uos sedu
cat. Qui iustitium facit
iustus est sicut et illi

[4] quod : qui [5] peccata : +mundi [7] iustitiam ille

iustus est [8] quod facit
peccatum ex diabolo
est quoniam ab inicio
diabolus peccat. In hoc
apparuit filius di ut
dissoluat opera diaboli.
[9] Omnis qui natus est
ex deo peccatum non
facit quoniam semen ipsius
in eo manet et non potest
peccare quoniam ex deo na
tus est. [10] In hoc mani
festi sunt filii dei et
filii diaboli. Omnis qui
non est iustus non est ex do. et qui non di
ligit fratrem suum. [11] Quia hec est
annunciacio quam audistis ab in
icio. ut diligatis alterutrum. [12] Non ut cain
qui ex maligno erat qui occidit fratrem
suum. Et propter quid occidit eum

[8] quod: qui [12] ut: sicut qui *alt.*: et

quoniam opera eius maligna
erant. **F**ratris autem
VII eius iusta. [13] **N**olite mira
ri fratres si odit uos mun
dum. [14] **N**os scimus quia
translati sumus de mor
te ad uitam quoniam
diligimus fratres quod non
diligit manet in morte.
[15] **O**mnis quod odit fratrem
suum homicida non
habet uitam eternam in se
manentem. [16] **I**n hoc cog
nouimus caritatem
đi quoniam ille pro no
bis animam suam po
suit et nos debemus pro
fratribus animas panere
[17] **Q**ui habuitur substan
ciam huius mundi. et ui

[14] quod: qui [15] quod: qui fratrem suum: +homicida est. Et omnis
[17] habuerit

et uiderit fratrem suum necesse ha
bere et clauserit uiscera sua ab eo
quomodo caritas dei manet in
eo. [18] **F**ilioli mei non diligamus
uerbo neque lingua sed opere et ueri
tate. [19] **I**n hoc cog
noscimus quo
niam ex uerita
te sumus et in con
spectu eius sua
demus corda fratres
[20] quoniam si reprehenderit
nos cor nostrum ma
ior est ds corde
nostro et nouit omnia.

VIII [21] **K**mi si cor nostrum non reprehenderit
nos fiduciam habemus ad dm ut
quicquid pecierimus accipieṛi
mus ab eo quoniam mandata eius
custodimus. et ea que sunt placita

[19] fratres : nostra [20] ds : s *erasa*

coram eo facimus. [23] Et
hoc est mandatum
eius ut credamus in no
mine filii eius iħu xp̄i.
Et diligamus alteru
trum. sicut dedit man
datum nobis. [24] Et quod
seruat mandata eius
in illo manet et ipse
in eo. Et in hoc scimus
quoniam manet in nobis
in sp̄u quem dedit no
IX bis. 4 [1] Kmī nolite omni
sp̄ui crederet̨ set proba
te sp̄s si đi xp̄i sint quoniam
multi seudoprophete ex
ierunt in mundum.
[2] In hoc cognoscitur
spiritus đi. Omnis spi
ritus qui confitetur

[24] quod: qui [1] crederet: t *erasa* đi xp̄i: ex đo pseudoprophete

ihm xpm in carne ue
nisse ex đo est [3] et omnis spiritus qui sol
uit ihm ex deo non est. **E**t hic est anti
xps de quo audistis. quoniam ueniet
et nunc iam in mundo est. [4] **V**os ex đo
x̊ filioli et uicistis eum quoniam maior
est qui in uobis est quam qui in mun
do. [5] **I**pse de mundo sunt ideo de mun
do loquuntur et mundus eos audit. [6] **N**os
ex x̊ đo sumus qui nouit deum audit nos.
Qui autem non ex x̊ non audit nos. **I**n
hoc cognoscimus spiritum
ueritatis et spiritum er
X roris. [7] **K**mi diligamus
nos inuicem quoniam
caritas ex deo est. **N**os đm
diligimus. [8] qui non diligit xpm
dei filium non dilexit đm ne
que nouit deum quoni
đs caritas est. In hoc appa
am đi x̊ ihu non nouit caritatem.

[3] uenit [4] x̊ : estis [6] Nos ex đo (– x̊) ex x̊ : est ex đo
[7, 8] Nos đm diligimus. qui non diligit xpm dei filiū non dilexit đm neque : Et omnis qui diligit ex đo natus est et cognoscit đm. Qui non diligit non quoniam đi x̊ ihu n̄ nouit caritatē : *erasit et substituit* quoniam đs caritas ē. In hoc appa *ipse scriba*

ruit charitas dein nobis quoniam
filium suum unigenitum misit
deus in hunc mundum ut uiua
mus per eum. [10] In hoc est caritas
non quasi nos dilexerimus deum
sed quoniam ipse prior dilexit
nos et misit filium suum propi
ciacionem pro peccatis nostris. [11] Kmi
si deus dilexit nos
et nos debemus

alterutrum di
XI ligere. [12] Dm nemo
uidit unquam.
Sic diligamus
inuicem deus in
nobis manet et ca
ritas eius in nobis
perfecta est

[9] charitas : *erasit ipse et rescripsit* caritas dei in *forsan ipse*

[13] In hoc cognoui
mus quoniam
in eo manemus
et ipse in nobis
quoniam de
spu suo dedit

nobis. [14] Et nos ui
dimus et testifi
camur quoniam
pater misit fili
um suum salua
torem mundi.
[15] Quisquis con
fessus fuerit quoniam ihs est
xps filius di deus in eo manet
et ipse in do. [16] Et nos cognouimus
et credimus caritati quam habet

[13] cognoscimus spu sco suo [15] – xps

XII

deus in nobis. **D**eus
caritas est et qui
mnet in caritate
in deo manet. et
deus in eo. [17] **I**n hoc

perfecta est caritas
fiduciam habemus
in die iudicii quia
sicut ille est et nos
sumus in hoc mun
do. [18] **T**imor non est

in caritate sed per
fecta caritas foras
mittit timorem.
Quoniam timor penam habet.
Qui autem timet non est perfectus

[16] manet [17] caritas: +di nobiscum ut habeamus

in caritate. [19] Nos
ergo diligamus
deum quoniam
ipse prior dilexit
nos. [20] Si quis dix
erit quoniam di
ligo deum et
fratrem suum
oderit mendax
est. Qui enim
non diligit fra
trem suum quem uidet deum
quem non uidet quomodo po
test diligere. [21] Et
hoc mandatum
habemus a deo
ut qui diligit
đm diligat et
XIII fratrem suum. 5 [1] Omnis qui credit
quoniam ihs est $\overset{c}{x}$ ex đo natus est. Et omnis qui diligit deum

qui genuit dili
git eum qui na
tus est ex eo. [2] In
hoc cognouimus
quoniam dili
gimus natos di
cum dominum
diligamus. et man
data eius faciamus
[3] hec est enim caritas di: ut manda
ta eius custodiamus et mandata eius
grauia non sunt. [4] Quoniam
omne quod natum est ex do uin
cit mundum et hec est uictoria
que uincit mundum fides nostra.

[5] Quis est autem qui uincit mundum nisi qui credit quoniam ihs est filius di. [6] Hic est qui uenit per aquam et sanguinem. ihs cristus.

Non per spiritum

solum sed in a

qua et sangui

nem et sp̄s est qui

testificatur

qm̄ xp̄s est ue

ritas. [7] Quia tres

sunt qui testimania dant in

celo pater uerbum et spiritus sanctus. Et

hii tres unum sunt. [8] Et tres sunt quod tes

timonium dant super terra sp̄s aqua et sanguis.

[9] Si testimonium hominum

accipimus testi

monium đi ma

ius est. Quoniam

[6] Nō p spiritum: Non in aqua sanguine. Et [8] quod: qui

hoc igitur est testimoni
um dei quia testi quod ma
ius est quia testifi
catus est de filio
suo. [10] Qui credit
in filium dei habet tes
timonium dei in
se. Qui non credit
in filio mendacem
facit eum. quia
non credit in testi
monio quod testificatus est testimonium deus
de filio suo. [11] Et hoc est testimoni
um quoniam uitam eternam
dedit nobis deus et hec uita in filio
eius est. [12] Qui habet filium habet uitam
quod non habet filium dei uitam
XIIII non habet. [13] Hec scripsi uobis ut sciatis quoniam
uitam habebitis ad deum eternam
qui creditis in nomine xpi. Et hec est

[9] igitur *erasit ipse et substituit* est testimonium [12] quod : qui [13] uel scribo habetis – ad deum nomine xpi : *erasit et substituit* noīe filii đi

fiducia quam habe
mus ad deum quia
quodcumque pecieri
mus secundum uolunta
tem eius audit nos.
15 Et scimus

quoniam au
XV dit quicquid pecieri
mus. Scimus quo
niam habemus postu
laciones quas postu
laciones quas postulamus ab eo.
16 Qui scit fratrem suum peccare peccatum
non ad mortem petat et dabitur ei
uita peccanti non ad mortem. Est
peccatum ad mortem

non pro illo dico ut roget quis.

14 audiet 15 audit: +nos –quas postulaciones postulauimus

17 Omnis iniquitas

peccatum est. Et

est peccatum ad

XVI mortem. 18 Scimus

quoniam omnis qui na

tus est ex deo non

peccat set generacio

dei conseruat eum

et malignus non

tangit eum. 19 Sci

mus quoniam ex đo sumus

et mundus totus

in maligno positus

est. [20] Et scimus quoniam
filius dei uenit et
dedit nobis sensum
ut cognoscamus
uerum deum et si
mus in uero filio
eius. hic est uerus
deus et uita eterna.
[21] Fratres custodite
uos a simulacris amen.

[1] SENI
OR. E
LECTE
do
mine et natis eius quos ego di
ligo in ueritate et non ego solus
set et omnes qui cognouerunt
ueritatem [2] propter ueritatem
que permanet in uobis et nobis
cum erit in eternum. [3] Sit uobis

[21] Frēs : Filioli

cum gratia misericordia pax a đo
patre et iħu xp̄o filio patris in ueri
tate et caritate. [4] Gauisus sum ualde
quoniam inueni de filiis tuis am
bulantes in ueritate sicut manda
tum habuimus a patre. [5] Et nunc rogo
te dña non quasi mandatum no
uum scribens tibi sed quod habuimus
ab inicio ut diligamus alterutrum. [6] Et hec est caritas
II ut ambulemus secundum mandata eius. Hoc est enim
mandatum ut quemadmodum audistis ab inicio in eo
ambuletis [7] quoniam multi seduc
tores exierunt in mundum qui con
fitentur iħm xp̄m uenisse in car
ne hic est seductor et antixp̄s. [8] Vi
dete uosmetipsos ne perdatis que
operati estis sed ut mercedem ple
nam accipiatis. [9] Omnis qui precedit
et non permanet in doctrina xp̄i

[3] patris : eius [4] accepimus [7] qui non confit.

deum non habet. Qui per
manet in doctrina hic et
filium et patrem habet.

III [10] Si quis uenit ad uos et
hanc doctrinam non
affert nolite recipere eum
in domo nec aue ei dica
tis. [11] Qui enim dixerit il
li aue communicat ope
ribus illius malignis. Ecce predixi
uobis ut in diem domini nostri ihu
xpi non confundamini. [12] Plura ha
bens uobis scribere nolui per cartam
et atramentum. Spero enim me fu
turum ad uos et os ad
os loqui ut gaudium uestr
um sit plenum. [13] Salutant
te filie sororis tue electe.
Gratia tecum.

[1] enior gaio

[13] electe: +amen *sed postea improbatum est* [1] enior: S *non suppletum est*

km̄o quem ego diligo

I in ueritate. [2] **K**m̄e de om

nibus oracionem facio

prospere ingredi et uale

re sicut prospere agit ani

ma tua. [3] **G**auisus sum

ualde de uenientibus

fratribus et testimonium

perribentibus ueritate

tue sicut tu in ueritate ambulas. [4] **M**a

igorem ḡ horum non ą habeo gratiam quam ut

audiam filios in ueritate ambula

II re. [5] **K**m̄e fideliter facis quicquid

operaris in fratres. **E**t hoc in peregri

nos [6] qui testimonium reddiderunt

caritati tue in conspectu ecclesie quos

bene faciens deduces digne đo [7] pro

nomine enim eius egressi sunt ni

chil accipientes a gentibus. [8] **N**os ergo

debemus suscipere huiusmodi

[2] prospere: prospere te [3] ueritati [4] filios: +meos [6] deducis

ut cooperatores simus ueritatis.

III [9] Scripsissem forsitam ecclesie sed is qui
amat primatum gerere in eis dio
trepes non recipit nos. [10] Propter hoc
si uenero commoneam
eius opera que facit uerbis
malignis garriens in nos.
et quasi non ei ista suffi
ciant neque suscipit fratres
et eos qui suscipiunt prohi
IIII bet et de ecclesia eicit. [11] Kme
noli imitari malum set
quod bonum est qui
bene facit ex đo est. qui
male facit inuidit x. [12] demetrio testimo
nium redditur ab omnibus et ab ipsa ueri
tate sed nos testimonium perhibemus et
nosti quoniam testimonium nostrum uerum est. [13] Multa
habui scribere tibi set nolui per atramentum et calamum
scribere tibi. [14] Spero autem protinus te uidere et os ad os

[11] inuidet x : non uidet đm *ipse se corrigens*

loqui pax tibi. Sa

lutant te amici salu

ta tu amicos nomina

tim.

[1] udas iħu xp̄i seruus

frater iacobi his qui sunt in đo

patre dilectis et xp̄o iħu conser

uatis et uocatis [2] misericordia uobis et pax ad

impleatur. [3] Km̄i omnem sollicitudi

nem faciens scribendi uobis de

communi uestra salute necesse habui scribere

uobis deprecans supercertari semel

tradite sanctis fidei. [4] Sub

introierunt enim quidam ho

mines qui olim proscripti sunt

in hoc iudicio impii

[14] tim *in linea* 4 *erasit et addidit ad finem lineae* 3 [1] udas: I *non suppletum* – sunt

đi nostri graciam trans
ferentes in luxuriam
et solum dominatorem
et dominum nostrum
iħm xp̄m negantes.

II [5] Commonere autem
uos uolo scientes semel
omnia quoniam iħs

populum de terra egẏp
ti saluans secundo eos qui

non crediderunt per

didit. [6] Angelos uero qui
seruauerunt suum
principatum set de
reliquerunt suum
domicilium in iu
dicium magni đi uinculis eternis

sub caligine reseruauit. [7] Sicut
sodoma et gomorra
et finitime ciuitates
que simili harum modo exfor
nicate et abeuntes
post carnem alte
ram facte sunt ex
emplum ignis eter
ni: penam susti
nentes. [8] Similiter
et hii quod carnem
qui maculant
dominacionem
autem spernunt
magestatem au
tem blasphemant
[9] cum michael ar
changelus cum di
abolo disputans
altercaretur de

[7] harum: *erasit ipse et substituit* modo [8] quod: qui – qui

moẏsi corpore
non est ausus
iudicium infer
re blasphemie
sed dixit. Impe
ret tibi dominus.
[10] hii autem que
cumque quidem
ignorant blas
phemant. Que
cumque autem
naturaliter
tanquam mu
ta animalia
norunt in his
corrumpuntur.
[11] Ve ẹt illis qui in
uia caỵn abie
runt et errore balaam merce

[11] et *pri.: erasit ipse*

de effusi sunt et

contradictione

III chore peribunt. [12] **H**i

sunt in epulis su

is macule cons

uiuantes sine ti

more semetipsos

pascentes. **N**ubes

sine aqua que a

uentis circumfer

runtur arbores autumna

les infructuose

bis mortue eradi

cate [13] fluctus feri

maris disputan

tes suas confusio

nes sydera errencia

quibus procella

[11, 12] perierunt. Hii [13] dispumantes

tenebrarum in eter
num seruata est.
[14] Prophetauit au
tem de his septimus
ab adam enohc di
cens. Ecce uenit
dominus in sanctis
milibus suis [15] facere
iudicium contra
omnes et arguere
impios de omnibus
operibus impieta
tis eorum quibus
impie egerunt et
de omnibus duris
que locuti sunt con
tra deum peccatores
impii [16] hii sunt mur
muratores querulosi secundum desideria
sua ambulantes et os illorum loquitur superbiam. miran

[13] conseruata est [15] arguere : + omnes

IIII tes personas questus causa. [17] **V**os fratres memores
estote uerborum que predicta sunt ab apostolis domini ihu
xpi [18] qui dicebant uobis quoniam in nouissimis temperibus
uenient illusores secundum sua desideria ambulantes
non im pietate [19] hii sunt qui segregant semet
ipsos animales spm non habentes. [20] **V**os autem
(k)mi superedificantes uosmetipsos sanc
tissime uestre fidei in spu sco orantes. [21] uos
ipsos in dilectione di seruate exspectantes
misericordiam domini nostri ihu xpi
in uitam eternam. [22] **E**t eos quidem argu
ite iudicatos [23] illos uero saluate de igne ra
pientes. **A**liis autem miseremini in timore
odientes eam que carnalis est macula
tam tunicam [24] ei autem qui potens est
uos conseruare sine peccato et constiture
ante conspectum glorie sue inmaculatos

in exultatione in
aduentum dni

[17] Vos fratres: Vos autem (k)mi *ipse se corrigens*

nostri ihu

xpi [25] soli deo

saluatori

nostro. **P**er ihm xpm dominum

nostrum gloria et magnificentia

imperium et potestas ante omnia

secula et nunc et in omnia secula amen.

1 1

pocalipsis ihu
cristi quam de
dit illi deus pa
lam facere seruis

suis que oportet
fieri cito. Et sig
nificauit mittens

per angelum suum
seruo suo iohanni [2] qui tes
timonium dedit uerbo et
testifigatus est dn̄m iħm xp̄m
quem uidit. [3] Beatus qui legit et qui
audit uerba prophetie

huius et seruat ea que
in ea scripta sunt.

Tempus enim prope est.

[4] Iohannes semptem ecclesiis
que sunt in asia gratia
uobis et pax ab eo qui
est et qui uenturus
est et a septem sp̄ibus et
qui in conspectu thro
ni eius sunt [5] et ab iħu
xp̄o qui est testis fide

[2] qui test. perhibuit uerbo đi et testimonium iħu xp̄i in his quecunque uidit [3] audiunt seruant [4] et *quartum : erasum* [5] a iħu xp̄o

fidelis primogenitus
mortuorum et princeps
regum terre. **Q**ui di
lexit nos lauit nos a pec
catis nostris in sangui
ne suo. [6] **E**t fecit nos
regnum sacerdotes đo et patri suo. **I**psi
gloria et imperium in secula seculorum amen.
[7] **E**cce uenit cum nubibus et uidebit eum
omnis oculus et qui eum pupugerunt.
Et tunc plangent se
super eum
omnes tribus
terre amen. [8] ego
sum. a. et. ω.
principium

et finis dicit domi
nus đs qui est et qui erat et qui uen
turus est omnipotens. [9] **E**go Iohannes fr̄ uester

[5] et lauit [6] regnum : +et −suo [7] terre : +etiam [8] −đs

et socius in tribu
lacione et regno
et paciencia in xp̄o
iħu: **F**ui in insu
la que appellatur
pathmos. propter
uerbum dei et testi
monium iħu xp̄i
[10] in spiritu domini
ca die. **E**t audi
ui post me uocem
magnam tanquam
tube [11] dicentis quod
uides scribe in li
bro et mitte .vii.
ecclesiis effesum et smirnam et perga
mum et thy̆atiram et sardis et philadelphiam et laodiciam.
[12] **E**t conuersus sum ut uiderem uocem que loquebatur me
cum. **E**t conuersus uidi .vii. candela
bra aurea [13] et in me

[9, 10] iħu $\overset{i}{x}$. Fui in uel pergamo [10] in spiritu: +in uel thy̆atire [11] dicentis: +michi uel philadelphie uel smirne uel laodicie

dio .vii. candelabro
rum aureorum simi
lem filio hominis ues
titum podere et pre
cinctum ad mamillas
gonam auream. [14] Ca
pud autem eius et ca
pilli eius erant candidi
tanquam lana alba
et tanquam nix. et
oculi eius uelud flam
ma ignis. [15] Et pedes
eius similes aurical
co sicut in camino ar
dentes. Et uox illius tanquam uox a
quarum multarum [16] et habebat in
dextera sua stellas sep
et de ore eius gladius
acutus ex utraque parte
exiebat. Et facies eius sicut

[13] zonam [14] eius *alt. erasit ipse* [15] ardenti [16] septem exibat

sol lucet in uirtute sua. [17] Et cum uidis
sem eum cecidi ad pedes eius tanquam
mortuus. et posuit dexteram suam super
me dicens. Noli timere ego sum primus et
nouissimus [18] et uiuus et fui mortuus. et
ecce sum uiuens in secula seculorum. et ha
beo claues mortis et inferni. [19] Scribe ergo
que uidisti et que sunt et que oportet
fieri post hec. [20] Sacramentum .vii. stella
quas uidisti in dextera mea et septem can
delabra aurea septem stelle angeli sunt
septem ecclesiarum et candelabra .vii.
septem ecclesie sunt. [21] Et angelo ephesi
ecclesie scribe hec dicit qui te
net septem stellas in dexte
ra sua qui ambulat in medio septem candelabro
rum aureorum. [2] Scio opera tua et laborem et
pacienciam tuam et quia non potest sustinere
malos et temptasti eos qui se dicunt apostolos esse et
non sunt et inuenisti eos mendaces [3] et pacien

[20] stellarum [2] potes

ciam habes sustinui propter nomen meum
et non defecisti. [4] Set habeo aduersum te
pauca quod caritatem tuam primam reliquisti.
[5] Memor esto itaque unde excideris et age pe
nitenciam et prima opera fac. Sin au
tem uenio tibi et mouebo hoc candelabrum
tuum de loco suo nisi penitentiam egeris.
[6] Sed hoc habes quia odisti facta
nicholaytarum que et ego odi.
[7] Qui habet aures audiendi
audiat quid sps dicat ecclesiis. Vin
centi dabo edere de ligno uite quod
est in paradiso dei mei. [8] Et an
gelo smirne ecclesie scribe hec dicit
primus et nouissimus qui fuit
mortuus et uiuit mortuus et
uiuit. [9] Scio tribulacionem
tuam et paupertatem tuam sed
diues es et blasphemaris ab his
qui se dicunt iudeos esse et non sunt

[3] et sustinuisti [5] – hoc

sed sunt sinagoga sathanae [10] nichil horum timeas que pas
surus es ecce missurus est diabolus ex uobis in carcerem ut temp
temini et habebitis tribulacionem diebus decem.
Estote fidelis usque ad mortem et dabo tibi
coronam uite [11] quod habet aures audien
di audiat qui sp̄s dicat ecclesiis quiu̍is uice
rit non ledetur a morte secunda. [12] **E**t
angelo pergami ecclesie scribe. **H**ec dicit
qui habet ronpheam ex utraque parte acu
tam. [13] **S**cio ubi habitas ubi sedes est satha
ne et tenes nomem meum et non negas
ti fidem meam et in diebus antiphas testis
meus fidelis qui occisus est apud uos ubi sa
thanas habitat. [14] **S**et habeo aduersus te
pauca habes illic̍ enim illic tenentes doctrinam
balaam qui docebat balac mittere scando
lum coram filiis israhel scilicet edere de sacrificio
et fornicari. [15] **I**ta habes et tu tenentes doc
trinam nicolaẏtarum. [16] **S**imiliter pe
nitenciam age si quominus ueniam tibi

[10] Esto [11] quod: qui – audiendi [13] nomen [14] scandalum de sacrificio: +idolorum

cito et pugnabo cum illis in gladio oris
mei: [17] qui habet aures audiendi audiat
qui spiritus dicat ecclesiis. **V**incenti dabo
ei manna absconditum et dabo ei calcu
lum lucidum et in calculo nomen no
um scriptum quod nemo scit nisi qui
accipit. [18] **E**t angelo thiatetire ecclesie scribe
hec dicit filius di qui habet oculos tanquam
flammam ignis et pedes eius similes
auricolcho. [19] **N**oui opera tua et fidem
et caritatem et ministerium et pacien
ciam et opera tua nouissima plura pri
oribus. [20] **S**ed habeo aduersus te pauca
quia permittis mulierem iezabel que se
dicit prophetare et docere et seducere seruos
meos fornicari et manducare ydoloti
this [21] et dedi illi tempus ut penitenciam
ageret et non uult penitere a fornicacio
ne sua. [22] **E**t ecce ego mitto eam in lectum
et qui mechantur cum ea in tri

[17] – audiendi quid – ei [18] auricalco [20] – et *pri.*
manducare: + de

bulacione maxima erunt nisi penitenciam egerint ab
operibus suis [23] et filios eius interficiam in morte et hec scient
omnes ecclesie quia ego sum scrutans renes
et corda et dabo unicuique nostrum secundum
opera uestra. [24] **V**obis autem dico ceteris qui tyathire estis qui
cumque non habent doctrinam hanc qui non cognouerunt
altitudinem sathane quemadmodum dicunt non mit
tam super uos aliud pondus [25] tamen et quod habetis tenete do
nec ueniam [26] et qui uicerit et qui custodierit usque in finem opera
mea dabo ei potestatem super gentes [27] et regit illas in uirga
ferrea et tanquam uas figuli confringentur sicut et ergo
accipi a patre meo [28] et dabo illis stellam
matutinam [29] qui habet aures audiendi
at quid sps dicat ecclesiis. 3 [1] **E**t angelo ecclesie sardis
scribe hec dicit qui habet .vii. sps dei et sep
tem stellas. **S**cio opera tua quia nomen ha
bes qui uiuas et mortuus es. [2] **E**sto uigilans
et confirma reliqua que moritura erant.
Non enim inuenio opera tua plena coram
deo meo. [3] **I**n mente ergo habe qualiter ac

[23] uestrum ego [24] dico: +et accepi hanc: +et [25] et: +id [27] reget
[28] illi [29] audiat [1] qui *alt.*: quod

ciperis et audieris et serua et penitenciam age. Si go non ui
gilaueris ueniam ad te tanquam fur et hora qua nescies ue
niam ad te [4] sed habes pauca nomina in sardis et qui non coinqui
nauerunt uestimenta sua et ambulabunt mecum in albis
quia digni sunt. [5] Qui uicerit sic uestietur uestimentis albis
et non delebo nomen eius de libro uite et confitebor nomen eius
coram patre meo et coram angelis eius. [6] Qui habet aures audi
endi audiat quid spiritus dicat ecclesiis.
[7] Et angelo filadelfie ecclesie scribe hec dicit
sc̄s et uerus qui habet clauem dauid
quod aperit et nemo claudit claudit
et nemo aperit. [8] Scio o
pera tua ecce dedi coram
te ostium apertum quod
nemo potest claudere quia
modicum habes uirtu
tem et seruasti uerbum
et non negasti [9] et non amasti
sinagogam sathane qui
dicunt se iudeos esse et non

[3] acceperis ergo [4] inquinauerunt [6] – audiendi [7] – ecclesie quod : qui [8] hostium modicam uerbum : + meum negasti : + nomen meum [9] et non amasti sinagogam : Ecce dabo tibi de sinagoga

sunt sed menciuntur. **E**cce faciam il
los ut ueniant et odorent ante pedes
tuos et scient quia ego dilexi te [10] quoni
am seruasti uerbum paciencie et ego
te seruabo ad hora temptacionis que
uentura est in orbem uniuersum temp
tare habitantes in terra. [11] **E**cce uenio
cito tene quod habes nemo
accipiat coronam tu
am. [12] **E**t qui uicerit fa
ciam illum columnam
in templo dei mei et fo
ras non egredietur amplius et scribam super illum nomen
đi mei et đi mei ciuitatis nouue iherusalem que est uentura de celo a
đo meo et nomen nouum. [13] **Q**ui habet aures audiat qui
spiritus dicat ecclesiis. [14] **E**t angelo lauditie ecclesie scribe hec
dicit amen testis fidelis
et uerus qui est princi
pium creature đi [15] scio
opera tua quia neque fri

[9] adorent [10] ab hora [11] habes: +ut [12] columpnam
đi mei ciuitatis: nomen ciuitatis (–đi mei) noue est uentura: descendit
nomen: +meum [13] quid

gidus es neque calidus. **V**tinam frigidus esses autem calidus
[16] sed quia tepidus es et nec frigidus nec calidus. incipiam
te emouere ex ore meo [17] quia dicis quod diues
sum et locupletatus sum et nullius egeo
et nescis quoniam tu es miser et miserabilis et
pauper et cecus et nudus. [18] **S**uadeo tibi
emere a me aurum ignitum probatum
ut locuples fias et uestimentis albis in
duaris et non appereat confusio nudi
tatis tue et colirio inungue oculos tuos
ut uideas. [19] **E**go quos amo arguo et cas
tigo emulare ergo et penitenciam age.
[20] **E**cce ego sto ad ostium et pulso si quis au
audierit uocem meam et aperuerit ianu
am introibo ad illum et cenabo cum illo
et ipse mecum [21] qui uicerit dabo ei sedere me
cum in throno meo sicut et ego uici et sedi
cum patre meo in throno eius. [22] qui habet
aures audiendi audiat qui spiritus dicat
.visio .ii. ecclesiis. 4 [1] **P**ost hec audi et ecce

[15] aut [17] quia tu miser (– es) [20] aperuerit : +michi [22] quid [1] uidi

ostium apertum
in celo et uox pri
ma quam audi
ui tanquam tu
be loquentis me
cum dicens. **A**scen
de huc et osten
dam tibi que op
ortet fieri cito post hec. [2] **E**t statim
fui in spiritu et ecce sedes posita
erat in celo et supra sedem sedens
[3] et qui sedebat similis erat asspec
tui lapidis iaspidis et sardinis.
Et ýris erat et in circuitu sedis simi
lis uisionis smaragdini. [4] **E**t in
circuitu sedis

[2] statim *in rasura ipse* [3] uisioni smaragdine

sedilia .xxiiii. et super
thronos .xxiiii. senio
res sedentes circuma
mictos stolis albis et
in capitibus eorum
coronas aureas. [5] Et
de throno procedunt fulgura et uo
ces et tonitrua. Et septem lampadas
ardantes ante thronum que sunt .vii.
spiritus dei. [6] Et in conspectu sedis tanquam
matre uitreum simile cristallo. Et in
medio sedis et in circu
itu sedis quatuor ani
malia plena oculis an
te et retro. [7] Et animal
primum simile leoni.
Et secundum ani
mal simile uitulo. Et tercium
animal habens faciem quasi hominis.
Et quartum animal simile aquile

[5] ardentes

uolanti. [8] Et .iiii. animalia
singula eorum habebant alas senas.
Et in circuitu et intus plena sunt oculis
et requiem non habebant die ac nocte
dicentia. Sc̄s. Sc̄s. Sc̄s. dominus đs
omnipotens qui est et qui erat et qui uenturus
est. [9] Et cum darent illa animalia qua
tuor gloriam et honorem et benedictionem
sedenti super thronum ui
uenti in secula seculorum
[10] procedebant .xxiiii. seniores
ante sedentes in throno et
adorabant uiuentem in secula seculorum
et mitebant coronas suas ante thronum
dicentes. [11] Dignus es domine đs noster accipere gloriam et
honorem et uirtutem quia tu creasti omnia et propter
uoluntatem tuam erant et creata sunt.

5 [1] Et uidi in dextera sedentes supra thro
num ꝑcrip librum scriptum intus
et foris signatum singillis sep

[8] et nocte sigillis [9] – quatuor. [10] procidebant sedentem [1] sedentis

tem. [2] Et uidi angelum
fortem predicantem uoce
magna qui est dignus a
perire librum et soluere
signaculum eius [3] et nemo
poterat in celo neque in ter
ra neque subtus terram ape
rire librum. neque respicere
illum. [4] Et ego flebam mul
tum quoniam nemo dignus inuentus est
aperire librum nec uidere illum. [5] Et unus
de senioribus dicit michi ne fleueris. Ecce
uicit leo de tribu iuda radix dauid aperire li
brum et soluere .vii. signacula eius. [6] Et uidi
et ecce in medio seniorum
agnum stantem tanquam
occisum habentem cor
nua septem. et oculos
septem qui sunt septem
sps dei missi in omnem

[2] quis

[6] in medio: +troni et .iiii. animalium et in medio

terram [7] et uenit et accepit de
dextera sedentes in throno
librum. [8] Et cum aperuisset librum qua
tuor animalia et XXIIII. seniores cecide
runt coram agno habentes singula citharas
et phy̆alas aureas plenas odoramentorum
que sunt oraciones sanctorum. [9] Et can
tabant canticum nouum dicentes. Dig
nus es domine deus aperire librum. et
soluere signacula eius quoniam occisus es. et
redemisti nos ds in sanguine tuo. ex
omni tribu et lingua et populo et na
cione [10] et fecisti eos deo nostro regnum
et sacerdotes et regnabunt super terram.
[11] Et uidi et audiui uocem angelorum
multorum in circuitu throni et ani
malium et seniorum et erat nume
rus eorum milia milium [12] uoce magna dicencium. Dignus
et agnus qui occisus est accipere uirtutem et diuinitatem
et sapienciam et fortitudinem et honorem. et gloriam et be

[8] singuli [10] regnabimus [12] et *pri.* : est

nedictionem [13] et omnem creaturam
que in celo est et que super terram
et subtus terram mare et que in eo
sunt omnes audiui dicentes seden
te in throno et agno. **B**enedictio et
honor et gloria et potestas in secula seculorum
[14] et quatuor animalia dicebant amen.
Et XXIIII. seniores ceciderunt in fa
cies suas et adorauerunt. 6 [1] **E**t uidi cum
aperuisset agnus unum de septem
sigillis et audiui unum de quatuor animalibus dicens tanquam
uocem tonitrui ueni et uide. [2] **E**t uidi et ecce equus albus et
qui sedebat super illum habebat arcum et data est ei corona
et exiuit uincens ut uincerit. [3] et cum
aperuisset sigillum secundum au
diui secundum animal dicens
ueni et uide. [4] **E**t exiuit alius equus
rufus et qui sedebat super eum da
tum est ei ut sumeret pacem de terra et ut inuicem se interfi
ciant et datus est illi gladius magnus. [5] **E**t cum

[13] subtus terram : + et sedenti [14] adorauerunt : + uiuentem in secula seculorum
[1] thonitrui [2] uinceret [4] interficerent

aperuisset sigillum ter
cium audiui tercium
animal dicens ueni
et uide. Et ecce equus niger et qui se
debat super eum habebat stateram
in manu sua [6] et audiui tanquam
uocem in medio qua
tuor animalium di
cencium. Bilibris
tritici denario uno
et tres bilibres ordei
denario tres et uinum
et oleum ne leseris.
[7] Et cum aperuisset sigillum quartum audiui
uocem quarti animalis dicentis ueni et uide.
[8] Et ecce equus pallidus et qui sedebat super eum nomen illi
mors et infernus sequebatur eum
et data est illi potestas super qua
tuor partes terre interficere gladio fa
me et morte et bestiis terre. [9] Et cum aperuisset quintum sin

[6] tres *alt.*: uno [9] sin: si

gillum uidi subtus alta
re animas interfectorum
propter uerbum dei et pro
pter testimonium quod
habebant [10] et clamabant uoce magna
dicentes. **V**sque quo domine sanctus
et uerus et non iudicas sanguinem nos
trum et non uindicas de his qui habi
tant in terra. [11] **E**t date sunt illis singule
stole albe et dictum est illis. ut requiesce
rent tempus adhuc modicum donec impleatur numerus con
seruorum eorum et fratrum eorum qui interficiendi sunt
sicut et illi. [12] **E**t uidi cum aperuisset sigillum sextum et ecce
terremotus factus est magnus et sol
factus est factus ut sanguis. [13] **E**t stelle
celi de celo ceciderunt super terram si
cut ficus emittit gressos suos cum a uen
to magno mouetur. [14] **E**t celum recessit
sicut liber in
uolutus et om

[12] factus *alt.*: niger tanquam saccus cilicinus et luna tota facta est

nis mons et insule de lo
cis suis mote sunt [15] et reges
terre et principes et tribuni et diuites
et fortes et omnis seruus et liber abscon
derunt se in speluncis et petris mon
tium [16] et dicunt montibus et petris ca
dite super nos et abscondite nos a fa
cie sedentis super thronum et ab ira
agni [17] quoniam uenit dies magnus ire im
piorum et quod poterit stare. 7 [1] **P**ost
hec uidi quatuor angelos stantes supra
quatuor angulos terre
tenentes quatuor uentos
terre ne flarent super ter
ram neque super mare
neque in nullam arborem.
[2] **E**t uidi alterum in an
gelum ascendentem ab
ortu solis
habentem

[17] ire : terre (*sic*) impiorum : ipsorum quod : quis [1] ullam [2] – in ascendentem : uel descendentem

signum dei uiui et
clamauit uoce magna
quatuor angelis qui
bus datum est nocere

terre et mari [3] dicens.
Nolite nocere terre neque
mari neque arboribus quo
ad usque signemus ser
uos dei nostri in frontibus eorum. [4] **E**t audiui
numerum signorum centum quadragin
ta quatuor milia sig
nati ex omni tribu filiorum israhel.
[5] **E**x tribu iuda .xii. milia signati.
Ex tribu ruben .xii. milia signati.
Ex tribu gad .xii. milia signati.
[6] **E**x tribu aser .xii. milia signati. **E**x
tribu neptalim .xii. milia signati. **E**x
tribu manasses .xii. milia signati. [7] **E**x tribu

[3] neque *pri.*: et [4] signatorum

simeon .xii. milia signati. Ex tribu leui .xii. milia
signati. Ex tribu ẏsacar .xii. milia signati.
[8] Ex tribu zabulon .xii. milia signati. Ex tribu
ioseph .xii. milia signati. Ex tribu beniamin .xii.
milia signati. [9] Post hec uidi turbam mag
nam. quam dinumerare nemo pote
rat ex omnibus gentibus
et tribubus et populis et
linguis stantes ante
thronum et in conspectu agni amic
ti stolis albis et palme in manibus eorum
[10] et clamabant uoce magna dicentes.
Salus đo nostro qui sedet super thro
num et agno. [11] Et omnes angeli sta
bant in circuitu thro
ni et seniorum et .iiii.
animalium. et cecide
runt in conspectu thro
ni in facies suas et adorauerunt đm
[12] dicentes amen benedictio et claritas

[7] ẏsachar

et sapiencia et graciarum accio honor et
uirtus et fortitudo do nostro in secula secu
lorum. amen. [13] Et respondus[it] unus de
senioribus dixit michi. hii qui amicti sunt
stolis albis qui sunt et unde uenerunt.
[14] Et dixi illi. Domine mi tu scis. Et dixit
michi hii sunt qui uenerunt de tribulacione magna et la
uerunt stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine agni. [15] Ide
o sunt ante thronum dei et seruiunt ei die ac nocte in tem
plum eius. et ꝰ qui sedet super thronum habitat super illos
[16] non esuriant neque sicient amplius neque cadet super illos
sol neque ullus estus. [17] Quoniam agnus qui in medio thro
ni est reget illos et deducet eos ad uite fontes aquarum. Et
absterget deus omnem lacrimam ab
oculis eorum. 8 [1] Et cum aperuisset sigil
lum septimum factum est silencium
.VISIO .III. in celo quasi media hora. [2] Et uidi .VII.
angelos in conspectu di et datae sunt
illis septem tube. [3] Et alius angelus uenit et
stetit ante

[13] senioribus: +et [15] in templo [16] esurient [2] angelos: +stantes

altare habens turibulum aure

um et data sunt eis incensa multa

ut daret oracionibus

sanctorum omnium

super altare aureum

quod est ante hronum

đi [4] ascendit fumus in

censorum de oracionibus

sanctorum de manu

angeli coram deo. [5] Et accepit ange

lus turibulum et impleuit illum de

igne altaris et misit in terram et facta sunt tonitrua

et uoces et fulgura et terremotus magnus. [6] Et septem

angeli qui habebant .vii. tubas preparauerunt se ut tuba

canerent. [7] Et primus angelus tuba

cecinit et facta est grando et ignis

mixta in sanguine et missum est

in terra et tercia pars terre conbusta

est. et tercia pars arborum conbusta

est. et omne fenum uiride conbus

[3] ei – đi [4] et ascendit [7] mixta sanguine (– in)

tum est. [8] Et secundus angelus tuba ce
cinit et tanquam mons magnus
igne ardens missus est in mare et
facta est tertia pars maris sangui
nis [9] et mortua est tercia pars creatu
re habebant animas in mari. et
tercia pars nauium interiit. [10] Et ter
cius angelus tuba cenit et cecidit de
celo stella magna ardens tanquam
facula et cecidit in terram partem flu
minum et in fontes aquarum [11] et
nomen stelle dicitur absinthium
et facta est tercia pars aquarum
in absinthium et multi homines
mortui sunt de aquis quia ama
re facte sunt. [12] Et quartus angelus tu
ba cecinit et tertia pars solis percussa est
et tercia pars lune et tercia pars stel
larum stellarum ita ut obscurare
tur tercia pars eorum et diei non luce

‖ sanguis [9] creature : +que [10] cecinit tertiam [11] absinthium *pri.* : ab sinthium (*sic*) [12] – stellarum *alt.*

ret pars tertia et nox si
militer: [13] Et uidi et audiui
uocem unius aquile uo
lantis per medium celum
dicentis uoce magna. Ve
ue hạḅ ue habitantibus in ter
ra. De ceteris uocibus trium
angelorum qui erant tuba
canituri. 9 [1] Et qui intus
angelus tuba cecinit et ui
di stellam de celo cecidisse
in terram et data est illi
clauis putei abissi. [2] Et
asscendit fumus putei
sicut fumus fornacis mag
ne et obscuratus est sol et
aer de fumo putei ▪ et de
fumo putei exierunt
locuste in terram et data est
illis potestas sicut habent

[12] nox: noctis
[1] qui intus: quintus
[13] ue *tert.*: e MS. *sed spatium pro* u (*uel* V) *relictum est*
abissi: +et aperuit puteum abissi

potestatem scorpionis terre [4] et pre et
ceptum est illis ne lederent fenum
terre neque omne uiride neque om
nem arborem nisi tantum ho
mnes qui non habent signum di in
fontibus suis [5] et datum
est illis ne occiderent
eos sed ut crucia
rent mensibus quicque
et cruciatus eorum ut cruciatus scor
pionum cum percutit hominem.
[6] Et in diebus illis querent homines
mortem et non inuenient eam
et desiderabunt mori fugiet mors ab
illis. [7] Et similitudines locustarum
similes equis peratis in prelium et su
per capita eorum tanquam corone
similes auro et facies earum sicut
facies hominum [8] et habebant ca
pillos mulierum et dentes earum

[3] scorpiones scorpionis [4] – et *alt.* frontibus [5] datum : dictum quinque [6] mori : + et [7] earum [8] capillos : + sicut capillos

sicut leonum dentes erant [9] et habebant
loricas sicut loricas ferreas et uox ala
rum earum sicut uox curuum equorum
multorum currencium in bellum [10] et
habebant caudas similes scorpionum
et acculei erant ab in caudis earum. Et po
testas earum nocere hominibus mensibus
quinque [11] habebant super se regem angelum
abyssi. cui nomen ebraice abaddon grece
autem apollion et latine habent no
men sterminans [12] ue unum habiit et ecce
ueniunt adhuc duo ue post hec. [13] Et sex
tus angelus tuba cecinit et audiui uo
cem unum ex .iiii. cornibus altaris aurei quod
est ante oculos di [14] dicentem sexto angelo
qui habebat tubam. Sol
ue quatuor angelos qui
alligati sunt in flumine
magno eufrate. [15] Et soluti
sunt quatuor angeli qui

[10] ab *erasit ipse et substituit* in [11] Et habebant habent *primo dedit ipse, postea correctum est in* habens *et denique in* habet [12] exterminans [13] unam

perati erant inter horam
et diem et mensem et
annum ut occiderent
terciam partem homi
num [16] et numerus equestris exercitus uigi
es dena milia audiui numerum illor
um [17] et ita uidi equus in uisione et qui
sedebant super eos habebant loricas ig
neas et iacinthinas et
sulphureas. Et capita
equorum erant tanquam
capita leonum et de ore ipsorum
procedit ignis et fumus et
sulphur [18] et ab his tribus pla
gis occisa est tercia pars homi
num et de igne et de fumo et
sulphure que procedebant ex ore
ipsorum. [19] Potestas enim equorum in
ore eorum est et in caudis eorum nam
caude eorum similes serpentibus haben

[16, 17] eorum ita (– et)

tes capita et in his nocent. [20] Et ceteri ho
mines qui non sunt occisi in his plagis
neque penitenciam egerunt de operibus
manuum suarum ut non adorarent demonia et simu
lacra aurea et argentea et erea et lapidea et linea que neque
uidere possunt neque audire neque ambulare [21] et non gerunt
penitenciam ab homicidiis suis neque
fornicatione sua neque a furtis suis. 10 [1] Et
uidi alium angelum fortem
descendentem de celo
amictum nube et hiris
in capite eius. Et facies eius erat ut sol
et pedes eius tanquam columpna ignis.
[2] Et habebat in manu sua libellum aper
tum. Et posuit pedem suum dextrum
supra mare sinistrum autem super terram
[3] et clamauit uoce magna quemadmo
dum cum leo rugit. Et cum exclamasset locuta sunt septem
tonitrua uoces suas [4] et cum locuta fuissent septem tonitruam uo
ces suas et ego scripturus eram et audiui uocem de celo dicentem.

[20] lignea *perlineata sunt* [21] non egerunt [1] iris [3] clamasset [4] tonitrua uoces suas et ego *improbatum*

Signa que locuta sunt septem tonitro
a et noli ea scriberere: [5] et angelus quem
uidi stantem supra mare et supra ter
ram leuauit manum
suam ad celum [6] et iu
rauit per uiuentem in
secula seculorum qui
creauit celum et ea que
in illo sunt et terram et
ea que in ea sunt et mare
et ea que in eo sunt. quia
tempus amplius non
erit. [7] Set in diebus uocis
septimi angeli cum ce
perit tuba canere con
sumabitur misterium
di sicut euungelizauit
per seruos suos prophetas.
[8] Et uox quam audiui
uocem de celo iterum

[4] tonitria (*sic*) [6] – seculorum [8] – uocem

loquentem mecum et
dicentem. **V**ade accipe
librum apertum de a ma
nu angeli stantes supra
mare et supra terram. [9] **E**t
adii ad angelum dicens ei ut daret michi librum
et dicit michi. **A**ccipe et deuora eum et faciet amaricare uen
trem tuum sed in hore tuo erit dulce tanquam mel [10] et accepi librum
de manu angeli et deuoraui eum et erat in ore meo tanquam
mel dulce. **E**t librum cum deuorassem amar eum amaricatus est uenter
meus et erat in ore meo tanquam mel dulce. [11] **E**t dixit michi.
Oportet te iterum prophetare populis et gentibus et linguis et regi
bus multis. 11 [1] **E**t datus est michi calamus
similis uirge dicens. **S**urge et metire
templum di et altare et adorantes in eo.
[2] **A**trium autem quod
est foris templum eice
foras et ne mecieris eum
quoniam datum est gentibus et ciui
tatem sc̄am calcabunt mensibus .xl.

[8] a: *erasum* stantis [9] abii *ipse scriba* dixit hore: h *improbatum*
[10] librum *alt.: erasit ipse et substituit* cum amar: *erasit ipse et substituit* eum
[2] meciaris

duobus [3] et dabo ẹţ duobus testibus meis et pro
phetabunt diebus mille ducentis sexagin
ta amittis saccis [4] hi sunt duo oliue at du
o candelabra in conspectu terre stantes
et si quis uoluerit nocere eis ignis exiet de
ore illorum et deuorabit inimicos eorum [5] et si quis uoluerit eos
ledere sic oportet eum occidi. [6] **H**i habent potestatem clauden
di celum. e pluat diebus prophetie ipsorum et potestatem
claudendi celum. **N**e pluat diebus prophetie ipsorum. **E**t potes
tatem habent super aquas conuertendi eas in sanguine. et per
cutere terram omni plaga quocienscumque
uoluerint. [7] **E**t cum finierint testimonium
suum bestia que ascendit de abisso faciet aduersus illos
bellum et uincet illos et occidet illos. [8] et corpora eorum iace
bunt in plateis ciuitatis magne que uocatur sp̄ualiter sodo
ma et egiptus ubi et dn̄s illorum cruci fixus est [9] et uidebunt
de populis et tribubus et linguis et gentibus corpora eorum
per tres dies dimidium et corpora eorum non sinuntur
poni in monumentis [10] et inhabitantes terram gaudebunt
super illis et iocundabuntur et munera mittent inuicem

[3] amicti saccis [4] at: et conspectu: +đi [6] e: N *non suppletum*
[9] dies: +et sinunt

quoniam hii duo prophete cruciauerunt eos qui
habitabũnt super terram. [11] Et post dies
tres et dimidium spiritus uite a deo in
trabit in eos et steterunt super pedes
suos et timor magnus cecidit super eos
qui uiderunt eos. [12] Et audierunt uocem
magnam de celo dicentem illis ascendi
te huc et ascenderunt in celum in nube et uiderunt illos inimi
ci eorum [13] et in illa ora factus est terremotus magnus et decima
pars ciuitatis cecidit et occisi fuerunt in terremotu nomina ho
minum .VII. milia. et reliqui in timore sunt missi. et dede
runt gloriam deo celi. [14] Ve secundum habuit et ecce ue tercium ue
niet cito. [15] Et septimus angelus tuba
cecinit et facte sunt uoces magne in ce
lo dicentes. Factum est regnum huius mundi
domini nostri et xp̄i eius et regna
bit in secula seculorum. [16] Et XXIIII. seniores
qui in conspectu đi sedent in sedibus
suis ceciderunt ante đm in facies suas [17] dicentes
gratias tibi agimus domine iħu xp̄e omnipotens đs qui es

[10] habitant +amen [13] fũunt: sunt [14] habiit [15] dei nostri seculorum: [16] ante đm in fac. suas: in fac. suas et adorauerunt đm [17] >agimus tibi domine iħu xp̄e oip̄s đs: dñe ds noster oip̄s

et qui eras et qui uenturus es qui ac
cepisti uirtutem tuam magnam
et regnasti [18] et irate sunt gentes et
aduenit ira tua tempus mortuorum
iudicare et reddere mercedem sc̄is
ꝫ tuis prophetis et sanctis et timentibus no
men tuum pusillis et magnis et exter
minandi eos qui corruperunt terram.

.visio .iiii. [19] **E**t apertum est templum dei in celo
et uisa est archa testamenti eius in
templo eius et facta sunt fulgura et
uoces et terremotus et grando mag
na 12 [1] et signum magnum in celo mulier
amicta sole et luna sub pedibus eius et
in capite eius corona etstellarum duocim
[2] et in utero habens et clamabat partu
rians et cruciatur ut pareat. [3] **E**t uisum
est aliud signum in celo et ecce dra
co magnus rufus habens capita .vii.
et cornua decem et in capitibus suis .vii.

[18] ira tua : +et [1] magnum : +aparuit [2] parturiens

diademata [4] et cauda eius trahebat terci
am partem stellarum celi et misit eas in
terra. Et draco stetit ante mulierem que
erat paritura ut cum peperisset filium eius
deuoraret. [5] Et peperit filium masculum
qui recturus erat omnes gentes in uirga fer
rea. Et raptus est filius eius ad deum et ad tro
num eius [6] et mulier fugit in solitudinem ubi ha
bebat locum paratum a deo. ut ibi pascant illam diebus mille
cc.l.x. [7] Et factum est prelium magnum in celo micha
el et angeli eius preliabantur cum dracone et draco pugnabat
et angeli eius [8] et non ualuerunt neque locus inuentus est amplius
eorum in celo [9] et proiectus est draco ille magnus serpens an
tiquus qui uocatur diapolus et sathanas qui seducit uniuersẹm
um orbem proiectus est in terram et angeli eius
cum illo missi sunt. [10] Et audiui uocem
magnum in celo dicentem nunc facta est
salus et uirtus et regnum dei nostri et potes
tas xp̄i eius quia proiectus est accusator fra
trum nostrorum qui et accusabat illos

[6] habebat locū : habet locum [9] diabolus

ante conspectum đi nostri die ac nocte [11] et
ipsi uicerunt illum propter sanguinem
agni et propter uerbum testimonium
sui et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. [12] **P**ropterea le
tamini celi [et] qui habitatis in eis. **U**e terre et mari quia des
cendit diabolus ad uos habens iram magnam sciens quod mo
dicum tempus habet [13] et post quam uidit
draco quod proiectus est in terram
persecutus [est] mulierum que peperit masculum
[14] et date sunt mulieri due ale aquile mag
ne ut uolaret in desertum in locum su
um ubi alitur per tempus et tempora et di
midium temporis a facie serpentis.
[15] **E**t misit serpens ex ore suo post mulie
rem aquam tanquam flumen ut
eam faceret trai a flumine [16] et adiuuit
terra mulierem. et aperuit terra os su
um et absorbuit flumen quod misit draco
de ore suo [17] et iratus est draco in mulie
rem et abiit facere prelium đi sc̄is quia qui sunt

[11] testimonii [12] Propterea: P *deest sed spatium pro ea relictum est* [13] mulieram (*sic*)
[17] đi sc̄is quia qui s̄: cum reliquis

de semine eius qui custodiunt man
dadata đi et habent testimonium iħu
x [18] stabant super arenam maris. 13 [1] Et uidi de
mare bestiam ascendentem habentem
capita .vii. et cornua eius .x. diademata et
super capita eius nomina blasphemie [2] et besti
am quam uidi similis erat pardo et pedes
eius sicut ursi et hos eius os leonis
et dedit illi draco uirtutem suam et potes
tatem magnam [3] et uidi unum de capitibus
suis quasi occisum in mortem et plaga
mortis eius curata est et ammirata est u
niuersa terra post bestiam [4] et adorauerunt
bestiam draconem quia dedit potestatem bestie et adorauerunt bestiam dicen
tes. Qui similis bestie et quis poterit pugnare cum ea [5] et datum est ei os loq
ui plasphemias ad xp̄m et data est ei potestas facere menses .xl.ii. [6] et aperuit os su
um im blasphemias ad đm blasphemare nomen eius et
tabernaculum eius et eos qui in celo habitant. [7] Et datum
est illi bellum facere cum sc̄is et uincere
eos illos et datum data est ei potestas in omnem

[18] i x stabant: Et stetit *ipse scriba* h *improbatum* [1] vii et: +cornua .x. et super eius *alt.*: +sicut [2] hos: [6] in blasph.

tribum et populum et linguam et gentem
[8] et adorauerunt eam omnes qui habitant
terram quorum non sunt scripta nomi
na in libro uite igni qui occisus est ab ori
gine mundi. [9] **S**i quis habet aures au
diat. [10] **Q**ui in captiuitatem duxerit in
captiuitatem uadit qui gladio occide
rit oportet eum gladio occidi hic est pa
ciencia et fides sanctorum. [11] **E**t uidi aliam
bestiam ascendentem de terra et habebat
cornua deo similia agni et loquebatur
sicut draco [12] et potestatem prioris bestie om
nem faciebat in conspectu eius et fecit
terram et inhabitantes in ea
adorare bestiam primam
cuius curata est plaga mor
tis [13] et fecit signa magna ut eti
am ignem facerit de celo decendere in
terram in conspectu hominum [14] et seducit habitantes in terram
propter ꝭ signa que data sunt illi in conspectu bestie. **D**icens

[8] uel adorabunt eam : uel eum agni [10] qui *alt.* : +in [11] deo duo [13] faceret

habitantibus in terram ut facerent imaginem bestie
que habet plagam et gladii et uixit [15] et datum est illi ut
daret spm imagini bestie ut loquatur imago bestie
et faciet ut quicumque non adorauerit imaginem bes
tie occidantur [16] et faciet omnes pusillos et magnos et diui
tes et pauperes et liberos et seruos habere caracterem in dex
tera manu aut in frontibus suis [17] et ne quis possit emere
aut uendere nisi qui habeat ca
racterem aut nomen
bestie aut numerum
hominis hic eius sapientia
est. Qui habet intellec
tum computet nume
rum bestie. Numerus
enim hominis est et
numerus eius est DC.X
VI. 14 [1] et uidi et ecce agnus
stabat supra montem
syon et cum illo centum quadragin
ta quatuor milia habentes nomen

[15] faciat occidatur [17] nominis >eius hic DC. XVI : DCLXVI
[1] et : Et

eius nomen patris eius et nomen
patris eius scriptum in frontibus su
is. [2] Et audiui uocem de cẹlo tanqu
am uocem aquilarum multarum
et uocem tanquam tonitrui mag
ni. Et uocem quam audiui sicut
citharu̇ṁdorum citharicancium
in tẏtharis suis [3] et contabant quasi
canticum nouum ante sedem et an
te quatuor animalia et seniores et ne
mo poterat dicere canticum nisi
illa centum quadraginta quatuor milia qui empti
sunt de terra. [4] Hii sunt cum mulieribus non sunt quoin
uirgines enim sunt. Hi sunt qui secuntur agnum quo
cunque ierit hiị empti sunt ex omnibus
primicie đo et agno [5] et in ore eorum non
est inuentum mandaci
um. Sine macula enim
sunt ante thronum đi.
[6] Et uidi alterum angelum

[1] nomen patris eius *pri.*: *perliniatum* [2] aquarum citharizancium
[3] cantabant [4] Hii sunt *pri.*: +qui quoinquinati –sunt qui

uolantem per medium celum ha
bentem euangelium eternum ut e
uangelizaret sedentibus super terra
et super omnem gentem et tribum et lin
guam et populum. [7] **D**icens magna uoce timete domi
num et date illi honorem. quia uenit hora iudicii eius ad
horate eum qui fecit celum et terram mare et omnia que in
eis sunt et fontes aquarum. [8] **E**t alius angelus secutus est
dicens. **C**ecidit cecidit habilon illa magna que a uino
ire fornicacionis sue potauit omnes
gentes. [9] **E**t angelus ter
cius secutus est illos di
cens uoce magna. **S**i quis
adorauerit bestiam et ima
ginem eius et acceperit ca
racterem in fronte sua
aut in manu sua [10] et hic bi
bet de uino ire dei quod mix
tum est mero in calice ire
ipsius et cruciabitur igne et

[6] terram [7] eius: +et [8] babilon

et sulpure in conspectu angelorum
sanctorum et ante conspectum ag
ni [11] et fumus tormentorum eorum
ascendent in secula seculorum.
Nec habent requiem die ac nocte
qui adhorauerunt bestiam. et imaginem eius set si quis
acceperit carecterem nominis eius [12] hic paciencia sanctorum
est qui custodiunt mandata dei et fidem iħu. [13] **E**t audiui
uocem de celo dicentem scribe. **B**eati mortui qui in dño
moriuntur. **A** modo iam dicit sp̄s
ut requiescant a laboribus suis opera
enim illorum secuntur illos [14] et uidi
et ecce nubem candidam et supra nu
bem sedentem similem filio homi
nis habentem in capite suo coronam
auream et in manu sua falcem accu
tam. [15] **E**t alter angelus exiuit de tem
plo clamans uoce magna ad seden
tem super mitte falcem tuam et mete
quia uenit hora ut metatur. **Q**uoniam

[10] sulphure [11] ascendet [15] super: +nubem

maturauit messis terre.
[16] Et misit qui sedebat su
pra nubem falcem suam
in terram et messuit ter
ram. [17] Et alius angelus
exiuit de templo quod est celo habens et
ipse falcem acutam. [18] Et alius angelus
exiuit de altari qui habebat potesta
tem supra ignem et aquam et ex
clamauit uoce magna ad eum qui
habebat falcem acutam dicens. Mit
te falcem tuam acutam et uindemia
botros uinee terre quoniam mature sunt
uue eius. [19] Et misit angelus falcem
tuam in terram et uindemiauit ui
neam terre. Et misit in lacum
ire dei magnum [20] et calcatus est locus
extra ciuitatem et exiuit sanguis de
locu usque ad fernos equorum per stadia
equorum per stadia mille
mille sex centa. t uidi aliud signum in celo

[17] est: +in [18] exiuit *improbatum sed postea restitutum* [19] suam
[20] lacus lacu frenos *Scripsit primo scriba plura uerba quam glossari in una pagina poterat, postea nonnulla erasit*

.visio .v.

sexcenta. 15 [1] Et uidit aliud signum in
celo magnum et mirabile et angelos
septem habentes plagas septem nouis
simas. quoniam in illis consumata est
ira đi. [2] Et uidi tanquam matre uiterum mixtum
igne. et eos qui uicerunt bestiam et ỳ imaginem illius et nu
merum nominis illius stantes supra marem uitreum haben
tes cỳtharas dei [3] et contantes canticum moỳsi serui đi et can
ticum agni dicentes. Magna et mirabilia sunt opera tua
domine deus omnipotens. iuste et uere sunt uie tue domi
ne rex sanctorum. [4] Quis non timebit
domine et magnificabit nomen
tuum quia solus pius es quoniam omnes
gentes uenient et adorabunt in conspec
tu tuo quoniam iudicia
tua manifestata sunt.
[5] Et post hec uidi et ecce
apertum est templum
tabernaculi testimonii
in celo [6] et exierunt .vii.

[1] – et *alt.* [2] mare uitreum mare [3] cantantes rex seculorum

angeli habentes .vii. plagas de
templo uestiti lapide mundo
et cantito et precinti circa pectora go
nis aureis. [7] Et unus ex quatuor ani
malibus dedit septem angelis sep
tem fielas aureas plenas iracundie
dei uiuentis in secula seculorum.
[8] Et impletum est templum fumo
magestate dei et de uirtute eius. Et
nemo poterat introire in templum
donec consumarentur .vii. plage
.vii. angelorum. 16 [1] Et audiui uocem
magnam de templo dicentem
.vii. angelis. Ite et effundite .vii. fialas ire
di in terram. [2] Et primus effudit fialam suam
in terram. Et factum est uulnus
seuum ac pessimum in homines
qui habebant caracterem bestie et in eos
qui adorauerunt imaginem eius.
[3] Et secundus effudit fialam suam in mare et factus est

[6] candido zonis habiit primus et [7] fialas [8] a magestate [2] primus :

sanguis tanquam mor
tui et omnis anima iuuens
mortua est in mare. [4] Et ter
cius angelus effudit phy̆alam
suam super flumina et super
fontes aquarum et factus est sanguis. [5] Et
audiui angelus aquartum. dn̄e ih̄u xp̄e es iustus qui es et qui eras
sanctus quia hec iudicasti [6] quia sanguinem sanctorum
et prophetarum fuderunt et sanguinem eis dedisti bibere
ut digni sunt [7] et audiui alterum dicentem. Eciam domine
deus omnipotens uera et iusta iuditia tua. [8] Et quartus
effudit fialam suam in solem et datum est illi estu affli
gere hominem et igne [9] et estuauerunt
homines estu magno et blasphema
uerunt nomen dei habentis potestatem
super has plagas. Neque egerunt peni
tenciam ut darent illi gloriam. [10] Et quin
tus effudit fialam suam super sedem bestie. Et factum
est regnum eius tenebrosum et conmanducauerunt
linguas suas pre dolore [11] et blaspemauerunt deum celi

[3] mari quia: qui [5] angelum aquarum [8] quartus: +angelus dn̄e ih̄u xp̄e: dicentem [11] blasphemauerunt >iustus es

pre doloribus et uulneribus suis et non
egerunt penitenciam ex operibus
suis. [12] Et sextus angelus effudit fialam
suam in flumen illud magnum euf
fraten et siccauit aquam eius ut pre
paretur uia regibus ab ortu solis. [13] Et
uidi de ore serpentis et de ore bestie et de ore
sepudoprophete sp̄s tres inmundus
in modum ranarum. [14] Sunt enim
spiritus demonum facientes signa
et procedunt a reges ad reges tocius terre con
gregare illos im prelium ad diem
magnum dei omnipotentis [15] ecce uenio sicut fur. Beatus
qui uigilat et custodit uestimenta sua ne nudus ambulet
et uideant turpitudinem eius. [16] Et
congregauit illos in locum qui uocatur
ebraice armagedon. [17] Et septimus
effudit fialam suam in aerem et exi
uit uox magna de templo a thono
dicens. Facctum est. [18] Et facta sunt

[13] draconis pseudoprophete [14] procedent ad *alt.*: uel in
[15] et ecce uenio et *pri.*: +qui [16] ermagedon [17] septimus: +angelus
throno Facctum: F *deest sed spatium pro ea relictum est*

fulgura et uoces tonitrui. Et terremo
tus factus est magnus qualis nunquam
fuit ex quo homines fuerunt super
terram talis terremotus sic magnus.
19 Et fracta est ciuitas magna in tres
partes ciuitates gencium ceciderunt
et babilon magna uenit in memori
am ante deum dare ei calicem

uini indignacionis ire
eius. 20 Et omnis insula
fugit et montes non
sunt inuenti. 21 Et gran
do magna sicut talen
tum descendit de celo
in homines et blasphema
bant propter plagam grandinis
quoniam magna facta est uehemen
ter. 17 1 Et uenit unus de septem

19 facta partes : + et 21 blasphemauerunt homines ðm

angelis qui habebant
septem fialas et locu
tus est mecum dicens.
Veni ostendam tibi
dampnacionem
meretricis magne
que sedit super aquas
multas [2] cum qua for
nicati sunt reges ter
re et inebriati sunt
qui inhabitant ter
ram de uino prostitu
cionis eius [3] et abstu
lit me in desertum
in spū. **E**t uidi muli sedentem super bestiam
coccineam plenam nominibus blasphemie ha
bentem capita septem et cornua decem. [4] **E**t muli
er erat circumdata purpura et coccino et inau
ratā auro et lapide precioso et margaritis habens poculum au
reum in manu sua plenum abhominationi

[1] sedet [3] mulierem [4] abhominatione

et inmundicia fornicacionis eius [5] et in
fonte eius nomen scriptum misterium
babilon magna mater
fornicacionum et abho
minacionum terre. [6] Et
uidi mulierem ebriam
de sanguinem martirum
domini ihu xpi et stupui
cum uidissem illam admiracione
magna. [7] Et dixit michi angelus. qua
re miraris. Ego tidi[b] dicam sacramentum
mulieris et bestie que portat eam que
habebat capita septem et cornua de
cem. [8] Bestia quam uidisti fuit et
non est et ascensura est de abisso et in in
teritum ibit. Et mirabuntur in
habitantes terram quorum nomi
na non sunt scripta in filiis uite a con
stitutione mundi uidentes bestiam
que erat et non est. [9] Et hic est sensus

[5] fronte [6] sanguine sc̄orum et sanguine martirum ihu Et miratus sum
[7] habet [b] in libro uite et: + modo

qui habet sapientiam. **S**eptem
capita septem montes sunt supra
quos mulier sedet [10] et reges septem sunt.
Quinque ceciderunt unus est et alius
nondum est. **E**t cum uenerit opor
tet illum breue tempus manere.
[11] **E**t bestia que erat et non est et ipsa oc
taua est et de septem est et in interitum
uadit. [12] **E**t decem cornua que ui
disti decem reges sunt qui regnum
nondum acceperunt sed potestatem tanquam regis
unam horam capiunt post bestiam. [13] **H**ii unum consilium
habent et potestatem et uirtutem suam bestie tradent. [14] **H**ii
contra xp̄m pugnabunt et agnus uincet illos quoniam dominus est
dominorum et rex regnum. **E**t qui cum illo sunt uoca
ti et electi et fideles. [15] **E**t dixit michi sedes quas uidisti ubi
meretrix sedet populi sunt et gentes et lingue. [16] **E**t decem cor
nua que uidisti in bestiam hii hodient fornicariam et de
solatam facient illam et nudam.
Et carnes eius

[12] t. reges *forsan ipse* unam horam : *ipse erasit et substituit* una hora capiunt : uel accipiunt [13] >uirtutem et potestatem *ipse scriba prima lect. erasa*
[14] cont$^{\omega}$ xp̄m pugnabunt et agnus uincet : *erasit ipse et substituit* cum agno pugnabunt et agnus uincet regum [15] sedes : aque

manducabunt et ipsam igne
concremabunt. [17] Deus enim
dedit in corda eorum ut facient quod
illi placitum est ut dent regnum suum
bestie donec consumantur uerba dei. [18] Et
mulier quam uidisti est ciuitas magna
.visio. vi. que habet regnum super reges terre. 18 [1] Et
post hec uidi alium angelum descen
dentem de celo habentem potestatem
magnam et terra inluminata est a gloria eius
[2] et exclamauit in fortitudine dicens. Ce
cidit cecidit babilon magna et facta est
habitacio demoniorum et custodia om
nis spiritus inmundi et custodia om
nis uolucris inmunde et odibilis [3] quia
de uino ire fornicacionis eius biberunt
omnes gentes et reges terre cum illa for
nicati sunt et mercatores terre de uirtu
te deliciarum eius diuites facti sunt.
[4] Exaudiui aliam uocem

[17] faciant illi: illis consumentur [1] illuminata

de celo dicentem. Exite de ipsa populus meus ut ne partiti
pes sitis delictorum eius et de plagis
eius non accipiatis [5] quoniam peruenerunt
peccata eius usque ad celum et recordatus
est dominus iniquitatum eius. [6] Reddi
te illi sicut et ipsa reddidit uobis. et dup
licate duplicia secundum opera eius.
In poculo quo miscuit. miscite illi du
plum. [7] Quantum glorifigauit se et in
deliciis fuit tantum date illi tormentum
et luctum. Quia in corde suo dicit. Se
deo ut regina et uidua non sum et luc
tum non uidebo. [8] Ideo in una dies ue
nient plage eius mors et luctus et fames.
Et igni conburentur quia fortis est ds
qui iudicabit illam. [9] Et flebant
et plagant se super illam reges terre qui
cum illa fornicati sunt et in deliciis
uixerunt cum uiderunt fumum in
cendii eius [10] longe stantes propter timorem tormentorum

[4] ḋipsa (sic) : de illa accipietis [6] miscete [7] glorificauit
[8] dies : s *erasa* conbureter [9] flebant et plagent (sic) *ipse scriba se corrigens*
uiderint *ipse scriba*

eius dicebant. Ve ue ciuitas illa fortis
quoniam una hora uenit iudicium
tuum. [11] Et negociatores terre flebunt
et lugebunt super illam quoniam merces
eorum nemo emet amplius. [12] Mer
cem auri et argenti et lapidis preciosi et
margarite et bissi et purpure et serici
et coccini. Et omne lignum thinum
et omnia uasa eboris. et omnia uasa de
lapide precioso et eramento et ferro et
marmore [13] et cinamomum
et amomum et odoramento
rum et unguenti et thuris
et uini et olei et simile et tri
tici et iumentorum et oui
um et equorum et reddeorum
et mancipiorum et anima
rum hominum [14] et poma
tua desiderii anime tue
discesserunt a te. et omnia

[10] dicentes *forsan ipse* babilon *post* magna illa : + magna ciuitas illa, *postea manus recentior addidit*
[13] si mile *primo dedit* redarum

pinguia et preclara perierunt a te. Et
amplius illa iam non uenient [15] mer
catores horum qui diuites facti sunt
ab ea longe stabunt propter timorem
tormentorum eius. Flentes et lugen
tes [16] accidentes. Ve ue ciuitas illa mag
na que amicta erat a bysso et purpura
et cocco et deaurata est auro et lapide pre
cioso et margaritis [17] quoniam una hora
destitute sunt diuicie. Et omnis gu
bernator et omnes qui in lacum naui
gant et naute et qui in mari operantur
longe steterunt. [18] Et clamauerunt
uidentes locum incendii eius dicen
tes que similis ciuitati huic magne. [19] Et miserunt pul
uerem super capita sua et nitentes clamauerunt flentes
et lugentes dicentes. Ve ue ciuitas illa magna in qua
diuites facti sunt omnes qui habebant sunt naues
in mari de preciis eius quoniam una hora
desolata est. [20] Exulta super eam celum

[16] ac dicentes *improbatum est* | a bysso: bysso sunt *alt. perliniatum* | [17] sunt: +tante | [19] nitentes

et sancti apostoli et prophete quoniam
iudicauit deus iudicium uestrum
de illa. [21] Et sustulit unus angelus
fortis lapidem quasi molarem
magnum. Et misit in mari dicens.
Hoc impetu mittetur babilonț illa
magna ciuitas et ultra non inueni
etur. [22] Et uox cytharedorum et mu
sicorum et tibicanencium. et tuba non audientur
in ea amplius. Et omnis artifex et omnis ars non inue
nientur in ea amplius. Et uox mole non audiantur in te am
plius. [23] Et lux lucerne non lucebit tibi amplius. Et lux
lucerne non licebit tibi amplius. Et uox sponse et sponsi
non audientur adhuc in te quia
mercatores tui erant principes
terre quia in ueneficiis tuis erra
uerunt omnes gentes [24] in ea san
guis prophetarum et sanctorum inuentus est
et iņ omnium qui interfecti sunt in terra.

19 [1] Post hec audiui quasi uocem magnam

[21] ultra : +iam te : uel ea tibi amplius *alterum*
[22] tibia canencium audietur inuenietur audiatur
[23] licebit : lucebit *et postea improbauit* (E)t lux lucerne non lucebit >sponsi et sponse audietur
gentes : +et

tubarum multarum in celo dicentiu̇
alleluia laus et gloria et uirtus dei̇ nostro [2] et
quia uera et iusta iudicia eius sunt qui
iudicauit de meretrice magna que
corrupit terram in prostitucione sua
et uindicauit sanguinem seruorum
suorum de manibus eius. [3] Et iterum
dixerunt alleluia. Et fumus eius ascen
dit in secula seculorum. [4] Et .xxiiii. seniores
ceciderunt et quatuor animalia et adho
rauerunt deum sedentem super thronum
dicentes amen alleluia. [5] Et uox de throno exiuit
dicens. Laudem dicite đo nostro omnes
sancti eius et qui timetis deum pusilli
et magni [6] et audiui quasi uocem tube mag
ne et sicut uocem aquilarum multa
rum et sicut uocem tonitruum
magnorum dicencium alle
luia quoniam regnauit dn̄s
deus noster omnipotens. [7] Gaudeamus

[2] et *pri.* : est [6] aquarum

et exultemus et demus gloriam ei quia
uenerunt nupcie agni. Et uxor eius
preparauit se [8] et datum est illī ut cooperiat
se bỳssino splendenti et candido. Bissinum
enim iustificationes iustorum eius est gratia. [9] Et dicit michi scri
be. Beati qui ad cenam agni nuptiarum uocati sunt. Et
dixit michi. hec uerba uera dei sunt. [10] Et cecidi ante pedes
eius ut adorarem eum. Et dixit michi. uide ne feceris conser
uus tuus suum et fratrum tuorum haben
cium testimonium iħu đm adora. Testi
monium enim iħu est spiritus prophe
tie. [11] Et uidi celum apertum
et ecce equus albus et qui sedebat
super eum uocabatur fidelis
et uerax et cum iusticia iudicat et
pugnat. [12] Oculi autem eius
sicut flamma ignis et in capi
te eius diademata multa ha
bens nomen scriptum quod
nemo nouit nisi ipse. [13] Et uestitus erat

[8] iustorum eius ē gr̄a : sanctorum sunt [9] dicit : dixit [11] cum : in

ueste aspersa sanguine. Et uocabunt
nomen eius uerbum di. [14] Et exercitus
qui sunt in celo sequebantur eum in
equis albis uestiti bisso albo eius mun
do. [15] Et exiebat de ore ipsius gla procedebat gla
dius utraque parte acutus ut in ipso
percuciat gentes et ipse reget eas
in uirga ferrea. Et ipse calcat
torcular uini furoris ire dei
omnipotentis. [16] Et habet in
uestimentis et in fomore
suo scriptum rex regum et
dominus dominancium.
[17] Et uidi unum angelum
stantem in sole et clamauit uoce
magna dicens omnibus auibus
qui uolabant per medium celi.
Venite congregamini
ad cenam magnam
dei [18] ut manducetis car

[13] uocabant calcauit [14] – eius [15] exiebat : *erasit ipse et substituit* de ore [16] uestimento [17] que

nes regum regum et carnes tribunorum
et carnes forcium et carnes equorum et
sedencium in ipsis et carnes omnium
liberorum ac seruarum et pusillorum ac
magnorum. [19] Et uidi bestiam et seudoprophetas et exercitus
eorum congregatos ad faciemdum prelium cum illo qui sede
bat in equo et cum exercitu eius. [20] Et apprehensa et bestia
et cum illa pseudoprophete et qui fecit signa coram ipso quibus
seduxit eos qui acceperunt caracterem bestie et qui adorant
imaginem eius uiui
missi sunt. hii duo in
stangnum ignis ar
dentes [21] super equum qui procedit de ore
ipsius. Et omnes aues saturate sunt
carnibus eorum. 20 [1] Et uidi angelum de
cendentem de celo habentem clauem
abÿssi et catenam mag
nam in mani sua. [2] Et
adprehendit draconem
serpentem antiquum

[18] – regum *alt.* [19] seudoprophetas: *erasit et substituit* reges terre *ipse scriba*
[20] pseudopropheta ar: +dentis sulphure et ceteri occissi sunt in gladio se sedentis
[1] descendentem

qui est diabolus et sathanas et liga
uit eum per annos mille [3] et misit eum
in abẏssum et clausit et signauit super
illum ut non seducat amplius gentes
donec conpleantur mille anni.
Et post hec oportet illum solui mo
dico temporum. [4] **E**t uidi sedes et sede
runt super eas et iudicium datum est illis
et animas decollatorum propter testimo
nium iħu propter uerbum dei et qui
non adorauerunt bestiam neque ima
ginem eius nec acceperunt caracterem
eius in frontibus aut in manibus suis et
uixerunt et regnauerunt cum xp̄o
mille annis. [5] **C**eteri mortuorum
non uixerunt donec consumentur
mille anni. hec est resurrectio prima
[6] beatus et sanctus qui habet partem
in resurrectione prima. **I**n his secunda
mors non habet potestatem. **S**et erunt sacerdotes dei et xp̄i

[3] conpleantur mille: *erasit* pleantur mille *et substituit* sumentur mille *ipse scriba* tempore
[4] iħu: +et [6] xp̄i: +eius

et regnabunt cum illo mille annis.

[7] Et cum consumati fuerint mille
anni soluetur sathanas de carcere suo
[8] et exibit et seducet gentes que sunt super
quatuor angulos tere subdite gog et magog
et congregabit eos in prelium quorum
numerus est sicut arena maris. [9] Et as
cenderunt super altitudinem terre et
circumierunt castra sanctorum. et ciuitatem dilectam et decen
dit ignis a deo de celo et deuorabit eos. [10] Et diabolus qui se
ducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris ubi
et besti[a] et pseudoprophete
et cruciabuntur die
ac nocte in secula seculo
rum. [11] Et uidi thro
num magnum
candidum et sedentem super eum. a cuius
conspectu fugit terra et celum et locus
non est inuentus ab eis. [12] Et uidi mor
tuos magnos et pusillos stantes in con

[8] subdite : *erasit ipse scriba* uel congregauit [9] descendit uel deuorauit

spectu throni. Et libri aper
ti sunt et alius liber apertus
est. qui est uite et iudicati sunt
mortui ex his que scripta erant
secundum opera in libris secundum opera
ipsorum. [13] Et dedit mare
mortuos qui in eo erant
et mors et infernus dederunt mortuos suos qui
in ipsis erant. Et iudicatum est de singulis se
cundum opera ipsorum. [14] Et infernus et mors misi sunt in
stagnum ignis hec est mors secunda est stagnum ignis [15] et
qui non est inuentus in libro uite scrip
tus missus est [in] stangnum ignis. 21 [1] Et
uidi celum nouum et terram nouuam
primum enim celum et prima terra a
biit et mare iam non est [2] et ego iohannis ui
di ciuitatem sanctam ierusalem nouuam
descendentem de celo a đo
paratam sicut sponsam or
natam uiro suo. [3] Et audiui

[12] secundum opera *pri.*: *erasit ipse et substituit* in libris
[2] iohannes
[14] est *alt.*: *perliniatum*

uocem magnam de thro
num ḋi centem. **E**cce taberna
culum dei cum hominibus et
habitabit cum eis. **E**t ipsi
populus eius et dominus iħs
cum eis erit eorum ḋs. [4] **E**t ab
sterget ḋs omnem lacrimam
ab oculis eorum. **E**t mors
ultra non erit neque luctus ne
que dolor erit ultra que prima
abierunt. [5] **E**t dixit qui sedebat in ṭhro
no. Ecce nuua facio omnia. et dicit michi
scribe quia hec uerba fidelissima sunt et ue
ra. [6] **E**t dixit michi ego qui implebo illa sum
A. et ω. inicium et finis. **E**t
sicienti dabo de fonte aque
uiue gratis. [7] **Q**ui uicerit possi
debit hec et ero illi deus et ipse
erit michi filius. [8] **T**imidis autem et incre
dilis et execratis et homicidis et fornicatori

[3] throno centem et dominus iħs : erunt et ipse ḋs [5] noua dixit
[6] factum est. Ego sum Et : Ego [8] incredulis : *ipse se correxit*

bus et ueneficis. et idolatris et omnibus
mandacibus pars illorum erit in stagno
ardenti igne et sulphure quod est mors secunda. [9] **V**enit. **E**t uenit
ad me unus hab septem angelis habentibus phy̆alas plenas
septem plagis nouissimis. et locutus est mecum dicens.
Veni ostendam tibi sponsam uxorem agni [10] et sustulit me
in sp̄u in montem magnum et altum.
Et ostendit michi ciuitatem sc̄am ie
rusalem descendentem de celo a đo [11] haben
tem claritatem dei. **E**t lumen eius si
mili labidi precioso tanquam lapidis
sicut cristallum. [12] **E**t habebat murum
magnum et altum haben
tem portas .xii. et in portis
angelos .xii. **E**t nomina
scripta que sunt nomina
duodecim tribuum filio
rum israel. [13] **A**b oriente por
te tres. ab aquilone
porte tres: ab austro

[9] hab: de *forsan ipse* Veni: +et [11] lapidi lapidis: lapidi iaspidis

porte tres. Et ab occasu
porte tres. [14] et murus ciui
tatis habens fundamenta
xii. Et in ipsis .xii. diṣcị nomi
na duodecim discipulorum
et agni. [15] Et qui loquebatur
mecum habebat mensu
ram harundeneam aure
am ut mentirentur ciuitatem
et portas eius et murum. [16] Et
ciuitas in quadro posita
est longitudo eius danda
quanta et lutitudo. Et men
sus est ciuitatem de ha
rundine aurea per stadia .xii. milia lon
gitudo et latitudo et altitudo eius equa
lia sunt. [17] Et mensus est
muros eius .cxl. et quatu
or cubitorum mensura ho
minis que est angeli. [18] Et erat structura muri eius

[14] apostolorum [15] harundineam metiretur [16] tanta latitudo

ex lapide iaspide. Ipsa uero
ciuitas aurum mundum
simile uitro mundo. [19] Fundamenta muri
ciuitatis lapide precioso omni lapide precioso ornata. Fun
damentum primum iaspis secundus
saphirus tertius calcedonius. Quartus smaragdus [20] quintus
sardonix. Sextus sardius septimus chrisolitus. Octa
uus berillus nonus topacius. Decimus chrisopassus. Vn
decimus iacintus. Duodecimus amethistus. [21] Et duodecim
porte duodecim margarite sunt per singulas et singule por
te erant ex singulis marga
ritis. Et platea ciuitatis au
rum mundum tanquam
uitrum perlucidum [22] et tem
plum non uidi in ea. Do
minus enim deus omni
potens templum illius est et agnus. [23] Et
ciuitas non eget sole neque luna ut luce
ant in ea nam claritas di
illuminauit eam et lucer

[19] lap. precioso *pri.* ; *erasit ipse et substituit* omni lapide precioso

na eius est agnus. [24] Et am
bulabunt gentes in lu
mine eius. et reges terre
afferent gloriam suam in
et honorem per portas eius.
[25] Et porte eius non claudentur per noctem. nox
enim non est illic [26] et adferent gloriam
gentium et honorem gentium in illam. [27] Nec intrabit
in illam aliquid coinquinatum
faciens abhominacionem et
mendacium nisi quod scripti
sunt in libro uite agni.
22 [1] Et ostendit michi flu
men aque uite splen
didum tanquam cris
tallum procedentem
de sede dei et agni. [2] In
medio platee eius ex
utraque parte fluminis lignum
uite afferens fructus .xii. per menses

[24] per portas eius : in illam *se corrigens ipse scriba* [25] est : erit *ipse*1

singulos singulos reddens fructum suum
et folia ligni ad sanitatem gencium
[3] et omne maledictum non erit ampli
us. Et sedes agni di et agni in illa erunt et serui
eius. et seruient illi [4] et uidebunt faciem eius et
nomen eius in frontibus eorum. [5] Et nox ultra
non erit et non egebunt lumine lucerne
neque lumine solus quoni
niam dn̄s ds illuminat
illos et regnabunt in secula seculorum.
[6] et dixit michi. Hec uerba fidelissima sunt et
uera. Et dominus deus sp̄m prophetarum mi
sit angelum suum ostendere seruis suis que
oportet fieri cito. [7] Et ecce uenio uelociter.
Beatus qui custodit uerba prophecie libri huius.
[8] Et ego iohannes qui audiui et
uidi hec. Et post quam au
dissem et uidissem cecidi ut adorarem ante pedes
angeli qui michi hec hostendebat. [9] Et dicit michi
uide ne feceris conseruus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et

singulos *pri. lapsu scriptum in margine erasit ipse* [3] agni : di et agni *ipse se corrigens* [5] lucerne : ne *erasae sunt sed postea restauratae* spirituum [8] ostendebat

et eorum qui seruuant uerba libri huius
deum adora. [10] Et dixit michi. Ne sig
naueris uerba prophecie libri huius. dñs tem
pus enim prope est. [11] Quod nocet adhuc no
ceat et qui in sordibus est sordescat adhuc
et qui iustus est iustificetur adhuc et sanctus
sanctificetur adhuc. [12] Et ecce uenio cito
et merces mea mecum est reddere unicuique
secundum opera sua. [13] Ego sum .α. et .ω.
primus et nouissimus. principium et finis.
[14] Beati qui lauuant stolas suas in sanguine
agni ut sit potestas eorum in ligno uite et
per portas intrent in ciuitatem [15] foris autem
canes uenefici et inpudici et homicide et
idolis seruientes et omnis qui amat et fa
cit mendacium. [16] Ego iñs misi angelum
meum testificari uobis hec in ec
clesiss. Ego sum radix et genus dauid cla
ra stella splendida et matituna. [17] Et
spiritus et sponsa dicunt ueni. Et

[9] uerba: +prophetie [10] dñs: tempus *se corrigens ipse* [11] Quod: Qui *ipse* iustificetur: iustitiam faciat *in mg.* [15] –autem [17] spiritus: sponsus *in mg.*

qui audit dicat ueni et qui siuit ueniat.
Qui uult accipiat aquam uite gratis [18] con
testor enim omni audienti uerba pro
phete ḋi huius. **S**i quis apposuerit
ad hec apponet deus super illum plagas
scriptas que sunt in libro isto. [19] Et si quis
diminuerit de uerbis libri prophetie huius
auferet deus partem eius de libro uite
et de ciuitate sancta et de his que scripta
sunt in libro isto. [20] **D**icit qui testimoni
um perhẏbet istorum eciam uenio cito
amen. **V**eni domine iħu [21] gracia domi
ni nostri iħu xp̄i cum omnibus uobis amen ·,·

[17] sitit ueniat : +et [18] prophete ḋi huius : prophetie libri huius *ipse se corrigens*
[20] etiam

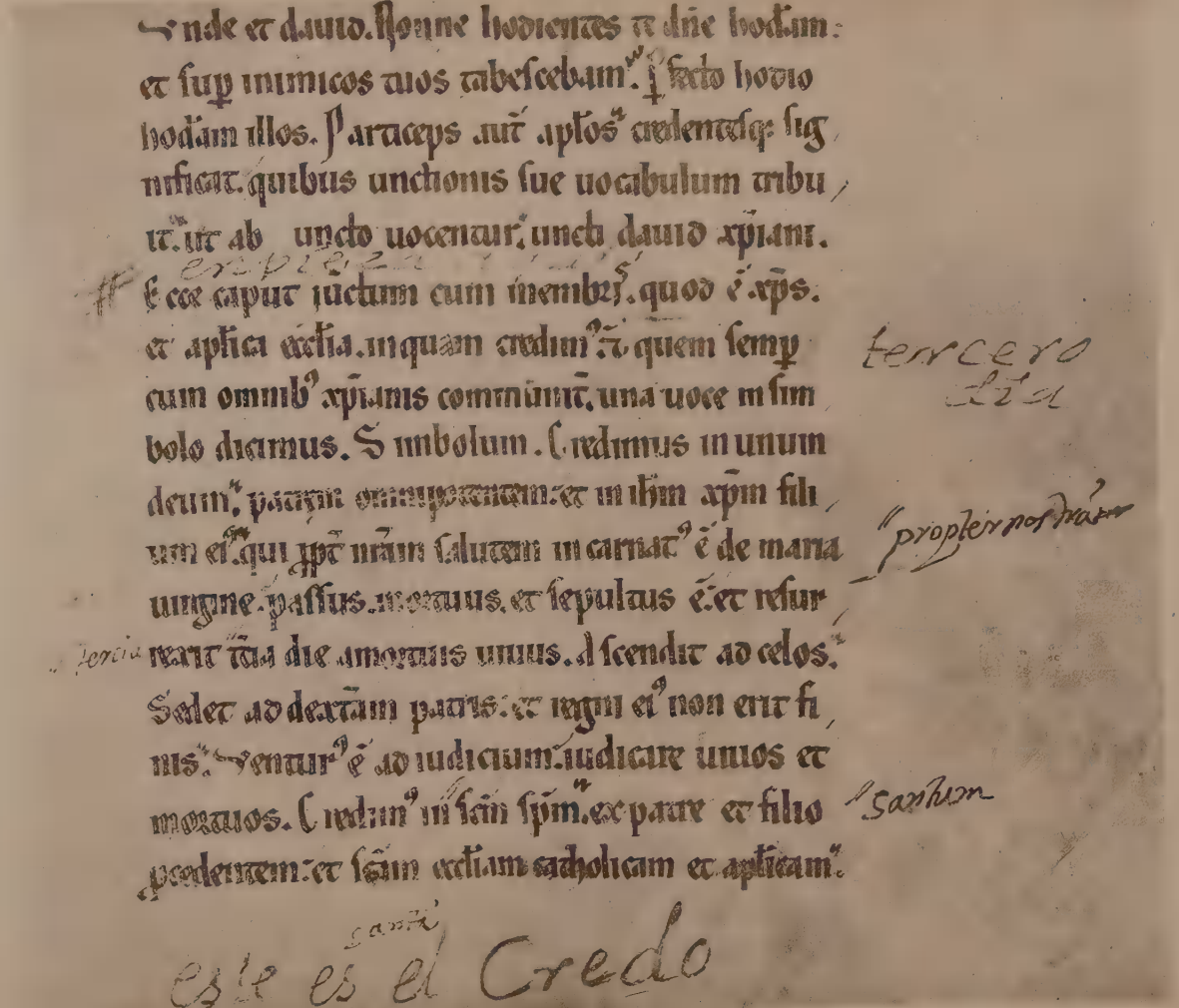

PLATE III

Creed from Commentary
(Work of first scribe)

Fol. 38
part of col. 2

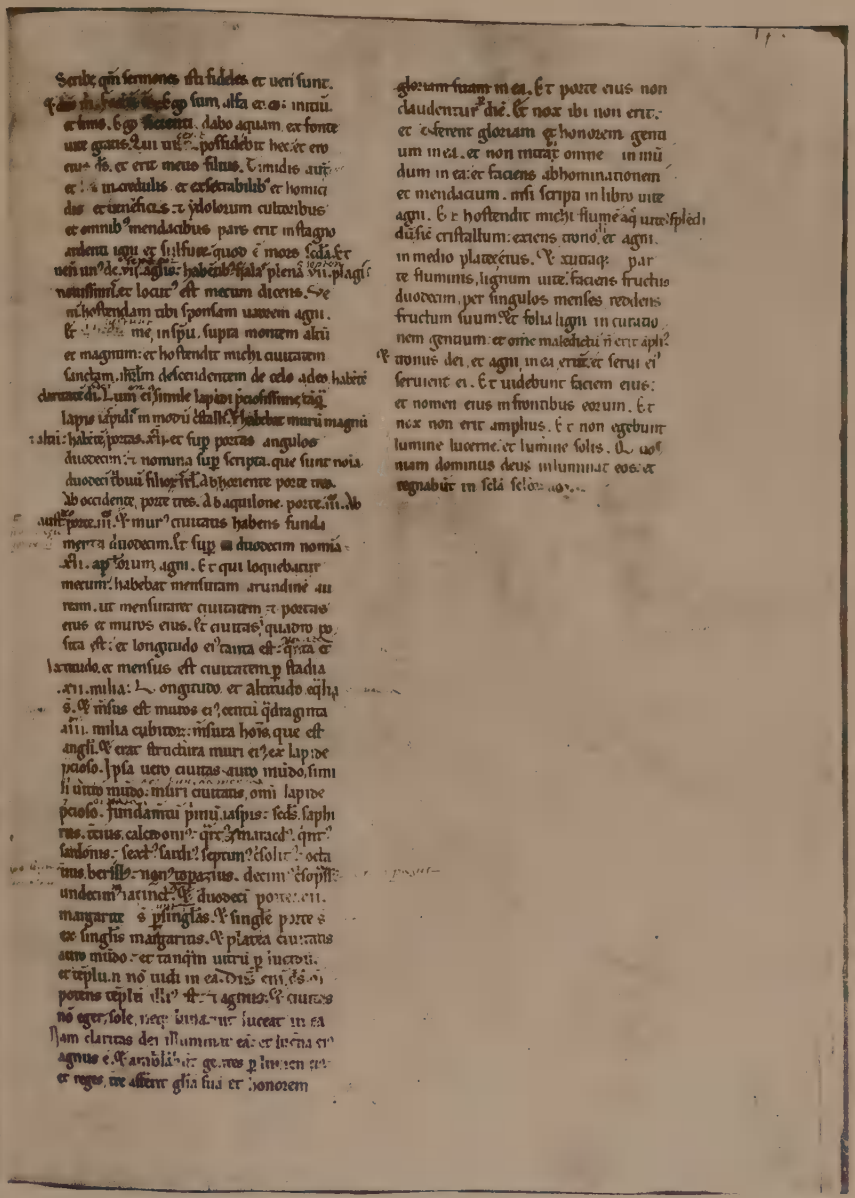

PLATE IV

Fol. 140 (Apoc. xxi. 5–xxii. 5, shewing erasures)

The Apocalypse Text of the Spanish Commentary of Beatus

From the Morgan MS.

Inuocatio Beati ante Commentariam Praemissa

Biformem diuine legis storiam, duplici sacramenti misterio disserendam, non nostre humanitatis fragilitas aliter poterit enarrare, nisi ab ipso Auctore sue legis, Domino Jesu Christo, modum dicendi et sermonem sumat eloquii. Unde Apocalypsin sancti Iohannis expositurus, Habitatorem eius inuoco Sanctum Spiritum: ut Qui illi secretorum suorum archana reuelauit, nobis interioris intellectus ianuam pandat: ut possimus que scripta sunt inculpabiliter disserere et ueraciter, Deo magistrante, depromere (*Fol.* 19*).

The Apocalypse Text of Beatus

On October 20, 1914, I was shown in the library of Mr. J. P. Morgan of New York a Latin MS. of the Commentary of the Spanish presbyter Beatus on the Apocalypse. The vigorous miniature paintings in the MS. were full of interest; but I was still more impressed by the discovery that the Biblical text before my eyes was largely Old-Latin and pre-Vulgate. For the past seventeen years I had been searching in the libraries of Europe for ancient Latin texts, and it was indeed a surprise to find so important a text in the New World.

For four months the MS. was in my hands daily, while I made myself familiar with its orthography and *compendia scribendi*, and thus made preparation to decipher later its erased readings.

At the end of that period, by the permission of its owner, the MS. was sent to Ann Arbor, that I might study its contents with greater facilities in the Library of the University of Michigan. The University librarian (Dr. Theodore Koch) kindly procured for me, from his own and other libraries, all the books of reference that I needed, and I pursued my task with the greatest enthusiasm. At the end of eight months' unremitting application I had extracted from the MS. itself the whole text of the Apocalypse, and also from the Commentary a complete list of the quotations made by Beatus from other books of the New Testament —some four hundred verses in all. To extract these last necessitated the reading through of the whole Commentary, and at the same time— for the identification of the quotations embedded therein—a verbal knowledge of the Latin New Testament. The part of the work that has demanded most effort and patience, however, has been the recovery of the passages erased (two hundred and fifty years after they were written) by the corrector and his colleagues, who substituted Vulgate readings in thousands of places for the Old-Latin readings that they deleted.

Description of the MS.

The MS. itself is in large folio form, and contains 184 leaves of rather thick vellum, each leaf measuring 21 inches by 14 inches. The binding is boards of the seventeenth century, with metal corner pieces. Metal ornaments of flowers and cherub-heads are interspersed over the rich red cloth of tapestry-like fabric covering the boards. The metal ornamentation on both sides of the cover is exactly the same, and in the centre of each there is a silver dove (measuring 2 inches in height and 2 inches across its extended wings), which is the conventional symbol of the Holy Spirit.

The MS. was repaired before binding by using strips of parchment (procured by cutting up a fourteenth-century Latin Church Service Book) to hold together the separate Quires. These strips are found firmly glued in many places to the backs of the original leaves of our MS. The leaves of the scissored Service Book once measured 10 inches across, and were written in red and black ink with four columns to a page. On Fol. 182 *verso*, from the strip there employed, we read these two statements in red lettering: (1) *Item. in canone apostolorum* (these four words in black ink). *Communione priuentur qui usque ad finem missarum sollempnia* (reliqua abscissa sunt); (2) *Ad missarum sollempnia semper aliquid est offerendum* ("At the celebration of Mass there must always be an offertory").

The MS. was acquired in London for the late Mr. J. P. Morgan by the present librarian of the Morgan Library in October 1910. The vendor said the MS. had just arrived from Spain, and that he had purchased it there from the Convent of San Clemente, Toledo. The tradition at the Convent was that the MS. was given to the Convent by King Alfonso VI (1030–1109). A very large sum was asked and paid for the MS., owing to its richly coloured miniatures (numbering one hundred and ten) being in an almost perfect state of preservation. The MS. has not suffered at all from damp, and very little from worms, except on its first two and last two leaves, which show a fair number of perforations. It has preserved 184 out of its original number of 188 folios. The lost leaves were those preceding Folios 14, 105, 133, and 139. Of these, we know that the leaf preceding Folio 14 contained only a minia-

ture without text, inasmuch as the entire first two Quires of the MS. were devoted to illustrations—a very remarkable procedure.

The MS. was copied (as we learn from the colophon, or postscript, on Fol. 182 *verso*) by two different scribes. The first scribe copied as far as Fol. 75 and stopped his work in the middle of a sentence at the words *mox ut persecutionis tempus aduenerit excutientur*, in which words Beatus is explaining Apoc. vi. 13. The scribe had covered little more than one quarter of Fol. 75 when he laid down his pen, and after an illness of three days (so we are told in the colophon) he went to be for ever with Christ—*perhenne perrexit ad Christum.* The second scribe, called Emeterius, out of reverence to his predecessor, began his work on a new leaf, viz. Fol. 76. It is this Emeterius who writes the first colophon of the MS., and tells us that the first illustrator, or *arcipictor* (as he calls him), was the honest presbyter Magius. The second illustrator was the pupil or adopted son (*nutritus*) of Magius. His work is distinctly inferior to that of his master, who seems to have excelled his contemporaries in art as much as Shakespeare excelled his contemporaries in poetry.

Emeterius adhered to the two columns and forty-six lines per column used by the dead scribe, and he tells us that he finished the work in the three summer months of May, June, and July, and worked so persistently that he was "wearied by his pen in every member." The year in which his predecessor died was 968, and Emeterius completed his part of the work on July 27 of the year 970, after the MS. had lain for nearly two years in its unfinished state in the dead man's room.

The Apocalypse of St. John ends in the MS. on Fol. 148, the rest of the Codex being devoted to the Old Testament Apocalypse of Daniel.

The following is the pagination of the MS. according to Quires: Q. 1 contains Fols. 1–6; Q. 2, Fols. 7–13 (eighth leaf lost); Q. 3, Fols. 14–21; Q. 4, Fols. 22–29; Q. 5, Fols. 30–37; Q. 6 (a ten-leaved Quire), Fols. 38–47; Q. 7, Fols. 48–55; Q. 8, Fols. 56–63; Q. 9, Fols. 64–71; Q. 10 (a four-leaved Quire, concluding the work of the first scribe), Fols. 72–75; Q. 11, Fols. 76–83; Q. 12, Fols. 84–91; Q. 13, Fols. 92–99; Q. 14, Fols. 100–106 (sixth leaf lost); Q. 15 (a ten-leaved Quire), Fols. 107–116; Q. 16, Fols. 117–124; Q. 17, Fols. 125–132; Q. 18 (first and last leaves being lost), Fols. 133–138; Q. 19 (a three-leaved Quire, the first leaf being single), Fols. 139–141; Q. 20,

Fols. 142–149; Q. 21 (a twelve-leaved Quire), Fols. 150–161; Q. 22, Fols. 162–169; Q. 23, Fols. 170–177; Q. 24 (a five-leaved Quire, the fifth leaf single), Fols. 178–182; and then two additional single leaves, which are devoted to illustrations, conclude the contents of the Codex.

The MS. has been neatly ruled, after the intervals for ruling had been first marked (by the sharp points of a pair of compasses) close to the edge of the inner or left-hand margin of the *recto* pages. Each column of writing measures 16½ inches by 5 inches. There are no headings to any of the pages. The Quire endings were noted by writing again the last two words in the right-hand corner of the Quire's last page, about three inches below the second column of the page. These rewritten words take the place of the more usual custom of numbering Quires with Roman numerals. Owing to the edges of the MS. having been clipped, when bound in the seventeenth century, some of these Quire markings have disappeared. But they still survive on the *verso* side of Folios 37, 55, 91, 99, 106, 116, 132, 161, 169, and 177.

The Erasures of the MS.

In the year 1220, as we learn from the second colophon of the MS., written on Fol. 184 *recto* and extending to twenty-six lines, the MS. underwent a searching correction by a devout ecclesiastic and his colleagues. It was then in the possession of a most generous and pious lady, who gave much money to her scribes for their nefarious work of mutilating and disfiguring "this most noble volume," as the arch-mutilator himself calls it. Folio 140 in its present defaced state is an eloquent witness to the ruthless procedure adopted by these men, who received a large payment for doing a work that deserved execration rather than remuneration. The knives and glue-pots and whitening material and other implements of ink-eradication and vellum restoration used by these thirteenth-century experts have made the MS.'s original writing in several places of the Commentary scarcely recoverable. By long persistence, aided by photography, I have recovered the Biblical text of the MS. in every instance of erasure. Some of the more obstinate and difficult problems were not solved until after attempts extending over a period of six months. But ink once applied to thin vellum can never

be entirely obliterated without the destruction of the vellum itself. In a good light, and after long questioning, the tops of the high letters, like *b d f*, and the tails of the low letters, like *g p q*, may be perceived by the practised eye, and from one letter we may creep step by step either to the right or left till the word or words erased are at last ascertained. So practised does the eye become in measurement of the *exact space* occupied by any individual letter, that space considerations alone form an invaluable test for the correctness or incorrectness of the restoration that is arrived at.

Another clue of the highest value is afforded by the abbreviation marks over such words as dn̄s, sp̄s, sc̄s. It is a pre-requisite to the restoration of erased words that the *whole* MS. should be gone through, and *every abbreviation that may occur noted and lodged in the memory*. Thus *sanctus* may be written in three ways—in full, or *sanct'*, or *sc̄s ;* and it is necessary for the searcher to know all these alternatives.

Another pre-requisite is a general knowledge of the Latin language and a special knowledge of the Latin New Testament, so that if a *g* is discovered the mind may be able to call up from its recesses all Latin words in the New Testament that contain the letter in question.

A further pre-requisite is an inner sense of truth and honesty in the mind of the seeker, which makes him test his own work and question it until he has resolved his own mind by sparing himself no effort and no weariness as long as the least portion of doubt as to the reading he has discovered remains with him. He must be willing to lay down life itself rather than sacrilegiously to pass off, as Holy Scripture, readings which in his own mind he is doubtful of. He must be ever conscious of St. Paul's admonition—*Christo sto et cado ;* in this spirit constantly submit his work to the Eye of One Who cannot be deceived, of One Who searches the heart of man and knows all things.

Other MSS. of Beatus

The existence in the Morgan MS. of two explicit, dated, and perfectly legible colophons leaves us in no doubt concerning its history, its date of writing, and its provenance. Although the name of the author of the Commentary does not appear, we know that it is the work of the

Spanish presbyter Beatus. Of the other copies of the Commentary that are extant, the most notable are the following :—

(1) The MS. in Mr. Yates Thompson's collection in London (formerly in the possession of Lord Ashburnham). Dated 894.
(2) Madrid : Escuela Superior de Diplomatica. Dated 968–970.
(3) Madrid: Real Academia de la Historia St. Millan. *Circa saec.* x. (Undated.)
(4) Madrid : National Library. Dated 1047.
(5) Valladolid University Library. Dated 970.
(6) The Gerona MS., copied by our scribe Emeterius. Dated 975.
(7) A MS. at Urgel attributed to the tenth century.
(8) Burgo de Osma. Dated 1203.
(9) Paris. Bibl. Nat. Lat. 8878. *Circa saec.* xii.
(10) Paris. Bibl. Nat. Nouv. Acq. 1366. *Circa saec.* xii.
(11) Paris. Bibl. Nat. Lat. Nouv. Acq. 2290. *Circa saec.* xii.
(12) Turin. Attributed to the twelfth century.
(13) Berlin. Attributed to the twelfth century.
(14) Manchester : Rylands Library (formerly in the Earl of Crawford's Library). Date unascertained.
(15) London : British Museum Add. MSS. 11695. Dated 1109.
(16) Lisbon : Torre de Tombo. Dated 1189.
(Facsimile in *Palaeographia Iberica*, published by J. M. Burnam of Cincinnati, Ohio, 1912.)

The Commentary was published (far from accurately) by Florez in 1770 from a single MS. of the thirteenth century which was at Burgos (de las Huelgas) when Florez used it. The title of the work of Florez was : *Sancti Beati presbyteri Hispani Liebanensis in Apocalypsin ac plurima utriusque foederis commentaria*, Matriti 1770.

The MS. employed by Florez was copied (so he tells us) from a much more ancient copy of the tenth century containing a remarkable colophon. Florez cites the colophon of this ancient MS. in full, and this colophon is found in the Morgan MS. in the *exact ungrammatical form* in which Florez quotes it. The Morgan MS. is thus without doubt *the very exemplar whose antiquity and authenticity were so highly commended by Florez.* Florez did not use the Morgan MS. itself, probably because

its orthography was much more difficult than that of the thirteenth-century rescript of it that he employed.

The printed edition of Florez is now much rarer than the actual MSS. of the Commentary. The British Museum has no copy, nor is the existence of any copy known to me in Britain or in America. This is explained by the fact that Beatus incurred the enmity of the mediaeval church prelates. He was, like Tertullian, a man of fiery imagination and great dialectical gifts. He was a reformer, and scourged the idle bishops who lived in luxury and neglected their people. Especially was he roused by the philosophic Arianism of Felix, Bishop of Urgel, and of Elipandus, Bishop of Toledo (died 782).

In the *Bibliotheca Hispana Vetus, auctore D. Nicolas Antonio*, Matriti 1788, published posthumously—its author died in 1684—we read the following (p. 444):—

"Beati praeter dictum opus adversus Elipandum, exstare adhuc inedita in Apocalypsin commentaria, sine catenam ex sanctis patribus, quorum aliqui iam non exstantes ibi laudantur, atque iccirco magnum operae pretium esset ea in publicum post tam longum silentium exire.

"At hoc esse Beati opus, quamquam desit omnibus in exemplis auctoris nomen, ambiguum haud est apud nostros. Argumenta sunt (1) Heterio nuncupatum fuisse, quocum Elipando Beatus obstitit, uerbis his quae indicant uitae consuetudinem et amicitiam: *Haec ego, sancte pater Heteri, te petente ob aedificationem studii fratrum tibi dicaui, ut quem consortem perfruor ordinis, coheredem etiam faciam mei laboris.** (2) Seruari codicem in Ecclesia Vallis-cavatae membranaceum in quo descripta sunt ante septingentos annos commentaria ista; famamque ibi perpetuo viguisse eius ea esse auctoris, cuius est sepultum ibidem ac religiose cultum sancti uiri corpus. Codex hic descriptus fuit era 1008, hoc est anno Domini 970, sed hunc se uidisse apud privatum quendam Hieronymus Romanus de la Higuera *Historiae Toletanea* adhuc MS. lib. 14. cap. 17 scriptum reliquit."

And our author then proceeds to describe five other codices, which were later copies.

Nicolas Antonio tells us further how Elipandus complained to Charle-

* This dedication appears in the Morgan MS. as follows: *Hec ergo frater petente* [*sc. petenti*, corrector *sce pater*] *et heri repetente ob hedificationem studui* (sic) *fratrum tibi dicaui ut quem consortem perfruor religionis. coeredem faciam et mei laboris.*

magne of Beatus, but received no comfort from the Emperor, who replied : "You bid me recall to my memory the Emperor Constantine, whose beginning St. Isidore praised, and whose end he dispraised ; and you are needlessly concerned lest a similar fate should befal me from the writings of Beatus, whom you choose to call a contradictious fellow."

Alcuin, who was in high favour at the court of Charlemagne, sided with Beatus, and incurred the wrath of the ally and friend of Elipandus, Felix, Bishop of Urgel, who, in a letter, taunted Alcuin with being "no minister of Christ, but a disciple of that disgusting and quarrelsome Beatus."

Beatus and the Church of Rome

Beatus in his Commentary chastises with whips—not to say scorpions —the false bishops who feed themselves instead of feeding their flocks. In his attack on the corruption of the clergy, the Spanish presbyter is as outspoken as Luther. He is strongly anti-Roman, and declares that Rome is the woman of the Apocalypse seated on the seven-headed beast with the cup of her abominations in her hand. "Capita septem huius bestie septem montes sunt in quibus mulier sedet. id est ciuitas romana." (Fol. 109.)

In sexto libro diximus specialiter septem montes in quibus mulier meretrix sedet. id est ciuitas romana." (Fol. 126 *verso*.)

There is a direct link between the anti-Roman polemic of Bede and that of Beatus. Alcuin was the compatriot and disciple of the venerable Bede, and both he and his contemporary Spanish teacher Beatus are steeped in the independent religious teaching of the English saint, who was also the greatest scholar and man of science of his age.

On Fol. 39 *verso* Beatus writes : *Beatus enim beda in libro ciuitatis dei sententiam exponens pauli apostoli ubi thesalonicenses recorrigit quia putabant quod tempore pauli apostoli esset dies iudicii, etc.* Now *beda* has been erased by the Vulgate corrector of A.D. 1220 and *augustinus* substituted. Beatus then quotes 2 Thess. ii. 1–12 ; and an interpretation follows, which concludes thus : *Illut tamen quod ait apostolus. Tantum qui modo tenet teneat donec de medio fiat. non absurde de ipso romano imperio creditur dictum. Tamquam dictum sit. Tantum qui modo imperat imperet donec de medio fiat id est de medio tollatur. et tunc reuelabitur iniquus quem significare antixp̄m nullus*

ambigit. [The whole passage, which occupies a hundred lines, occurs a second time, and takes up 114 lines of the MS. (Fols. 111 and 111 *verso*) with interesting variants.] Is this interpretation due to Bede, or to Beatus himself? And what ground has Beatus for attributing to Bede the "Book on the City of God"? Why was Bede's name so carefully erased? And why does it occur nowhere else in the Commentary?

The sturdy repudiation by Beatus of Roman claims is in keeping with the fact that in the Spain of the eighth century, when Beatus wrote his Commentary, the Vulgate of the Church of Rome, probably owing to the Moors acting as a wedge between Rome and Spain, was not allowed to kill the Biblical tradition of the Church of Spain. And we shall see that the Spanish New Testament text used by Beatus was not the same text as that issued at the bidding of the Roman pontiff by Jerome in A.D. 382; but is entitled from its multitude of variants to be called almost a new text.

At the end of the fourth century, when the Church of Rome assumed to herself world-empire, her first work was to fix and stereotype the Holy Scriptures. Up to that time local texts had everywhere perpetuated themselves. There was a local text in Carthage, used by Tertullian; there was a local text in Alexandria, edited and used by Origen; there was a local text in Gaul, used by Irenaeus; there was a local text in Britain, used by Pelagius; there was a local text in Ireland, used by St. Patrick; there was a local text in Spain, used by Beatus. These local texts—like islands—were inundated later by the Official text of the Church of Rome. Some of them were completely submerged and disappeared. Others underwent only partial submersion. None of these local texts remained wholly unaffected by the Vulgate, which equated the fourth-century Latin text with the Greek text of Alexandria. For St. Jerome's text, after being pronounced to be alone authentic by the Roman See, went forth from Rome with the Roman missionaries into all lands, conquering and to conquer.

But why should all other local texts be vicious, and the Roman text alone be authentic? Were there Christians in Rome only? Were there great teachers in Rome only? We have but to think of Polycarp of Smyrna and Irenaeus of Lyons and Tertullian of Carthage and Rufinus of Aquileia and Pelagius of Britain and Tyconius of Spain to know that Rome, great as she was in organisation, was yet not the nurse

and mother of the first Christian writers, but rather the importer and distributor (after revision) of their works in order to build up her own future domination.

Local Orthography of our MS.

To establish the local character of the Biblical text of our MS. we shall now make a study of its orthography. And for this purpose we shall compare its wording and spelling with other texts that are known to be Spanish. In the Bibliothèque Nationale in Paris there is the Perpignan MS. numbered Lat. 321, published in part by Berger in 1895, and in part by the present writer in the *Journal of Theological Studies* for July 1911.

In Berger's Introduction to his *Un ancien Texte Latin des Actes des Apôtres, Paris, Imprimerie Nationale*, 1895, he gives a list of the false division of words found in the Perpignan MS. He notices how especially prepositions and prefixes to verbs are sometimes joined to the word to which they belong, and sometimes separated. A similar confusion exists *passim* in our MS. The following examples are all found on a single page, Folio 85 *verso* :—*in constancie, in ferius, per seuerant, in coatione, pro posuerunt, de bilia, in fima, per agit, pro ponit, in coando, in fatigabilis, ex trema, per durat, pro fecta, ad summunt, ad commodant, in commutabiles, in coacionis, in numerabilem, pro ciderunt, per docet.* The instances on the same page of false combination are much fewer than those of false resolution and number six in all, viz. *aradice, infacies, exsenioribus* (bis), *ingratia, aduricia.*

The following are some additional instances of false combinations from the Bible text itself : *aboriginem, superaram, dereliquis, eprioribus, afacie, exore, aflumine, aborigine, infortitudine, abhis, adeo, instagno, aboriente, abaquilone, abaustro, aboccidente.*

The inference from these mistakes is that the original Bible MS. from which they were copied had no division of words, which is the case with our earliest MSS. The division of words is not found in the Codex Veronensis of the fourth century. It is beginning to be observed in the Codex Brixianus of the sixth century.

The spelling test is another method for discovering the provenance of texts. The spelling of our MS. is that of the Codex Cavensis in many instances.

In Wordsworth and White's Edition of the Vulgate (*Introduction*, p. xxxvii) there is a note on the orthography of the Codex Cavensis, which is said to have been written in Spain in the ninth century.

Of the forms quoted by Wordsworth our MS. has the following: *extimare*, *babtizo*, *babtista*, *babtismus*, *dextruendum*, *exurgo*, *hii* (*semper*), *misterium*, *peribere*, *quodquod*, *quur*, *reliquid*, *sỳmon*, *uolumptas*, *uolumtas*, *exterquilinio*, *gerico*, *magestas*. The remark that the scribe of the Codex Cavensis is much given to the letter h ("*litterae* h *addictissimus est*") is applicable to our MS., where we find *thonithrua*, *toth*, *perhibunt*, *luchas*, *hac*, *hỳris*, *hordo*, *chatedras*, *chaỳn*, *hurere*, *husta*, *hostendam*, *heremo*, *hedificare*, *hos*, *hostium*, *habundantius*, *habiit*, *hodorum*, *hodii*, *hictu*, *hubertate*, *hebriam*, *etc.*

On the other hand we find h omitted where classical usage would require it: *eretici*, *ereses*, *abere*, *odierno*, *erodes*, *ospicia*, *ora*, *coeredem*, *peribit*, *proibere*, *exibitum*, *trait.*

The following changes and interchanges occur in the Codex Cavensis and the Perpignan MS. and also in our MS. :—

b and *p* : *babtizo*, *cupitis*, *plasphemare*, *obtant*, *adobcionis*.

b and *u* (*passim*) : *uipertitus*, *alua*, *liueros*, *subposuit*, *introibit*, *proclibo*, *beneficiis*, *nabium*.

c doubled or *vice versa* : *occulus* (*fere semper*), *peccora*, *rebeca*, *ocidente*.

d for *t* and *vice versa* : *reliquid*, *inquid*, *capud*, *uelud*, *iudicabid*, *gat*, *dicenta*.

e for *i* or *vice versa* : *fugire*, *petire*, *famis*.

f doubled : *affrica*, *refferas*, *aufferret*.

g for *c* or *vice versa* : *drago*, *negauit*, *neclegencia*, *aucmento*, *fucit*.

l doubled or *vice versa* : *alliorum*, *olliue*, *falax*.

m doubled : *commedet*, *immaginem*, *consummens*.

n obtrusive : *obtunsam*, *inobtrunsos*, *formonsus*.

p for *ph* : *iosep*, *apostropam*.

p doubled : *tippum*, *reppetit*, *repperire*, *repperitur*, *ippocrite*.

p intrusive : *uolumptas*, *sollempne*, *sompnum*, *columpne*.

qu for *c* or *vice versa* : *inquoat*, *quur*, *quorum* = *chorum* (bis), *quoram*, *quoequale*, *anticus*, *secuntur*, *locuntur*.

r doubled : *turribulum*, *sarra*.

u doubled : *euuangelizo*, *euuangelium*.

x for *s* and *vice versa* : *exterquilinium*, *uox* (=*uos*), *nos* (=*nox*), *iusta*, *dextruere*, *extimo*.

y for *i* and *vice versa* : *hŷris*, *ỳerit*, *iudaỳca*, *mosaỳca*, *misterium*, *babilon*.

The interchange between *c* and *t* is frequent, viz. *fornicacio*, *pacientia*, *tercia*, *gracia*, *mendatio*. Hence we find *octiosum*, *perdictionem*.

Nichil, *nichilum*, and *michi* are constant.

The stronger and more ancient forms of verbs compounded with prepositions occur : *inlumino*, *inluminatio* are constant ; so also *conligo*, *adfigo*, *adsummere*, *adfero*, *adbreuiabuntur*.

The following are ancient and noteworthy : *nubs*, *prode est*, *inennarabilibus*, *gelum*, *grados*, *fructo*, *ossam*, *iuncxit*, *locuntur*, *inaccersibilia*, *iestum*, (=*gestum*), *uellit*, *danihelo*. These are faithfully preserved from our MS.'s archetype.

In Grammar our MS. exhibits a hopeless confusion between the accusative and ablative cases with no fixed rules for prepositions.

We find an adjective in the accusative agreeing with a noun in the ablative, or *vice versa*. We find the letter *m* superadded frequently to the nominative case of the first declension. We find it absent from the accusative case of the third declension, or added superfluously to the ablative. We even have the form *quippem* for *quippe*. Many other mistakes might be quoted, viz. *rumpibus* for *rupibus*, *quam orbem* for *quamobrem*, *minimis* for *minis*, *patrem* for *partem*, *credulitas* for *crudelitas*, *debebat* for *decebat*, *fugisse* for *fuisse* ; but we spare the reader a list which might be amplified an hundred fold.

We find such constructions as :

(1) *In qua pressura pacientia et fides opus est.* (Fol. 114 *verso.*)

(2) *Numquam potuit nullus philosophus dicere ihs xps filius dei uiui.* (Fol. 53 *verso.*)

(3) *In illis diebus abundante iniquitatem refrigescere habet fides multorum.* (Fol. 111.)

The sum of the whole matter is that we are dealing with the copy of a MS. that had a rustic origin, and had never been castigated in its text or its vocabulary by gerund-grinders or grammarians.

The rusticity of our text has been preserved because the scribes themselves knew nothing of Latin syntax, and therefore worked only with

their eyes, and not with a critical brain and imagination. Thus we find frequently *u* wrongly given for *a* (*-bunt* for *-bant*, *eum* for *eam*), where the scribe miscopied the Visigothic characters of his exemplar, and could not correct his work by any knowledge of Latin grammar.* The Scriptures have suffered little in transmission from ignorance, much from linguistic knowledge and the application of that knowledge to ends that were utterly unworthy of those who were named followers of Jesus Christ.

Antiquity of Vocabulary of our MS.

In addition to the fact that the Grammar of our MS. may be traced back to the Roman *lingua rustica* spoken by the Roman legionaries, who occupied Gallia, Hispania, and Britannia in the first four centuries of the Christian era, we find that the Vocabulary retains many of the old Latin and old rustic Latin words, where texts revised after Greek MSS. have lost their primitive wording and have taken up instead mere translational words. This may be illustrated from the Commentary, where we find :—

(1) *Felices mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt* [St. Mt. v. 8]. Fol. 145 *verso*.

Felices has been replaced in the Vulgate by *beati ;* but *felices* is the reading of Cyprian and of the Codex Palatinus (*e*) now at Vienna. Africa and Spain conspire.

(2) *Beati mansueti quia ipsi possidebunt terram* [St. Mt. v. 4]. Fol. 58.

Here *beati* is the Vulgate, where Cyprian and *e* have *felices ;* but our *mansueti* is a new reading, where Cyprian and *e* agree with the Vulgate in the inferior reading *mites*.

(3) *Cum sederit filius hominis supra solium glorie sue sedebitis et uos super duodecim tribunalia iudicantes duodecim tribus israhel* [St. Mt. xix. 28]. Fol. 66.

The Vulgate reads as follows :

In regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suae sedebitis et uos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israhel.

* We also find *dixerim* for *dixerint* and *sum* for *sunt*. This confusion of *m* and *nt* is exceedingly common in the Codex Corbeiensis (*ff*) of the late fourth century, edited by the present writer in *Old-Latin Biblical Texts*, No. V.

The text of the Codex Palatinus (*e*) has :

In resurrectione cum sederit filius hominis in throno claritatis suae, sede[bi]tis et uos super duodecim thronos iudicantes duodecim tribus isdrahel.

Our MS. in exhibiting *solium* for the first *sedes* and *tribunalia* for the second *sedes* gives us undoubtedly the earliest form of the text. The omission or *in regeneratione* is probably basic, since *e* has a different addition, *in resurrectione.*

(4) *Sedes tua deus in seculum seculi uirga equitatis uirga regni tui. Dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem propterea unxit te deus deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis* [Hebrews i. 9]. Fol. 38.

Here the Vulgate text gives us the following :

Thronus tuus deus in saeculum seculi uirga aequitatis uirga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis prae participibus tuis.

It will be seen that our MS. has *sedes* for *thronus, letitia* for *exultatio*, and *consortes* for *participes.* The second of these is found in the Codex Fuldensis of the sixth century, which, although a Vulgate text, is known to have retained some ancient Old-Latin readings.

In the Commentary's quotations of the New Testament the following Old-Latin words occur :—

Old-Latin	Vulgate	Context
tracto	*contrecto*	1 Jo. 1^{1}
adesse	*manifestari*	1 Jo. 1^{1}
presentia	*aduentus*	1 Cor. 15^{23}
uiscera	*mens*	Heb. 8^{10}
uir	*unusquisque*	Heb. 8^{11}
propitior	*propitius sum*	Heb. 8^{12}
memor sum	*memoror*	Heb. 8^{12}
cognosco	*scio*	2 Cor. 3^{2}
conglutino	*conneo*	Eph. 4^{16}
aculeus	*stimulus*	1 Cor. 15^{55}
inimicus	*malus*	Mt. 13^{19}
percipio	*possideo*	Mt. 25^{34}
origo	*constitutio*	Mt. 25^{34}

Old-Latin	Vulgate	Context
intestina	*intenta*	Eph. 6^{17}
in ueritate	*uere*	Acts 12^{11}
semen	*genus*	1 Pe. 2^{9}
ullus	*quisquam*	Acts 8^{16}
potestas	*uirtus*	Lc. 10^{19}
sanctitas	*sanctificatio*	1 Cor. 1^{30}
letitia	*exultatio*	Heb. 1^{9}
consortes	*participes*	Heb. 1^{9}
in secula	*in aeternum*	Lc. 1^{32}
exeo	*prodeo*	1 Jo. 2^{19}
refuga	*discessio*	2 The. 2^{3}
interitus	*perditio*	2 The. 2^{3}
ostento	*ostendo*	2 The. 2^{4}
euacuo	*distruo*	2 The. 2^{8}
inluminatio	*illustratio*	2 The. 2^{8}
dilectio	*caritas*	2 The. 2^{10}
sicut	*quemadmodum*	2 Ti. 3^{8}
dementia	*insipientia*	2 Ti. 3^{9}
cibus	*esca*	1 Cor. 10^{3}
obduro	*induro*	Ro. 9^{18}
idola	*simulacra*	Col. 3^{5}
mansuetus	*mitis*	Mt. 5^{5}
sepes	*maceria*	Eph. 2^{14}
finis	*consummatio*	Mt. 24^{14}
denudo	*reuelo*	2 The. 2^{8}
facinus	*iniquitas*	2 The. 2^{8}
seculum	*mundus*	Jo. 8^{23}
magnalia	*uirtutes*	Mt. 7^{22}
pressura	*tribulatio*	Mt. 24^{9}
initium	*primitiae*	1 Cor. 15^{23}
libero	*saluo*	Mt. 24^{22}
lucrum	*quaestus*	1 Tim. 6^{5}
religio	*pietas*	1 Tim. 6^{5}
dominium	*potestas*	Mc. 10^{42}
adsumo	*accipio*	Phi. 2^{6}
tego	*operio*	1 Pe. 4^{8}
paruus	*pusillus*	Lc. 12^{32}
censeo	*describo*	Lc. 2^{1}

The forms in our MS. are those that have been called "African"; but there is reason to believe they were found in the early centuries in the West of Europe as well as in Africa and in all Roman colonies. On Fol. 14 in the Preface of Beatus we have his statement that he had searched the writings of Jerome, Augustine, Ambrose, Fulgentius, Gregory, Tyconius, Irenaeus, Abringius, Isidore, and Victorinus. His Commentary is thus full of material gathered from African as well as Gallican early Church writers; but as he takes their comments without further acknowledgment than that contained in his Preface, it is difficult and well-nigh impossible to reconstruct the citations, each under the head of its author. Beatus also mentions, but in condemnation, Cerinthus and Origen, with both of whose writings he is familiar.

From these facts we gather that the Commentary is a collection of the wisdom of the Fathers extending from the second century to the sixth or seventh century, and that it was made in the eighth century by a ripe scholar who had access to many works which are now lost; and, what is of even more significance, had access to their works in their primitive and unrevised form.

Revision of Patristic Writings by the Roman Church

It is well known to students that in the process of time the text of the early Fathers underwent a gradual revision and assimilation to the current doctrines and dogmas of the Church of Rome. This is largely writ over the face of the whole Commentary. The work of Beatus was not allowed to remain as he left it. His Biblical text we know was altered to conform to the Vulgate; but so also were the sentiments of the writer by being made to conform to the prevalent Church teaching.

(1) On Fol. 70* we find the words of Beatus—*Et dedit potestatem apostolis dicens, Sicut misit me pater et ego mitto uos* altered into *Et dedit potestatem ecclesiae dicens*, etc.

(2) On Fol. 39 the original words—*Ecclesia multis gradibus consistens ad extremum presbyteris uel episcopis finitur* are changed to read: *Ecclesia multis gradibus consistens ad extremum diachonis presbyteris episcopisque finitur*, which has improved the liturgiology of the passage, but seriously affected the writer's argument.

(3) On Fol. 71, commenting on Apoc. 5^{14}, Beatus says, *Eadem animalia sunt seniores qui adorant descriptum et gloriam et eius officiis* [=*officia*] *discribunt.* This is altered from the worship of Christ into the worship of the Church as follows: *Eadem animalia sunt seniores qui adorant descriptam ecclesiam et eius officiis discribit.*

(4) On Fol. 37 we read concerning those who pretend to be holy, but are nevertheless of the synagogue of Satan: *Et cum apostolo catholicam unam fidem, unum babtismum, unum dominum uidentur colere Christum.* This is changed into *Et cum ecclesia catholica unam fidem,* etc. Apostolic authority is made to yield to Church authority.

(5) On Fol. 136 *verso* we read: *Deus dicit in primordio. Facumus* [*sic*] *hominem ad immaginem et similitudinem nostram.* And Beatus comments: *Immago est in anima et similitudo in anima.* By the corrector the second *anima* is changed into *opera,* so as to tell the reader that man's likeness to God lies in man's works instead of in man's soul.

In later copies of the Commentary *the corrections would be copied instead of the first text,* and thus the author's identity is merged in that of the Church, which adds to or takes from his words that which, in her judgment, should be added or subtracted. The result of this process has been that the works of the Church Fathers have undergone more and more revision in the process of the centuries. Early MSS. of Irenaeus exhibit a Bible text with a larger number of Old-Latin readings than are found in later MSS.

And just as in their Bible quotations the works of all early Church writers have been conformed (in varying degrees) to the Vulgate, so in their commentaries their doctrine has been conformed as time went on with more or less completeness to that of the Church, who copied and edited their writings.

Concerning the New Testament Scriptures as found in the Commentary

From the list of 456 citations of the New Testament writings embedded in the Commentary, and which are published in full as

Appendix II to this volume, it is established that Beatus made use of all the canonical books of our New Testament Scriptures except those of 2 and 3 St. John, Jude, and Philemon. From St. Matthew's Gospel he cites most frequently; in fact, this Gospel is cited so constantly that one must believe the writer had been versed in it from childhood, or early association, much more than in any other book of the New Testament.

The following table of citations will show the relative use made of the New Testament writings: Mt. 139, Mc. 6, Lc. 40, Jo. 60, Acts 10, Rom. 28, 1 Cor. 45, 2 Cor. 11, Gal. 11, Eph. 11, Phi. 10, Col. 13, 1 The. 9, 2 The. 8, 1 Tim. 5, 2 Tim. 6, Ti. 4, Heb. 8, Ja. 2, 1 Pe. 12, 2 Pe. 5, 1 Jo. 13.*

After St. Matthew with 139 citations] St. John comes next with 60 citations; then follows 1 Corinthians with 45 citations; and then the Gospel of St. Luke with 40 citations. A fact worth noticing is the small use made of the Gospel according to St. Mark, which is only cited six times. In examining citations occurring in parallel passages I have observed that as a rule St. Matthew's is the form of narrative to be followed rather than that of St. Mark, or of St. Luke, or of St. John.

There are perhaps four times as many citations from the Old Testament as from the New Testament; but these I have not extracted, as my object was to recover, as far as the Commentary permitted, that form of the New Testament writings which was current in Africa and Spain before the Vulgate came in and levelled all other texts to its own level.

The New Testament text has a value far above that of the comments of Irenaeus or Tyconius or Victorinus or Beatus himself, and I have read through the whole MS. with the object not so much of gathering up the writer's arguments and theological position as of extracting every sentence of the New Testament that he quotes either from his own Spanish text, or from the African texts of Augustine and Victorinus, or from the ancient text employed by St. Ambrose, who gives us many readings found elsewhere only in African authorities. These are possibly due to the visit of Augustine and of his countrymen to Milan, and to the commercial highway established—mainly for the transport of wheat—between Italy and North Africa.

An examination of the 456 New Testament citations establishes the fact of important differences between the texts used in Spain and in

* Of these 456 citations, 234 are now in accord with the Vulgate.

Rome, especially in those verses that mention the part of St. Peter in the early Church.

It is not surprising, after what has been said, to find that when the Commentary cites the same text more than once in different contexts it does not always cite it uniformly. For in one context it gives us the text in its pre-Vulgate Spanish form ; and in another context it gives us the same text in its purely Vulgate form. This is the result of sporadic revision, not thorough revision, of the work of Beatus by Vulgate correctors. In the same way both Irenaeus and Origen in different contexts are found to give divergent witness. *In such variations the witness they give that agrees with the Vulgate is always to be suspected ;* for revisers of texts always revised *to* the Vulgate, and never away from it. If a text in Beatus occurs once with an Old-Latin wording and three times with a Vulgate wording, the single Old-Latin citation ought to be held to be the true text of the original MS. of Beatus.

The following variants are of especial interest :—

Roman Text.	Spanish Text.
(1) *Quia tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam et portae inferi non praevalebunt aduersus eam.* St. Mt. 16^{18}.	*Quia super hanc petram hedificabuntur a Spiritu Sancto discipuli eius.** (Fol. 30.)

* Beatus comments on Fol. 84 *verso : Hec est prima ecclesia que fundata primum est per Spiritum super Christum petram.* Further, the context of our reading (Fol. 30) shows that the authority which Beatus quotes knew nothing of *Tu es Petrus.* For he says : *Christiani a Christo uocati sunt. Ideoque ait Dominus, Super hanc petram hedificabuntur a Spiritu Sancto discipuli eius.* The last nine words have been erased, and the words *Tu es Petrus et super hanc petram hedificabo ecclesiam meam* have been substituted ; but they do not fit the *context,* and nullify the preceding argument. Further, our Commentary on Fol. 143 before being corrected reads in 1 Cor. 3^{11}: *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere preter a Spiritu Sancto id quod positum est, quod est Iesus Dei filius est ;* which is an exact Commentary by St. Paul on the narrative of St. Matt. 16^{18} as found in our MS.

Further, on Fol. 26 we read: *Istis qui cum xp̄o per penitentiam resurgunt dedit claues regni celorum. sic ipse ait. Quorum remiseritis peccata remittentur eis et quorum retinueritis retenta erunt. . . . De quos claues ỹsaỳas propheta nos docet dicens. dabo claues domus dauid super humeros eius et aperiet et non est qui claudat et claudet et non est qui aperiat. Clauis enim et ipse dn̄s iĥs xp̄s est qui et uite ianuam patefecit et mortis disrupit ingressum.* No special power of the keys (according to Beatus) is given to St. Peter more than to any apostle or disciple. And on Fol. 5 *verso* we have a picture of St. John and not St. Peter with the key in his hand.

Roman Text.	Spanish Text.
(2) *Cum autem senueris extendes manus tuas et alius te cinget et ducet quo tu non uis.* St. Joh. 21^{18}.	*Cum senueris alius te precinget et ducet quod tu non uis* [= Codex Palatinus (*e*)]. (The reference to the crucifixion of St. Peter is omitted.) (Fol. 23*.)
(3) *Jacobus et Cephas et Ioannes qui uidebantur columnae esse dextras dederunt mihi.* Gal. 2^{9}.	*Iacobus et Iohannes qui uidebantur columne esse dextras dederunt michi* [= Codex Alexandrinus (A)]. (Fol. 55*.)

The Codex Fuldensis suggests that the mention of St. Peter was omitted from its archetype; for it reads: *Petrus et Iacobus et Iohannes qui uidebantur columnae esse dextras dederunt mihi*, and the *Codex Claromontanus* (both in its Greek and its Latin text) agrees with the Fuldensis. Westcott and Hort serenely follow Aleph and B, which MSS. both agree with the Vulgate—as they are wont to do when there are ecclesiastical points at issue. The text of our Commentary with no mention of St. Peter explains both the differing order of insertion, and the vacillation, where the insertion occurs, between *Petrus* and *Cephas*.

In editing the Old-Latin Text of Irish MSS. I had noticed in several passages an absence from the Vulgate of mention of the Holy Spirit where it occurs in the Irish text.

The following are further instances gathered from Beatus:—

Roman Text.	Spanish Text.
Pacem relinquo uobis, pacem meam do uobis: non quomodo mundus dat ego do uobis. St. Joh. 14^{27}.	*Pacem meam per Spiritum sanctum do uobis.* [*pacem relinquo uobis*] * *non quomodo mundus. ego a deo do uobis.* (Fol. 72.)
Donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii Dei in uirum perfectum. Eph. 4^{13}.	*Donec occurramus omnes per Spiritum eius in uirum perfectum.* (Fol. 67*.)
Salui erimus ab ira per ipsum. Rom. 5^{9}.	*Salui erimus per Domini Spiritum.* (Fol. 70.)

* Possibly these three misplaced words are due to conflation with the Vulgate.

Roman Text.	Spanish Text.
Haereticum hominem post unam et secundam correptionem deuita. Tit. 3^{10}.	*Hereticum hominem post unam correptionem Spiritus Sancti deuita.* (Fol. 107.)
Mitis sum et humilis corde. St. Mt. 11^{29}.	*Mitis sum et humilis.* (Fol. 38.) [= Ephraem's *Diatessaron.*]
Fundamentum enim aliud nemo potest ponere preter id quod positum est quod est Christus Iesus. 1 Cor. 3^{11}.	*Fundamentum enim aliud nemo potest ponere preter a Spiritu Sancto id quod positum est quod est ihs Dei filius est.* (Fol. 143.)
Ille uos docebit omnia ("He will teach you all things"). St. Joh. 14^{26}.	*Ille omnes uos docebit* ("He will teach all of you"). (Fol. 26.)

Certain well-known texts are given a different form by Beatus, viz.:

Littera enim occidit, Spiritus autem uiuificat. 2 Cor. 3^{6}.	*Littera enim occidit: sensus uiuificat.* (Fol. 118*.)
Si qua ergo in Christo noua creatura. 2 Cor. 5^{17}.	*Que ergo in Christo non uacua creatura.* (Fol. 142.)
Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui. 2 Tim. 4^{7}.	*Cursum consummaui, fidem seruaui* (*om. Bonum cert. certaui.*) (Fol. 60.)
Non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo. Phi. 2^{6}.	*Non rapinam arbitratus est esse se equalem patri suo.* (Fol. 20*.)
Qui factus est nobis sapientia a Deo et iustitia et sanctificatio et redemptio. 1 Cor. 1^{30}.	*Qui factus nobis est a Deo iusticia et redemptio et sanctitas.* (Fol. 38.)
Et nemo ascendit in caelum nisi qui descendit de caelo, Filius hominis qui est in caelo. St. Joh. 3^{13}.	*Et nemo ascendet desuper nisi filius hominis qui est Spiritus.* (Fol. 21*.)
Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem. St. Joh. 1^{12}.	*Quodquod autem crediderunt in eum dedit eis potestatem.* (Fol. 69*.)

Roman Text.	Spanish Text.
In domo Patris mei mansiones multae sunt. St. Joh. 14^{2}.	*Multe sunt habitationes apud patrem meum qui est in celo.* (Fol. 58.)
Cecidit super collum eius et osculatus est eum. St. Luc. 15^{20}.	*Cecidit super collum eius et fleuit.* (Fol. 76.)
Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum. St. Mt. 13^{43}.	*Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris mei.* (Fol. 25.)
Sicut misit me Pater et ego mitto uos. St. Joh. 20^{21}.	*Sicut me misit potens ad passionem et ego mitto pro me uos ad passionem.* (Fol. 86.)
Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei. St. Joh. 3^{5}.	Nisi homo [*corr.* quis] renatus fuerit ex Spiritu [*corr.* aqua et Spiritu Sancto *ipse*] non potest uidere regnum Dei. (Fol. 60.)
Despondi enim uos uni uiro uirginem castam exhibere Christo. 2 Cor. 11^{2}.	*Christo disponsate uos uni uiro uirginem sanctam.* (Fol. 112*.)
Exiit edictum a Caesare Augusto ut describeretur uniuersus orbis. St. Luc. 2^{1}.	*Exiit edictum a Cesare Augusto censeri omnem Iudeam.** (Fol. 118.)

In only two instances have texts been found in the Commentary which cannot be found in our canonical Gospels:

(1) On Fol. 108* we read: *In euuangelio dictum est. qui feceri*[n]*t mandata patris celestis erunt similes patris sui qui in celis est.* ("They who do the commandments of the Heavenly Father shall be like their Heavenly Father.")

(2) On Fol. 121 *verso* we read: *In euuangelio dictum est de ouibus dei. uidentes eas dicebant. Benedictus deus: quia et nos benedicti sumus.*

* History supports the Spanish text here. There is no record or verisimilitude of a *world-wide* tax having been imposed by the Roman Emperor at the time of our Lord's nativity. But we know from profane writings that Judæa was taxed.

("It is said in the Gospel concerning God's flock that they who saw them would say, 'Blessed be God; for we also are blessed.'")

It is quite possible that these two quotations, especially the latter, are from an uncanonical source. Their occurrence, however, among so many canonical quotations (245 in all) lends them much greater interest than they would have if they had been found in another setting.

The same features that characterise the texts quoted in the Commentary are found in the Spanish text of the Apocalypse, which Beatus used as the base of his work.

There is the same persistence of the old strata which are overlaid here and there by Vulgate deposits. Some chapters seem less revised than others, and the amount of revision seems to vary sporadically and for no reason apparently except the caprice of the reviser. The confluence of the Roman text with the Spanish text produced a strange confusion which is everywhere apparent. Or, to use another illustration, it was like the sewing of many new patches on an old garment, with the result that where patches were put on, the original text was badly and sadly rent.

Some Marks of the Spanish Text

An added value is given to our text by the fact that our Old-Latin witnesses for the Apocalypse text are so few and so late. The Fleury Palimpsest Fragments agree with the African text of Primasius, but they are evidently from the same revised Greek text as the Vulgate, and differ in vocabulary only for the most part. This revised Greek text was, so I believe, based on an Aramaic original.

It is possible that the base of our text was a Latin translation derived from a primitive Aramaic text, and that the Vulgate infusions modified this primitive base, but left it still basic in the main. Such a Latin text may have come directly from the East into Egypt in the early centuries, or it may have come into Spain with the Moors from Syria by way of North Africa. It is remarkable that in the illustrations of our MS. the crescent is constantly used for decorative purposes, and many of the pictures of churches in our MS. show more like Oriental mosques than Roman basilicas. The painting on Fol. 183 of the scriptorium where

Emeterius worked shows distinctly Arab influence, and the horses pictured in the MS. are fitted with Saracen accoutrements.

A comparison of the Vulgate text with our Spanish text shows the Vulgate to have certain definable elements. Two of these are (1) the insertion of passages describing the fearful punishment of the wicked, and (2) the elimination of the name of the Holy Spirit, viz. :

Roman Text.	Spanish Text.
Cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum. Apoc. 20^{10}.	*Omit.*
Et qui non inuentus est in Libro uitae scriptus missus est in stagnum ignis. Apoc. 20^{15}.	*Omit.*
In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris. Apoc. 3^{3}.	*In mente ergo habe quomodo audisti et Spiritum sanctum accepisti.*
Et regnabunt cum illo mille annis. Apoc. 20^{6}.	*Et habitauit cum eis Spiritus sanctus.*
Et regnabunt in saecula saeculorum. Apoc. 22^{5}.	*Et habitabit cum eis sanctus Spiritus dilectionis in secula seculorum.*

There are other elements in the Spanish text differentiating it from the Vulgate, which may be classified as follows :—

(1) Absence of repetitions found in the Vulgate text. Our MS. omits many verses in Chapter XXI which are repeated in a slightly varied form in Chapter XXII.

(2) Absence of expletives and comments. In Chapter XVI our MS. simply tells us there was a great earthquake. The Vulgate and Greek texts add : "Such as was not since men were upon the earth, so mighty an earthquake, and so great."

(3) Absence of such terms as *crucior* (20^{10}) and *maledictum* (22^{3}). Instead of the prophetic words "There shall be no more curse," our MS. has : "There shall be no more sickness"—which exactly fits the context, where *maledictum* was out of place.

(4) Absence of the word *templum* from Chapter VII and Chapter XXI; absence of the list of twelve precious stones with their ecclesiastical significance from the same chapter; absence of the mention from the same context of the twelve apostles of the Lamb, which are replaced by reference to the messengers of the Lamb.

(5) Absence of the expression *Scio opera tua* from the message to three churches, viz. from 2^{9}, 2^{13}, and 3^{8}. This formula appears to have been added by the reviser, who also seems to have altered *iusta* into *plena* (3^{2}).

(6) Greater conciseness and vividness of phrasing. This will be evident *passim* to every student who compares our text with the Vulgate.

(7) More universality in the application and message of the Apocalypse. The closing words before alteration are: *Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omni ecclesia est* ("The grace of our Lord Jesus Christ is with every church"), where the Vulgate has: "The grace of our Lord Jesus Christ be with you all."

(8) Less mystery and occultism in the use of numbers. The number of the beast is not found in the text proper. Irenaeus knew of two numbers current in the second century, viz. 616 and 666. Our MS. is perhaps basic in having neither. Numbers were freely added or boldly altered in the early centuries, if we can judge by the text of our MS. They were as clay in the hands of the first ecclesiastical potters.

(9) Many new readings found in no other authorities, yet highly probable from internal evidence, viz. the omission of *et altitudo* 21^{16} and of *centum quadraginta* from the verse following. These new readings often make intelligible what was before unintelligible.

Conclusion

We conclude from the above data that the Spanish text has a personality and character of its own. Where it agrees with the Irish text (as it does, for example, in Chapter VII ^{14} with the ancient Irish Antiphonary of Bangor) against the Roman text it is almost certainly basic.

There is no reason why the Roman text of the end of the fourth century, founded on the revised Alexandrian Greek text of Origen, should be preferred before all others. The Spanish, Irish, and African texts have each a personality, and a right to be considered on their merits. If we find two of them in agreement against the Roman text, the probability is that they preserve the primitive tradition which the Roman text has altered.

We are still at a long distance from the recovery of the actual first edition of the New Testament writings. Every new text published helps forward our knowledge, dissipates our ignorance, and loosens the fetters of finality that the school of the upholders of the purity of the Greek tradition, beginning with St. Jerome and culminating in Drs. Westcott and Hort, have tried to fasten upon the world.

There is yet much seeking to be done before we arrive at our goal. The publication of this voice from Spain shows how much has still to be accomplished before we can rest in our past achievement. The result of the discovery of many conflicting texts is to teach us that we are *not able* to establish the exact letter of Scripture; but we *are able* to establish the historic facts of Scripture on which our hopes rest.

Textual discoveries have set us free from slavery to the letter, so easy to falsify, in order to bring us to Christ, the Eternal Word, Whose love no human misrepresentation can change, and Whose glory no human calumny can dim.

CRASTINA DIE DELEBITUR INIQUITAS TERRAE:
ET REGNABIT SUPER NOS SALUATOR MUNDI.

¶ The colophons, dated 970 and 1220 respectively, are reproduced by photography, and will be found in full in Appendix I.

¶ The New Testament Scripture citations in Old-Latin form found in the Commentary are given in full in Appendix II.

The New Testament Scripture citations in the Commentary that are *in exact verbal accord with the Vulgate* have been omitted from this list.

¶ A catalogue of the illustrations of the MS. (numbering one hundred and ten) is given in Appendix III.

ELUCIDATIONS OF THE TEXT AND THE NOTES

In the Commentary Beatus first cites a whole chapter, and then cites each verse separately with comment appended. Now the text copied first in gross is different very often from that copied later in detail. We denote therefore the text copied in gross as *txt* 1; that copied in detail as *txt* 2; the text embedded in the Commentary (which sometimes exhibits *a third form* of text) as *comm.*

All this confusion is due to the confluence of the Vulgate with the Spanish Old-Latin text. Sometimes the Bible text now found copied above the Commentary, that purports to explain it, is clearly not what it was when the comment was written. In the event of the comment being vague and not repeating its text, the early Spanish form of text can now only be conjectured. In such cases the text commented on has been Vulgatised, while the comment itself has remained Spanish.

Where *txt* 1 and *txt* 2 are at variance, *our rule is always to insert in the text that which has the non-Vulgate reading*, or the reading that is least assimilated to the Vulgate, relegating the Vulgate reading to the notes. All revision of early Latin texts is in one direction, that is, to establish accord with the Vulgate. Therefore *the reading not in accord with the Vulgate*—unless it is a mere error—*is to be regarded as the original Spanish form of the Scripture text.*

Where the scribe writes a word, or words, and then cancels his reading and substitutes another, we have always preferred his first copied text; for he was undoubtedly dealing with marginal additions and corrections in his exemplar, and his cancellations are due to his failure *at first* to notice these marginal alterations, which failure he rectified afterwards by giving us the revised reading and erasing the original text that he first copied.

Texts and words found both in *txt* 1 and *txt* 2 *in a Vulgate form*, with no mention made of them in the Commentary, have been placed in brackets, and in a few instances where the Commentary clearly refers to a different text (now lost) from that of *txt* 1 and *txt* 2, their reading has been enclosed in double brackets to show that its genuineness is questionable.

The Apocalypse Text of Beatus

IN NOMINE DN̄I. NR̄I IH̄U X̄. INCIPIT LIBER REUELATIONIS DN̄I. NR̄I. IH̄U. XP̄I.

1 [1] Apocalipsis ih̄u xp̄i : quem dedit illi ds palam facere seruis suis que oportet fieri cito. Et signauit mittens per angelum suum seruo suo iohanni. [2] qui testimonium peribuit uerbo d̄i. [3] Beatus qui legit et qui audit uerba prophetie et seruat que in ea scripta sunt. Tempus enim prope est.

[4] Iohannes septem ecclesiis : Gratia que sunt in asia. Gratia uobis et pax a deo qui est et qui erat et qui uenturus est. [Et a septem sp̄ibus qui in conspectu troni eius sunt.] [5] Et ab ih̄u xp̄o. qui est testis fidelis. primogenitus mortuorum et princeps regum terre. Qui dilexit nos. Et lauit nos a peccatis nostris in sanguine [suo]. [6] Et fecit nostrum regnum sacerdotes d̄o et patri suo. Ipsi gloria in secula seculorum.

[7] Ecce ueniet in nubibus et uidebit eum omnis oculus et qui eum pupungerunt et plangent se omnis tribus terre et celi amen. [8] Ego sum alpha et. ω. principium et finis dicit dn̄s qui est et qui erat et qui uenturus est omnipotens. [9] Ego iohannes frater uester et particeps in tribulacione et regno et paciencia ih̄u fui in insula que appellatur pathmos propter uerbum d̄i Fui et testimonium ih̄u $^{xp̄i}$. [10] Et audiui post me fui in sp̄u domini.

reuelationis : +iohannis apostoli *uix ipse scriba* [1] significauit *txt* 2 perhibuit *txt* 1
[2] uerbo d̄i : +et testimonium quecumque audit *txt* 1
[4] Gr̄a 1° *txt* 1 *sed erasit ipse* Et a septem sp̄i. . . . sunt *txt* 1 *sed txt* 2 *dubium, nam non rubricatis litteris ut alia scripturae excerpta haec uerba habet*
[5] *om.* suo *comm*, +suo *txt* 1 et 2 [6] regnum et sacerd. *txt* 2 seculorum : +amen *txt* 1
[7] pupugerunt *txt* 1 se : +super eum *txt* 2 et celiam (*corr* etiam) *txt* 1, celiam *txt* 2
[8] dn̄s : +ds *txt* 2 [9] d̄i : Fui *txt* 2 *sed ipse erasit* ih̄u : +xp̄i *superlin forsan ipse*
[10] Et audiui post me 1[0] *txt* 1, *sed ipse erasit* domini *comm*, in dominica die *txt* 1 *et* 2

Et audiui post me uocem magnam sicut tubam [11] dicentem michi. Que uides scribe in libro et refer ephesum. et zmirnam. et pergamum. et thiatire. et sardis. et filadelfiam. et laodiciam. [12] Et conuersus uidi septem candelabra aurea [13] et in medio candelabrorum aureorum similem filio hominis uestitum fodere. Et precinctum ad mamillas zona aurea. [14] Capud autem eius et capilli erant albi tanquam lana alba aut tanquam nix. oculi eius ut flamma ignis. [15] Et pedes eius similes auricalco libani : sicut in camino ardenti. Et uox eius sicut uox aquarum multarum. [16] Et habebat in dextera manu sua stellas septem : Et ex ore eius gladius ex utraque parte accutus procedens. Et facies eius sicut sol lucet in uirtute sua. [17] Et cum uidissem eum cecidi ante pedes eius tanquam mortuus. Posuit dexteram manum suam super me dicens noli timere. Ego sum primus et ego nouissimus [18] et uiuens. et fui mortuus. et ecce sum uiuens in secula seculorum. Et habeo claues mortis et inferorum. [19] Scribe ergo que uidisti et que sunt et que oportet fieri post hec. [20] [Misterium septem stellarum quas uidisti in dextera mea et septem candelabra.]

INCIPIT LIBER SECUNDUS DE SEPTEM ECCLESIARUM

2 [1] **A**ngelo effesi ecclesie scribe. Hec dicit qui tenet septem stellas septem ecclesiarum in dextera sua. qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum. [2] Scio opera tua et laborem et patientiam. Et quia non potes portare malos homines. et temptasti eos qui se dicunt apostolos esse et non sunt et inuenisti eos mendaces. [3] et pacientiam habes et sustinuisti

[10] sicut : tanquam *txt* 2 [11] que : quod *txt* 1 Et refer *txt* 2, *sed ipse se correxit in* et mitte vii ecclesiis *cum txt* 1 ephesum ait (*sic*) zmirnam . . *insertis copulis txt* 2, efeso. zmirne. pergamo. thiathire. sardis. filadelfie. et laodicie *txt* 1 [13] medio : +septem *txt* 2 fodere *txt* 1 *et* 2, phodere *comm* [14] oculi : et oculi *txt* 2 *et txt* 1 (*se corrigendo*) ut : uelut *txt* 1 [15] ardentis *txt* 1 [16] manu : *om. txt* 1 ex 1° : de *txt* 1 procedens : exiebat *txt* 1 lucens *txt* 2 *secundis curis ex* lucet [17] ante : ad *txt* 2 et posuit *txt* 1 manum : *om. txt* 1 [18] et uiuus *txt* 1 inferni *txt* 2 [19] qui sint *txt* 2 [20] sacramentum *txt* 2 candelabra : +septem stelle septem angeli sunt (*om hoc loco comm*) septem ecclesiarum (−ie sunt *comm*) *txt* 1 *et comm*, *om txt* 2 ; *postea addidit* et candelabra septem septem ecclesie sunt *txt* 1 (*non comm*) ; *om. txt* 2 *et comm*

[1] septem ecclesiarum *txt* 1 *sed erasit ipse*, *om txt* 2 candelabrum *txt* 2 [2] Sustinere *txt* 2

propter nomen meum et non defecisti. [4] Sed habeo aduersus te quod karitatem tuam plurimam reliquisti. [5] Memento : unde cecideris. et age penitentiam : et prima opera fac. Quod si non feceris uenio tibi [cito] et mouebo candelabrum tuum de loco suo : nisi penitentiam egeris., [6] Sed hoc habes bonum quia hodisti facta nicholaitarum. que et ego hodii dicit dñs. [7] Qui habet aurem : audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo edere de ligno uite : quod est in paradiso dei mei.

[8] Angelo zmirne ecclesie scribe. Hec dicit primus et nouissimus qui fuit mortuus et uiuit. [9] Scio tribulationem tuam et paupertatem sed diues es. Et plasphemaris ab his qui se dicunt iudeos esse et non sunt sed sunt sinagoga satane. [10] Nichil timeas ex eis que passurus es. Ecce incipit diabolus mittere quosdam ex uobis in carcerem ut temptemini. et habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem : et dabo tibi coronam uite. [11] Qui habet aures audiat quid sps dicat ecclesiis. Qui uicerit non ledetur a morte secunda.

[12] Angelo pergami ecclesie scribe. Hec dicit qui habet gladium ex utraque parte acutum. [13] Scio ubi habitas. ubi thronus est satane. et tenes nomen meum et non negasti fidem meam. In diebus antiphas testis mei fidelis qui occisus est aput uos ubi satanas habitat. [14] Sed habeo aduersus te pauca quia habes ibi tenentes doctrinam balaam qui docebat balaac mittere scandalum quoram filiis israhel ut manducarent ydolis immolata et fornicarentur. [15] Sic habes et tu tenentes doctrinam nicholaytarum. [17] Qui habet aures audiat quid sps dicat ecclesiis. Uincenti dabo manducare de manna abscondito. Et dabo ei calculum et super calculum nomen nouum scriptum. quod nemo scit nisi qui accipit.

[5] Sin autem uenio *txt* 1 cito : *om txt* 1 [6] hoc : hec *txt* 1 bonum quia : quod *txt* 2 (*om.* bonum) odiui *txt* 1 dicit dñs : *om txt* 2 [7] sps *txt* 1
[9] blasph. *txt* 2 [10] timeas ex eis : horum timeas *txt* 1 missurus est diabolus *txt* 2
[13] sedis *txt* 2 antipas *txt* 2 apud *txt* 1 [14] baalac *txt* 2
[15] + Penitentiam age quod si nolueris uenio tibi cito et debellabo eos gladio oris mei *txt* 2
[17] calculum : + candidum *txt* 2

18 Angelo thiathire ecclesie scribe. Hec dicit filius đi qui habet occulos sicut flamam ignis et pedes similes auricalco libani. 19 Scio operationem et dilectionem et fidem et seruicium et pacienciam tuam et uniuersas operaciones tuas: etiam in nouissimis habundantiores prioribus. 20 habeo aduersus te multa quia permittis mulierem zezabel qui se dicit prophetissam đi esse ut seducet multos seruos meos fornicare et manducare idolis immolata 21 et dedi ei tempus ad penitenciam agere et noluit penitentiam agere de fornicatione sua et docet et seducet seruos meos fornicare. 22 ecce mitto illam in lectum et eos qui cum ipsa fornicantur in tribulationem magna si non penituerint operum eius 23 et filios eius occidam in morte. Denique etscient omnes ecclesie quia ego sum qui scrutor corda et renes et dabo uobis singulis secundum opera sua. 24 Uobis autem dico reliquis qui estis thiathira non mitto super uos aliut pondus 25 uerum tamen quod habetis tenete donec ueniam 26 et qui uincit et qui seruat opera mea usque ad finem: dabo potestatem super gentes 27 et pascet eas in uirgam ferrea et tamquam frangitur uas figuli comminuntur. . . .

3 1 Angelo sardis ecclesie scribe. Hec dicit qui habet septem stellas sps dei. et septem stellas. Noui opera tua: quia nomen habes quod uiuis. et mortuus es: 2 esto uigilans et confirma cetera: que moritura erant. Non enim inuenio opera tua recta quoram deo [meo]. 3 In mente. ergo abe quomodo audisti et spm scm accepisti et penitentiam age. Quod si non uigilaueris ueniam ad te sicut fur et filii tui nescis qua ora ueniam super te. 4 Sed habes pauca nomina in sardis qui non inquinauerunt uestimenta

18 thiatire *txt* 2 dei *plene txt* 1 oculos *txt* 2 sicut sicut *txt* 1 pedes: +eius *txt* 1 19 operationem *txt* 1 (*sed se correxit ad* opera tua) *et comm*, opera tua *txt* 2 seruicium *comm*, ministerium *txt* 1 et 2 habundancior et pri. *txt* 1 20 Sed habeo *forsan ipse et txt* 2 iezabel *txt* 2 đi: *om. txt* 2 esse: +et docet *txt* 2 ut: et MS multos: *om. txt* 2 fornicari *txt* 2 21 ei: eis *txt* 1 ut penitentiam ageret *txt* 1 non uult peniteri *txt* 1 23 qui scrutor: scrutans *txt* 2 24 tiatira *txt* 1 aliud *txt* 2 27 ut uas (*om.* frangitur) *txt* 2 comminuentur *txt* 2 1 stellas 1° *txt* 1 *sed erasit ipse* 2 erunt *txt* 2 recta *comm*, plena *txt* 1 *et* 2 quoram *txt* 1 *sed se correxit*, coram *txt* 2 meo *txt* 1 *et* 2, *om. comm.* 3 habe *txt* 1 spm scm *erasit txt* 1 *ipse*; >spm scm (*quae erasit ipse*) accep. et audistis *txt* 2 accep.: +et custodisti *txt* 1 *et* 2, *om. comm.* filii tui *txt* 1 *sed ipse erasit*

sua et ambulabunt mecum in albis quia digni sunt. [5] Qui uincit sic uestitus candida ueste et non delebo nomen eius de libro uite et confitebor nomen eius quoram patre meo et quoram angelis eius. [6] Qui habet aures audiat quid sps dicat ecclesiis.

[7] Angelo fiadelphie ecclesie scribe. Hec dicit scs et uerus qui habet clauem dauid qui aperit et nemo claudit et claudit et nemo aperit. [8] Ecce dedi ante te hostium apertum. Scio quia modicam habes uirtutem et seruasti uerbum meum et non negasti nomen meum. [9] Ecce de sinagoga satanes qui se dicunt esse iudeos et non sunt sed menciuntur. Ecce faciam illos ut ueniant et adorent ante pedes tuos et cognoscant quia ego dilexi te. [10] Quoniam seruasti uerbum paciencie mee et ego te seruabo ab ora temptacionis que uentura est in uniuersum orbem temptare abitantes in terra. [11] Ego ueniam cito tu tene quod habes ne alius accipiat coronam tuam. [12] Qui uincit faciam illum columpnam in templo dei mei. et foras amplius non exiuit. Et scribam super illum nomen dei mei et nomen noue iherusalem descendentis de celo a deo meo. [13] Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

[14] Angelo laudocie ecclesie scribe. Hec dicit testis fidelis et uerus. qui est principium creature dei. [15] Noui opera tua quia neque frigidus et neque feruens [16] sed quoniam tepidus es euomam te ex ore meo quia nausiam michi facis: [17] quoniam dicis. diuersum et locupletatus et nichil egeo. Et nescis quia tu es miser et miserabilis et cecus et pauper et nudus. [18] Consilium do tibi ut emas tibi a me aurum igne probatum ut diteris et locupleteris et uestimenta mea alua induaris ne appareat turpitudo nuditatis tue. Et collirio inungue occulos tuos ut uideas. [19] Ego quos

[5] uestitur *txt* 1 coram *bis txt* 2 *et secundis curis txt* 1 [8] ostium *txt* 1 *et comm* [9] de *txt* 1, dabo de *txt* 2 satane *txt* 2 cognoscent *txt* 1 [10] temptationis *txt* 2 habitantes *txt* 1 [11] alios *txt* 1 [12] columnam *txt* 2 exiet *txt* 2 nomen 2°: + ciuitatis dei mei *txt* 2 que descendit *txt* 2 [13] sps *txt* 2 [15] et neque feruens: neque calidus es. Utinam frigidus esses aut calidus *txt* 1 [16] es: + et non calidus neque frigidus *txt* 1 incipiam te euomere *txt* 1 quia nausiam mihi facis *comm*, *om. txt* 1 *et txt* 2 [17] diues sum *txt* 2 [18] tibi 2° *om. txt* 1 inunge *txt* 2

amo arguo et castigo. Emulare ergo et age penitentiam. [20] Ecce sto ad hostium et pulso. siquis audierit uocem meam et aperuerit hostium introibo ad ipsum et cenabo cum illo et ille mecum. [21] Qui uincit dabo illi sedere mecum in sedem meam. [22] Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

INCIPIT LIBER TERTIUS

4 [1] Et uox prima quam audiui tamquam tubam loquentem mecum dicens. Ascende huc et hostendam tibi que oportet fieri postea. [2] Et fui in spiritu. et ecce tronus positus erat in celo et supra tronum sedens [3] et qui sedebat similis erat aspectus lapidi iaspidi et sardino. [4] Et hiris in circuitu sedis similis aspectui zmaragdino. Et in circuitu troni uidi sedes uiginti quatuor et supra sedes uiginti quatuor seniores sedentes in ueste alua et in capitibus eorum coronas aureas: [5] et de sede procedunt fulgura et uoces et tonithrua et facule ignis ardentis qui sint spiritus. [6] et in conspectu troni sicut mare uitreum similem cristallo sunt angeli dei.

INCIPIT STORIA QUATUOR ANIMALIUM

Et uidi in medio troni et in circuitu troni quatuor animalia plena occulis ante et retro. [7] Animal primum similem leoni. Et secundum animal similem uitulo. Et tertium animal habens faciem hominis. Et relicum animal similem aquile uolantis. [8] Hec quatuor animalia singuli[a] eorum habebant alas senas per circuitum. Et intus plena sunt occulis. [et requiem non habent die ac nocte dicentes. Sc̄s. sc̄s. sc̄s. dn̄e deus omnipotens: qui erat et qui es et qui uenturus est]. [9] Et cum darent animalia illa gloriam et honorem [et benedictionem] sedenti supra thronum.

[20] hostium 1°: hosteum *txt* 1 hostium 2°: ianuam *txt* 2 [21] in sede mea *txt* 1, *et addit* sicut et ego uici et sedeo cum patre meo in trono ipsius *txt* 2 [2] sedes posita est *txt* 2 sedem *txt* 2 [3] aspectui lapidis iaspidis *txt* 2 [4] hiris: ẏris erat *txt* 2 alba *txt* 2 [5] tonitrua *txt* 1 facule *comm*, septem lampades *txt* 1 *et* 2 sunt *txt* 2 spiritus *comm*, septem spiritus dei *txt* 1 *et* 2 [6] sunt angeli dei: *om. txt* 2 throni *txt* 1 [7] faciem similem hom. *txt* 2 quartum *txt* 2 similem: *om. txt* 2 uolanti *txt* 2 [8] per circuitum: et in circuitu *txt* 1 et requiem . . . *usque ad* uenturus est *om. txt* 2 *et comm* [9] >illa animalia *txt* 1 et benedictionem *om. comm* thronum: +uiuenti in secula seculorum *txt* 1 *vv.* 9 *et* 10 *om. txt* 2

10 Ceciderunt uniuersi maiores natu et adorauerunt dominum. Et proiecerunt coronas suas sub pedibus eius et clamabant dicentes. 11 Dignus es dñe ds noster accipere gloriam et honorem et uirtutem quia tu creasti omnia et propter nomen tuum erant et creata sunt. 5 1 Et uidi in dexteram sedentis supra tronum librum scriptum intus et foras signatum et sigillis septem. 2 Et audiui angelum fortem predicantem uoce magna. Quis est dignus accipere librum et soluere signa eius. 3 Et nemo poterat neque in celo neque in terra neque subtus terram aperire librum neque respicere illum. 4 Et ego flebam multum quod nemo dignus esset aperire librum et uidere illum. 5 Et unus de senioribus dixit michi. Ecce uicit leo de tribu iuda radix dauid aperire librum et sigilla eius. 6 Et uidi in medio [troni] quatuor animalium et in medio seniorum agnum stantem quasi occisum habentem cornua septem et occulos septem qui sunt [septem] sps dei missi in omnem terram. 7 Et uenit et accepit de dexteram sedentis supra tronum 8 et cum accepisset librum illa .IIII. animalia et ·XX.IIII. seniores ceciderunt ante agnum habebant singuli cytaras et phialas aureas plenas hodorum que sunt oraciones scorum: 9 et cantabant canticum nouum dicentes. dignus es dñe accipere librum et aperire signa eius quoniam occisus est et redemisti [nos] deo in sanguine tuo ex omni tribu et populo et nacione et lingua. 10 [et fecisti nos do regnum et sacerdotes et regnauimus in eternum]. 11 Et uidi et audiui uocem angelorum multorum circa tronum et circa .IIII. animalia et circa seniores. Et erat numerus angelorum milia meridianum et milium 12 dicencium uoce magna. dignus est agnus qui occisus est accipere potestatem et deitatem et sapienciam et fortitudinem et honorem et benedictionem 13 et omnem creaturam que

10 statim prociderunt uiginti quatuor seniores ante sedem sedentis in throno *txt* 1 et ador. dominum: et adorabant uiuentem in secula seculorum *txt* 1 Et proiecerunt: mittentes *txt* 1 co. suas ante thro. dicebant *txt* 1 1 et 3° *om. txt* 2 3 illum: illud *txt* 2 esset: inuentus est *txt* 2 michi: +Ne fleueris iohannes *txt* 1 6 throni et quat. *txt* 2 7 dextera *txt* 2 thronum *txt* 2 8 et 1° *in mg txt* 1 habentes singulas citharas *txt* 2 fialas *txt* 2 odoramentorum *txt* 1 9 et aperire *om. txt* 2 nos: *super lin. txt* 2 > lingua et nacione *txt* 2 10 et reg. in eternum: et reg. in terra *txt* 1; *om. totum uers. comm.* 11 num. eorum *txt* 2 *et txt* 1 *secundis curis* miriadum et milia milium *txt* 2 12 deitatem: diuitias *txt* 2 honorem: +et gloriam *txt* 2

in celo et in terra in mari et que sunt in eis omnes audiui dicentes sedenti in trhono. Benedictio honor et claritas et potencia in secula seculorum đo nostro. [14] Et .iiii. animalia et seniores ceciderunt et adorauerunt đm dicentes amen.

INCIPIT LIBER QUARTUS DE SEPTEM SIGILLIS

6 [1] Et uidi cum aperuisset agnus unum ex septem sigillis audiui unum ex quatuor animalibus dicens sicut uocem thonitrui. Ueni et uide. [2] et ecce equus aluus et qui sedebat super eum habens archum et data est ei corona et exiit uincens ut uinceret. [3] Et cum aperuisset sigillum secundum audiui secundum animal dicens. Ueni et uide. [4] Et exiit alius equus roseus et sedenti super eum datum est tollere pacem de terra ut inuicem se occiderent et datus est ei gladius magnus. [5] Et cum aperuisset tertium sigillum audiui tertium animal dicens. Ueni et uide. Et ecce bos niger et qui sedebat super eum habebat in manu sua statorum. [6] Et audiui uocem de medio quatuor animalium dicentium. Bilibris tritici denario. ụịṇụṃ [et tres. bilibres ordei denario]. uinum et oleum ne legeris. [7] Et cum aperuisset quartum sigillum addibi quartum animal dicentum. Ueni et uide. [8] Et ecce equus pallidus et qui sedebat super eum. nomine erat mors et infernus sequebatur eum. Et data est ei potestas super quartam partem terre interficere gladio fame morte et bestias terre.

INCIPIT STORIA DE ANIMAS OCCISORUM IN LIBRO .IIII.

[9] Et cum aperuisset quintum sigillum uidi sub ara dei animas occisorum propter uerbum dei et testimonium eius quod habebant [10] et clamabant

[13] in terra: +et sub terra et *txt* 2 throno *txt* 2 et honor *txt* 2 đo nostro: *om. txt* 2
[14] animalia: +dicebant *txt* 1, +dicebant amen *txt* 2 đm: *om. txt* 2 dicentes amen *om. txt* 2 [2] equu saluus: *ita distinxit txt* 1 [4] ut: et ut *txt* 1 [5] bos: equus *txt* 2 stateram *txt* 2 *om.* et tres. bilibres ordei denario *txt* 2, *om.* uinum 1° *txt* 1 *secundis curis et txt* 2 leseris *txt* 2 [7] audiui *txt* 2 [8] ecce *txt* 2, *super lin. txt* 1 nomem erat illi *txt* 1 quartum *txt* 2 bestis *txt* 2 [9] interfectorum *txt* 1 eius *txt* 1 *sed erasit ipse*, ihu *txt* 2

uoce magna dicentes. Quo usque sĉs dñe sĉs et uerus non iudicas et uindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra. [11] Et date sunt illis singule stole albe. Et dictum est ut requiescant adhuc breui tempore: quo usque compleatur numerus conseruorum eorum. qui occidentur et ipsi.

INCIPIT STORIA SIGILLI SEXTI IN LIBRO QUARTO

[12] Et uidi cum aperuisset sextum sigillum terre motus factus est magnus et factus est sol niger ut cilicium. et luna tota facta est sanguis. [13] et stelle [celi] ceciderunt in terram sicut ficus magno uento agitata amittit grossos suos. [14] Et celum recessit ut liber inuolutus: et omnis mons et insula e locis suis moti sunt [15] et reges terre et magistratus et tribuni et fortes et omnis seruus et liber absconderunt se in speluncas et in petras montium. [16] Et dicunt petris et montibus cadete super nos et abscondite nos a facie sedentis supra thronum et ab ira agni [17] quoniam uenit dies magnus ire eorum. et quis poterit stare.

INCIPIT HŸSTORIA QUATUOR ANGELIS UENTORUM

7 [1] Et post hec uide quatuor angelos stantes in quatuor angulos terre. tenentes quatuor uentos terre: ne flarent in terra neque in mare neque in ullam arborem. [2] Et uidi alium angelum ascendentem ab ortu solis. habentem signum đi uiuentes. et clamauit uoce magna quatuor angelis quibus data est potestas ledere terram: et mare. [3] Ne leseritis terram neque mare neque arbores donec signemus seruos đi nostri in frontibus eorum.

[10] scs 1° *om. txt* 2 [11] est: +illis *txt* 2 occidentur: +sicut *txt* 2 [12] ut: tamquam *txt* 2 saccus cilicius *txt* 1 et 3° *super lin. txt* 2 [13] stelle: +celi *comm et* ceciderunt *in rasura scripsit txt* 2 [14] insule *txt* 2 e: de *txt* 2
[16] petras *txt* 1 ab ira agni: ab ira magna *txt* 1 [3] +dicens *txt* 1

INCIPIT HŸSTORIA CENTUM QUADRAGINTA QUATUOR MILIA

[4] **A**udiui numerum signatorum centum quadraginta quatuor milia signata: ex omni tribu filiorum israhel. [[[5] Ex tribu Iuda: duodecim milia signati. Ex tribu Ruben: XII. milia signati. Ex tribu Gat: XII. milia signati. [6] Ex tribu Aser: XII. milia signati. Ex tribu Neptalim: XII. milia signati. Ex tribu Manasse: XII. milia signati. [7] Ex tribu Symeon: XII. milia signati. Ex tribu Isacar: XII. milia signati. Ex tribu Leui: XII. milia signati. [8] Ex tribu Zabulon: XII. milia signati. Ex tribu Ioseph: XII. milia signati. Ex tribu Beniamin: XII. milia signati.]]

[9] **P**ost hec uidi et ecce turba multa quam dinumerare nullus poterat ex omni genere et tribu et populis et linguis stantes in conspectu sedis et in conspectu agni amicti stolas albas et palme in manibus eorum. [10] et clamabant uoce magna dicentes. Salus deo nostro sedenti in throno. [11] Et omnes angeli stabat in circuitu sedis et seniorum et quatuor animalium. et prociderunt in conspectu sedis et in conspectu agni in facies suas et adorauerunt dn̄m [12] dicentes amen. Benedictio et gloria et sapiencia et graciarum actio et honor et potestas et uirtus đo nostro in secula seculorum amen. [13] [Et respondit unus ex senioribus dicens mici. Isti qui amicti sunt stolas albas: qui sunt aut unde uenerunt. [14] Et dixi illi. tu scis domine. Hii sunt qui ueniunt ex mana tribulatione. et lauerunt stolas suas et candidas eas fecerunt in sanguine agni. [15] Propterea sunt in conspectu throni dei et seruiunt illi die ac nocte in throno eius. Et qui sedet in trono habitauit super eos. [16] Et ecclesia non esurient amplius neque sicient. Neque die cadet super eos sol neque nocte luna. [17] Quoniam agnus qui sedet in medio trono pascet eos. Et deducet eos ad uite fontes aquarum. Et deleui[t] deus omnem lacrimam ab oculis eorum.]

[4] Et audiui *txt* 1 *et primo loco txt* 2; *om.* Et *txt* 2 *iterum dans uersum* signati *txt* 2 vv. 5–8 *om. txt* 2 [9] gente *txt* 1 sedis: throni *txt* 2 *om.* in conspectu 2° *txt* 1 amictis *txt* 2 [10] dicens (*sic*) *txt* 2 in throno *txt* 2, supra sedem et agno *txt* 1 [11] omnis *txt* 2 sedis: throni *txt* 2 ceciderunt *txt* 2 *om.* et in conspectu agni *txt* 1 in: super *txt* 1 đm *txt* 2 [12] gloria: claritas *txt* 2 pot. et uirtus: uirtus et fortitudo *txt* 2 [13] *uersus* 13–17 *om. txt* 1 [14] domine: +Et dixit michi *in marg. txt* 2 *secundis curis*

INCIPIT EXPLANACIO SIGILLI SEPTIMI

8 1 Et cum aperuisset sigillum septimum: factum est silencium in celo.

INCIPIT LIBER QUINTUS

2 Et uidi septem angelos qui stabant in conspectu dei. quia acceperunt septem tubas. 3 Et alius angelus uenit et stetit super aram habens turabulum aureum. Et data sunt illi odoramenta de orationibus sc̄orum omnium super aram auream. que est in conspectu dei. 4 Et ascendit fumus odoramentorum de orationibus sanctorum et de manu angeli in conspectu dei. 5 Et accepit angelus turibulum et implebit illud ex igni are et misit eum in terra. Et facte sunt uoces et tonitrua et fulgura et terremotus. 6 Et septem angeli qui habebant septem tubas preparauerunt se ut canerent.

7 Et primus angelus tuba cecinit. Et factus est grando et hignis mixtus in sanguine. Et misus est in terra. et tercia pars terre conbusta est: et tercia pars arborum conbuste et omne fenum uiride conbustūs est.

8 Et secundus angelus tuba cecinit et uelud mons magnus ignis ardens missus est in mare 9 et facta est tercia pars maris sanguis et mortua est tercia pars creature in mare habentia animas et terciam partem nabium corruperunt.

10 Et tercius angelus tuba cecinit et cecidit de celum stella magna uelut facula: et cecidit super terciam partem fluminum et super fontes aquarum.

11 Et nomen huius stelle dicitur absincium. Et tertia pars hominum facta est similis stelle que super illam cecidit. et facta est tertia pars aquarum in absincium. Et multi hominum mortui sunt ab aquis quoniam amaricauerunt aque.

2 qui stant *txt* 2 quia: qui *txt* 2 3 aram: arum (*sic*) *txt* 1 *et* 2 turribum (*sic*) *txt* 2 odoramenta: +multa *txt* 1 5 turribulum *txt* 1 impleuit *txt* 2 et 5° *om. txt* 1 *vers.* 7 *om. txt* 1 *per incuriam ut uidetur spatio relicto uacuo* 7 missa est *sec. curis txt* 2 9 habencia *txt* 2 nauium *txt* 2 10 celo *txt* 2 11 Et tertia pars absincium *om. txt* 1

12 Et quartus angelus tuba cecinit et percussa est tercia pars solis et tercia pars stellarum et tercia pars lune ut obscuraretur tercia pars eorum. et diei [tercia] pareret et noctis. 13 Et uidi et audiui unam aquilam uolantem in medio celi dicentem uoce magna. ue. ue. ue. habitantibus terram de uocibus tube trium angelorum qui tubam canituri sunt.

9 1 Et quintus angelus tuba cecinit: et [uidi] stella de celo cecidit in terra. et datus est clauis putei abissi. [Et accepit clauem putei abissi. 2 Et aperuit puteum abissi.] Et ascendit fumus de puteo quasi fumus magne fornacis. Et obscuratus est sol et aer de fumo putei. 3 Et ex fumo putei exierunt locuste in terram: et data est eis potestas sicut potestatem habent scorpii terre. 4 Et dictum est eis ne ledant fenum terre neque omne uiride: nisi homines qui non habent signum dī in fronte sua. 5 Et datum est eis ne occiderent eos. sed [ut] cruciarentur mensibus quinque. Et cruciatus eorum sicut cruciatus scorpii cum percutit hominem. 6 Et querent homines mortem et non inuenient eam et concupiscent mori et mors fugiet ab eis.

EXPLICIT PUTEUS ABISSI

INCIPIT ADNUC DE EISDEM LOCUSTAS

7 Et similitudinem locustarum similes equorum paratorum ad bellum. Et super capita earum corone similes auro: et facies earum sicut facies hominis. 8 et habebant capillos sicut capillos mulieris. et dentes earum sicut leonum erant. 9 Et habebant corpora sicut loricas ferreas. Et uox pinnarum illarum sicut uox curruum multorum currencium in bellum. 10 Et habebant caudas similes scorpiis. et aculeis in caudibus earum. potestas earum ledendi homines mensibus quinque. 11 Et habent super se regem

12 diei [tercia] : *om.* tercia *txt* 1 | 13 de : +reliquis *txt* 2 | tuba cantaturi sunt *txt* 1
1 et 2° *om. txt* 1 | uidi *txt* 1 *et* 2 *sed abundat* | stellam *txt* 1 | cecidisse *txt* 2
data est ei *txt* 2 | Et accepit . . . puteum abissi *om. txt* 1 | 3 ex : de *txt* 1
> habent pot. *txt* 1 | 4 lederent *txt* 1 | fenum : ferium (*sic*) *txt* 2 | in frontibus suis *txt* 2
5 ut : *om. txt* 2 | cruciantur (*sic*) eorum *txt* 1 | cruciatur scorpii *txt* 2 | 7 hominum *txt* 1
8 habebunt *txt* 1 | mulierum *txt* 1 | 9 corpora : peccora (*sic*) *txt* 1 | curruum : +et
equorum *txt* 1 | 10 habebunt *txt* 1 | aculeos *txt* 2 | 11 habebant *txt* 2

angelum abissi. Nomen habet ebraice abadaon grece apolion latine perdens. [12] Ue unum habiit ecce ueniunt duo alia postea.

INCIPIT SEXTA TUBA STORIAE

[13] Et sextus angelus tuba dedit. Et audiuit unum ex quatuor cornibus angelum are auree que est in conspectu di [14] dicentem sexto angelo qui habes tubam solue quatuor angelos ligatos in flumine magno eufrate. [15] Et soluti sunt .iiii. (or) angeli. parare se ut occiderent terciam partem hominum. [16] Et numerus equorum miriades miriadum [audiui numerum eorum].

INCIPIT STORIA EQUORUM

[17] Et uidi equos in uisione: et sedentes super eos. Habebant loricas igneas et iacintinas et sulfureas. Et capita equorum erant sicut leonum. Et ex ore eorum exit ignis et fumus et sulfur. [18] ab is tribus plagis occisa est tercia pars hominum ex igni fumo et sulfure quod exit ex ore eorum. [19] Potestas equorum in ore et in caudis eorum. Caude enim eorum similes serpentibus habentes capita et in his nocent. [20] Et reliqui hominum qui non sunt occisi in his plagis non egerunt penitenciam e prioribus manum suarum ne adorent demonia et idola argentea et aurea et erea et ferrea et lapidea et lignea que neque ambulare neque uidere possunt. [21] et non penituerunt ab omicidiis suis aut a fornicacione sua aut a furtis suis.

INCIPIT STORIA ANGELI FORTIS

10 [1] Et uidi alium angelum fortem descendentem de celo. nube amictum. et ẏris super caput eius et facies eius sicut sol et pedes eius sicut columpne

[12] ueniunt: +adhuc *txt* 2 alia: ue *txt* 1 [13] cecinit *txt* 1 audiui *txt* 2 ex: et *txt* 2 [14] habet *txt* 1 [15] ut occid. ter. par. hom. *erasit txt* 1 *et praemisit* in horam et diem et mensem et annum =*txt* 2 [16] equorum: exercituum *txt* 2 bis miriades *txt* 2 audiui num. eorum: *om. comm* [17] sulfuras *txt* 1 exiit *txt* 2 [18] his *txt* 2 exiit *txt* 2 [19] potestas: +enim *txt* 1 [20] e: et *txt* 1 manuum *txt* 2 argenta *txt* 1 *om.* et ferrea *txt* 1 >et lignea atque lapidea *txt* 2 quinque (*sic*) uidere possunt neque audire neque ambulare *txt* 2 [21] *om.* non *txt* 2 neque ex beneficiis suis neque ex forn. sua neque ex furtis suis *txt* 2 [1] iris *txt* 2

ignis. [2] et habebat in manu sua librum apertum. et posuit pedem suum dextrum super mare sinistrum autem super terram [3] et clamauit noce magna sicut leo fremuit. [4] Et cum clamasset locuta sunt septem tonitrua uoces suas. Et que locuta sunt septem tonitrua eram scribturus. Et audiui uocem de celo dicentem. Signa que locuta sunt septem tonitrua et ne ea scribseris. [5] Et angelum quem uidi stantem super mare et super terram: sustulit manum suam dextram in celum [6] et periurauit per uiuentem in secula seculorum amen qui creauit celum eius uerbo et terram et que in ea. et mare et que in eo. quoniam tempus iam non erit [7] sed in diebus uocis septimi angeli cum ceperit tuba canere. Et consummatum es misterium dei ut euangelizauit per suos prophetas. [8] Et uocem audiui e celo angeli dei loquentem et dicentem. Uade accipe librum apertum qui est in manu angeli stantis supra mare et supra terram. [9] Et habii ad angelum dicens da michi librum. Et dicit michi accipe et comede illum et amaritudinem uentri tuo faciet. et in ore tuo erit dulce sicut mel. [10] Et accepit librum de manu angeli et comedi illum. Et fuit in ore meo sicut mel dulce. Et cum comedissem eum repletus est uenter meus amaritudine. [11] Et dicit michi. Oportet te aduentum dñi predicare in populis et linguis et gentibus et regibus multis. **11** [1] Et data est michi arundo similis uirge et stabat angelus dicens michi. Surge et metire templum dei et altare. et adorantes in eo. [2] Et atrium quod est foris templum exclude foras et ne eum mensus fueris quoniam datum est gentibus calcari ciuitatem sc̄am et calcabunt mensibus quadraginta duobus.

INCIPIT STORIA ELIE ET ENOC SIUE LEGIS ET EUANGELII

[3] Et dicam duobus testibus meis et prophetabunt dies mille docentos nonaginta amicti ciliciis. [4] Hii sunt due olliue et duo candelabra qui in conspectu dñi terre stant et si quis eos uult ledere ignis exiet ex ore eorum

[4] scripturus *txt* 2 scripseris *txt* 2 [6] iurauit *txt* 1 *om.* eius uerbo *txt* 2 et que 1°: atque *txt* 2 [7] es: est *txt* 2 [8] e *dedimus:* et *txt* 1, de *txt* 2 *om.* dei *txt* 2 [9] abii *txt* 1 da: ut daret *txt* 2 *et txt* 1 *secundis curis* sed in ore *txt* 2 [10] accepi *txt* 2 [11] aduentum dñi *txt* 1 *sed ipse erasit, om. txt* 2
[1] metere *txt* 2 [2] calcarunt *txt* 1 [3] dabo *txt* 2 amicta *txt* 1 [4] oliue *txt* 2

et deuorauit inimicos eorum. [5] Et si quis uoluerit ledere sic eum oportet occidi. [6] Hii abent potestatem claudendi celum ne imbrem pluat in diebus eorum prophetie. Et abent potestatem in aquas uertere eas in sanguine. et percutere terram in omni plaga quocienscumque uoluerit. [7] testimonium falsum uincet eos et occidet eos. [8] Et corpus testium in platea ciuitatis magne proicientur. [id est illius ecclesie que uocatur spiritaliter sodoma et egeptus : ubi et eorum dominus cruci fixus est.] [9] Et uident ex populis et tribus et linguis et gentibus corpora diebus tribus et dimidium et corpora eorum non permittunt poni in monumentis. [10] Et habitantes terram gaudent super eos et epulantur et munera inuicem mitent quoniam his duo prophete cruciauerunt habitantes terram.

INCIPIT DE EOSDEM TESTES STORIE

[11] Et post tres dies et dimidium sps uite a deo intrauit in illos. Et steterunt super pedes suos. et timor magnus cecidit super uidentes. [12] Et audiui uocem magnam dicentem. ascendite huc. Et ascenderunt in celum in nube. Et uidebunt inimici eorum. [13] Et in illa ora factus est terremotus magnus. Et decima pars ciuitatis cecidit : et occisa sunt in terra mota nomina uirorum septem milia. Et ceteri timuerunt et dederunt claritatem deo celi. [14] Ue secundum abiit : quod sequitur tercium ue.

INCIPIT VII^{a} TUBA QUOD EST RESURRECTIO OMNIS CARNIS

[15] Et septimus angelus [in quo finis erat] tuba cecinit et facte sunt uoces magne in celo. factum est regnum dñi nri ihu xpi et regnauit in secula seculorum. Amen.

EXPLICIT

[4] inmicos (*sic*) *txt* 1 [6] habent *txt* 2 >prophetie eorum *txt* 2 habent *txt* 2 [7] test. falsum : Et *txt* 2 [8] corp. testium : corpora *txt* 1 id est illius ecclesie *txt* 2, *om. txt* 1 ; *praeterea non litteris rubricis* id est il. ec. . . . fixus est *scripsit txt* 2 *ex quo uncis inclusimus* egiptus *txt* 1 >dns eorum *txt* 1 [9] corpus eorum *txt* 2 premittunt *txt* 2 [10] gaudebunt *txt* 1 epulabuntur *txt* 1 mittent *txt* 1 hii *txt* 1 [12] uidebunt : +eos *txt* 2 [14] tercium ue : + ecce ue tercium uenit cito *txt* 1 [15] *om.* in quo finis erat *txt* 1

16 [Et uiginti quatuor seniores qui in conspectu dei sedent in tronis suis : ceciderunt in facies suas et adorauerunt 17 dicentes. Gratias tibi agimus dñe ds omnipotens. qui es : et qui accepisti eras. quoniam accepisti uirtutem tuam et regnasti. 18 et gentes irate sunt : et uenit ira tua et tempus quo de mortuis iudicetur.]

EXPLICIT LIBER QUINTUS

INCIPIT LIBER SEPTIMUS (sic)

19 Et apertum est templum dei in celo et uisa est archa testamenti in templo eius. et facta sunt fulgura et uoces et tonitrua et terremotus et grando magna. Et uidi ascendentem bestiam de abisso.

INCIPIT MULIER ET BESTIA

12 1 Et signum magnum uissum est in celo. mulier sole et luna sub pedibus eius et in capite eius corona stellarum duodecim. 3 Et uisum est aliud signum et draco roseus magnus habens capita septem et cornua decem. Et super capita [eorum] septem diademata : 4 et cauda eius trait terciam partem stellarum celi. et misit eas in terra. Et draco stetit in conspectu mulieris future parere ut cum peperit natum eius occidat. 5 Et genuit mulier filium masculum qui pasturus est omnes gentes in uirga ferrea. Et filius eius raptus est ad dm et ad tronum eius. 6 Et mulier fugit in eremum ubi habet locum paratum ad deo. ubi eum pascant dies mille docentos nonaginta.

7 Et factum est bellum in celo. Micahel et angeli eius pugnare cum drachone. Et draco pugnauit et angeli eius. 8 Et non ualuerunt. neque

16,17,18 *om. uersus hos txt* 1 17 accepisti 1° *erasit ipse* 19 >bestiam ascend. *txt* 1
1 uisum *txt* 1 mulier : +amicta *txt* 2 duodecim : +Et in utero habet clamat parturiens cruciabunda parere *txt* 1 3 et draco : in celo ecce draco *txt* 1 *et secundis curis txt* 2
4 comedat *txt* 2 *et txt* 1 *secundis curis* 5 >raptus est filius eius *txt* 1 6 a deo *txt* 1 ubi : ut ibi *txt* 1 eum : eam *txt* 1 ducentos *txt* 1 7 michael *txt* 1 preliabantur *txt* 1 dracone *txt* 2 pugnabat *txt* 1

locus eorum. inuentus est amplius in celo. [9] Et expulsus est drago magnus anguis anticus qui dicitur diabolus et sathanas seducens orbem : expulsus est in terram et angeli eius cum eo expulsi sunt. [10] Et audiui uocem magnam in celo dicentem. Modo facta est salus đi nostri iħu xp̄i quia confusus est accusator fratrum nostrorum qui accusat nos die ac nocte. [11] Et ipsi uicerunt eum in sanguine agni. et propter uerbum testimonii eorum non dilexerunt animas suas ut adhuc essent in celo. [12] Ue tibi terra et mare quia descendit ad uos diabolus habens iram magnam sciens quoniam breue tempus habet. [13] Et cum uidisset draco qui exclusus est in terra persecutus est mulierem que peperit masculum. [14] et date sunt mulieri due ale aquile illius magne ut uolaret in heremum in locum suum ubi nutritur illic tempus tempora et dimidium tempus a facie serpentis. [15] Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam uelud flumen ut eam a flumine aufferet. [16] Et adiuuit terra mulierem : et aperuit terra os suum et absorbuit flumen quod misit draco ex ore suo. [17] Et iratus est draco in mulierem : et habiit facere bellum reliquis seminis eius. cum seruant mandata dei et habent testimonium iħu xp̄i. [18] Et stetit super arena maris.

EXPLICIT EXPLANACIO MULIERIS ET DRACONIS

INCIPIT STORIA BESTIE ET EIUSDEM DRACONIS

13 [1] Et uidi ascendentem bestiam de mari habentem cornuam decem : et capita septem. et cornua eius decem diademata : et super capita eius nomina blasphemie. [2] Et bestia quam uidi similis erat pardo et pedes eius sicut ursi : os eius ut leonis. Et dedit ei draco uirtutem suam. [3] Et uidi

[9] Et : Sed *txt* 2 draco *txt* 2 antiquus *txt* 2 satanas *txt* 1 seducens : +totum *txt* 1 [10] salus : +et uirtus et regnum *txt* 1 iħu xp̄i *om. txt* 2 confusus *comm*, proiectus *txt* 1 *et* 2 nos : illos *txt* 2 nos :+in conspectu *tantum txt* 1,+ante conspectum dei nostri *txt* 2, *om. comm* [11] et non dilex. *txt* 1 suas : +usque ad mortem *txt* 1 esset *txt* 2 [13] cum : quum *txt* 2 [14] eremum *txt* 2 tempus 1° : +et *txt* 1 [15] uelut *txt* 2 auferret *txt* 2 [17] abiit *txt* 1 bellum : belcum (*sic*) *txt* 1 qui seruant *txt* 1 ihesu xpisti *plene txt* 2

[1] Et uidi ascend. bestiam de mari : *uerba haec deficiunt in txt* 2, *uno folio toto abscisso post Fol.* 104 *propter picturae insignis de adoratione bestiae quam continebat concupiscentiam ut uidetur* cornua : super cornua *txt* 2 *nomen txt* 2 [2] ursi : +et *txt* 1 *sed super lin* suam : +et sedem suam *txt* 2

unum ex capitibus quasi occisum in morte et plaga mortis eius curata est. Et mirata est omnis terra secuta bestia [4] et adorauerunt draconem quoniam dedit potestatem bestie. Et adorauẽrunt bestiam dicentes. Quis similis bestie aut quis potest cum ea pugnare. [5] Et data est ei hos loqui magna blasphemia. Et data est ei potestas facere menses quadraginta duobus. [6] Denique aperuit os suum in blasphemia ad deum plasphemare nomen eius et tabernaculum eius et eos qui celo inhabitant. [7] Et datum est ei facere bellum cum sc̃is et uincere eos. Et data est ei potestas super omnem tribum et populum et linguam et gentem [8] et adorabunt eum omnes habitantes terram. Quia non est scribtum nomen [eius] in libro uite agni ab originem mundi. [9] Qui habet aures audiat. [10] Si quis in captiuitatem uadit: si quis eum in gladio occiderit utique captiuum in gladio occidit. hec est seductio et uirtus sc̃orum.

INCIPIT STORIA TERCIA BESTIA

[11] Et uidi aliam bestiam ascendentem de terra. Habebat cornua duo agni similia. et inter suos agnum se preferebat. Et simulabat speciem iusti hominis et loquebatur quasi draco. [12] Et omnem potestatem prioris bestie faciebat in conspectu eius: et facit terram et eos qui in ea habitant adorare bestiam illam priorem cuius curata est plaga mortis eius. [13] Et facit signa magna ut et ignem de celo descendere faciat in terram in conspectu hominum. [14] Et seducit eos qui in terra habitant per signa que data sunt ei et facere simulacrum bestie sicut habet plagam gladii et uixit. [15] Et datum est ei dare sp̃m simulacro bestie. Et faciet ut quicumque non adorauerint simulacrum bestie occidantur. [16] et facit omnes

[4] >pugnare cum ea *txt* 2 [5] duos *txt* 1 [6] blasphemiam *txt* 1 blasph. *txt* 2
[8] adorabunt *comm.*: adorauerunt *txt* 1 *et txt* 2 Quia *comm.*: Quorum *txt* 1 *et txt* 2
>eius nomen *txt* 1 agni: +occisi *txt* 1 *et secundis curis txt* 2 ab origine *txt* 2
[10] eum: eam *txt* 1, cum *txt* 2 in gladio: gladio *txt* 2 occidit *comm*, occidetur *txt* 2,
occidatur *txt* 1 seductio *comm*, pacientia *txt* 1 *et* 2 sanctorum *plene txt* 1
[11] Et habebant (*sic*) *txt* 2 simulaia (*sic*) *txt* 1 *om.* Et sim. spec. iusti hom. *txt* 1
quasi: ut *txt* 2 [12] *om.* ea *txt* 2 [13] ignem facit de celo descendere *txt* 2
[14] inhabitant *txt* 2 ei et *dedimus*: et *txt* 1, ei *txt* 2 [15] simulacrum *txt* 2

minimos et magnos et diuites et pauperes et liueros et seruos ut dent eis notam super manum eorum dextram aut super frontes eorum. [17] [et ut ne quis possit uendere aut emere nisi qui abuerit notam aut nomen bestie aut numerum nominis eius].

FINIT PERSECUCIO ANTIX̄PI

INCIPIT STORIA DECEM SIGNIS

14 [1] Et uidi et ecce agnus stans in montem s̈yon et cum eo centum quadraginta quatuor milia habentes nomen eius et patris eius scriptum in frontibus eorum. [2] Et audiui uocem aquarum multarum et sicut tonitrui magni. Et uocem quam audiui sicut citharedorum citharezancium in citharis suis. [3] Et cantant sicut canticum nouum in conspectu troni et in conspectu animalium et in conspectu seniorum. Et nemo poterat dicere canticum nisi centum quadraginta quatuor milia qui emti sunt a terra. [4] Hii sunt qui cum mulieribus non coniuncti sunt. uirgines enim sunt. Hii secuntur agnum quocumque ỳerit. Hii emti sunt ab inicio do et agno. [5] et in ore eorum non est inuentum mendacium. [immaculati sunt.]

EXPLICIT LIBER SIXTUS

INCIPIT LIBER SEPTIMUS

[6] Et uidi alium angelum uolantem in medio [celo] habentem euuangelium eternum ut euuangelizaret habitantibus in terram: et in omni gente et tribu et lingam et populo [7] dicens. Timete dn̄m et date ei claritatem quoniam uenit dies iudici eius. et adorate eum qui fecit celum et terram mare et fontes aquarum. [8] Et angelus secundus secutus est dicens. Cecidit cecidit babilon magna: quia de uino fornicationis eius biberunt

[16] liberos *txt* 2 [17] *totum uersum om. txt* 2 *et comm* [1] et 4°: +nomen *txt* 2
[2] uocem: +de celo sicut uocem *txt* 2 tonitruum agni (*sic*) *txt* 2 [4] ierit *txt* 2
[5] mendacium: +immaculati sunt *txt* 1 *et* 2, *om. comm* [6] *om.* celo *txt* 1 lingua *txt* 2
[7] iudicii *txt* 2 >fontes et *txt* 1 [8] babilon: +illa *txt* 2

omnes gentes. [9] Et angelus tercius secutus est eos dicens in uoce magna. Si quis adorat bestiam et simulacrum eius et acceperit notam in fronte sua [10] et ipse bibet ex uino ire dei [mixti meri in poculo eius]. [[et cruciabitur igni et sulfure [in conspectu angelorum sc̄orum. et in conspectu agni.] [11] et fumus de tormentis eorum [in secula seculorum] ascendet.]] et non habent requiem die ac nocte qui adorant bestiam et simulacrum eius. et si quis accipit notam nominis eius. [12] Hec sustinentia sanctorum est. qui seruant mandata dei et fidem xp̄i.

[13] Et audiui uocem de celo dicentem. Scribe. beati mortui qui in xp̄o moriuntur.

INCIPIT STORIA DE NUBE ALBA

[14] Et uidi et ecce nubem albam et super nubem similem filium hominis habens in capite suo coronam auream et in manu sua habebant falcem acutam. [15] Et angelus exiit de templo clamans in uoce magna sedenti super nubem. Mitte falcem tuam et mette. quoniam uenit ora metendi quoniam matura facta est messis terre. [16] Et misit sedens super nubem falcem suam in terram et messa est terra. [17] Et alius angelus exiuit de templo quod est in celo et ipse habens falcem acutam. [18] et alius angelus [exiuit] de ara habens potestatem super ignem et clamauit uoce magna habenti falcem acutam dicens. Mitte falcem tuam acutam: et uindemia botros uinee terre. cum maturate sunt uue eius. [19] Et misit angelus falcem suam in terram: et uindemiauit uineam terre. Et misit in torcular illum magnum [ire dei]: [20] et calcatum est torcular extra ciuitatem. Et exiit sanguis de torculari usque ad frenos equorum per stadia mille sescenta.

[9] sua: +aut in dextera sua *txt* 1 [10] mixti meri (*sic*) in poc. eius: *om. comm, sed habent uerba haec txt* 1 *et* 2 poculo: +ire *txt* 2 in conspectu angel. sanct. et in conspectu agni *om. comm* [11] in secula seculorum *om. comm* ascendet: saliet (saliere) *comm, sed uerba duplis uncis inclusa minime concordant cum comm et forsitan omittenda sunt* accepit *txt* 2 [12] Hic *txt* 2 pacientia *txt* 2 xp̄i: iħu *txt* 1 *et* 2 [15] Et: +alius *txt* 2 exiuit *txt* 2 *om.* in *txt* 1 mete *txt* 2 [18] exiuit *om. txt* 1 cum: quoniam *txt* 1 [19] >ire dei illum magnum *txt* 1, *om.* ire dei *comm*

INCIPIT STORIA SEPTEM ANGELORUM

15 [1] Et uidi alium signum in coelo magnum et mirabile angelos septem habentes plagas septem nouissimas quoniam in ipsis finita est ira di. [2] Et uidi sicut mare uitreum permixtum igne. et uictorem bestie et simulacris eius. et numerum nominis eius. stantes super mare uitreum et habentes citharas di [3] cantantes canticum moysi serui dei. Et cantant agno. Magna et mirabilia opera tua ds omnipotens: iuste et uere sunt uie tue rex gencium. [4] quis non timeat et clarificet nomen tuum: quia solus es scs quoniam omnes gentes uenient et adorabunt in conspectu tuo quoniam iustificationes tue manifeste sunt.

INCIPIT STORIA TEMPLI APERTI ET DE EISDEM FIALIS ANGELORUM

[5] Post hec uidi et apertum est tenplum tabernaculi testimonii in celo. [6] Et exierunt septem angeli qui habent septem plagas de templo induti linum mundum splendidum et cincti super pectora sua zonas aureas. [7] Et unus ex quatuor animalibus dedit septem angelis septem fialas aureas plenas ira dei uiuentis in secula seculorum. [8] Et impletum est templum dei fumo claritatis dei et uirtute eius. Et nemo poterat intrare in templum quo usque finiantur septem plage septem angelorum.

EXPLICIT LIBER SEPTEM

INCIPIT LIBER OCTAUUS

16 [1] Et audiui uocem magnam dicentem septem angelis. ite effundite fialas dei in terra.

[2] Et habiit primus angelus. et effudit fialam suam in terra. Et factus est ulcus malum et seuum super homines habentes nomen bestie et adorantes simulacrum bestie.

[1] aliud *txt* 2 celo *txt* 1 [2] simulacri *txt* 2 [3] agno: +dicentes *txt* 1 ds omnipotens: dne ds omnipotens ds *txt* 1 gentium *txt* 2 [4] timet *txt* 1 manifestate *txt* 2 [5] templum *txt* 1 [1] uocem: +de celo *txt* 2 [2] ulcus: uicus *txt* 2 nomen: notam *txt* 2 bestie 2°: eius *txt* 1

3 Et abiit secundus angelus et effudit fialam suam in mare. Et factus est sanguis sicut mortui. et omnis anima uiuens mortua est in mari.

4 Et tertius angelus effudit fialam suam in flumina et fontes aquarum. Et factus est sanguis. 5 Et audiui uocem [angelum] aquarum dicentem. Iustus es qui fuisti et futurus es sc̄s: quia hec iudicasti. 6 et quia sanguinem sanguinem x̄ et prophetarum effuderunt. sanguinem dedisti eis uiuere digni sunt. 7 Et audiui aram dei dicentem etiam dn̄s ds omnipotens uere et iuste sunt iudicationes eius.

8 Et quartus angelus effudit fialam suam super solem. Et datum est ei hurere igni. 9 Et husti sunt homines hustione magna. et blasphemauerunt nomen dei habentes potestatem in his plagis: neque egerunt penitentiam ut darent ei claritatem.

10 Et quintus angelus effudit fialam suam super bestiam. Et factum est regnum eius contenebricatum. Et comedebant linguas suas a doloribus suis 11 blasphemantes ex ira dei. Et penitentiam non egerunt.

12 Et sextus angelus effudit fialam suam super illut magnum eufraten: et siccata est aqua eius ut preparetur uie regum eorum qui sunt ab hortu solis.

INCIPIT STORIA DE SUPRADICTAS RANAS

13 Et uidi ex ore drachonis: et ex ore bestie: et ex ore pseudoprophete: sp̄s inmundos quasi rane. 14 sunt enim spiritus demoniorum facientes signa rane: qui exeunt ad reges totius orbis congregare eos in bellum diei magni dn̄i omnipotentis. 15 Ecce uenit ut fur. beatus qui uigilat et seruat uestimenta sua: ne nudus ambulet et uideant turpitudinem eius. 16 Et congregauit illos in locum: qui dicitur ebraice armageton.

5 uocem angelum : angelum *txt* 2 ▪ sanguinem xp̄i : sc̄orum *txt* 1 *et secundis curis txt* 2 8 urere *txt* 2, +homines *txt* 1 10 tronum bestie *txt* 1 *et secundis curis txt* 2 12 super : +flumen *txt* 1 *et secundis curis txt* 2 preparetur uia *txt* 1 13 sp̄s : +tres *txt* 1 17 de templo et a trono *txt* 1 *et* 2 ; de templo a trono *comm* (*duas lect. sine copula coniungens*)

17 Et septimus angelus effudit fialem suam in aerem. Et exiuit uox magna [de templo et] a trono dicens. Factum est. 18 Et facta sunt fulgura et uoces et tonitrua et terremotus factus est magnus. 19 et facta est ciuitas illa magna in tres partes et effudit ei poculum uini ire sue. 20 Et omnis insula fucit. et montes non sunt inuenti. 21 Et grando magna quasi talentum que descendit de celo super omnes. Et blasphemauerunt homines aperte deum xp̄m ex plaga grandinis quoniam magna est plaga eius nimis.

EXPLICIT LIBER OCTAUUS

INCIPIT LIBER NONUS

17 1 Et uenit unus ex septem angelis habentibus fialas: et loquutus est mecum dicens. ueni hostendam tibi dampnationem meretricis magne sedenti super colles multos: 2 cum qua fornicati sunt reges terre et inebriati sunt qui habitant terram de uino fornicationi eius. 3 Et pertulit me in heremum in spiritu.

INCIPIT DE EADEM MULIERE ET BESTIA

Et uidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plenam omnium blasphemiarum habentem capita septem et cornua decem. 4 Et mulier erat circumdata purpura et croco et adornata auro et lapide pretioso et margaritis et habebat pocculum aureum in manu sua plenum abhominationum et inmunditiarum fornicationis eius. 5 Et in fronte eius nomen scriptum misterium. Babilon magna mater fornicationum terre. 6 Et uidi mulierem hebriam de sanguine sc̄orum et sanguine martirum iħu. Et miratus sum uidens [eam] admiratione magna. 7 Et dixit michi angelus. Quid miratus es. Ego tibi dicam misterium mulieris et bestie portantes eam habentis capita septem et cornua decem. 8 hec bestia est

19 et effudit *txt* 1, et ciuitates gentium ceciderunt et babilon illa magna in mente deo uenit dare *txt* 2 21 *om.* aperte *txt* 2 *om.* xp̄m *txt* 2 1 colles multos: aquas multas *txt* 1, *et secundis curis txt* 2 ‖ fornicationis *txt* 1 3 sp̄u *txt* 2 nominum blasphemie *txt* 1 4 cocco *txt* 2 calicem *txt* 2 5 fornicationum: +et execrationum *txt* 1 6 ebriam *txt* 1 uidens: +eam *txt* 2 *et secundis curis txt* 1 7 portantis *txt* 1 8 hec bestia est *txt* 1, bestia *tantum txt* 2 *et secundis curis txt* 1 et 2° *om. txt* 1

quam uidisti: fuit et non est. [et futura est ascendere de abisso et in perditionem ire]. Et mirabantur qui habitant in terram [quorum non est scriptum nomen in libro uite a constitutionem mundi] uidentes bestiam quoniam fuit et non est et nascitur. [9] Hic est sensus: qui habet sapientiam. Septem capita septem montes sunt ubi mulier sedet super eos et reges septem sunt. [10] Quinque ceciderunt: unus superest et alius nondum uenit. Et cum uenit modicum eum oportet manere. [11] Et bestia que fuit et non est et ipsa octaua est et ex septem est et in perditionem uadit. [12] Et decem cornua que uidisti decem reges sunt. regnum nondum acceperunt sed potestatem quasi regis una hora accipiunt post bestia. [13] Hii unam sententiam habent: et uirtutem et potestatem suam bestie dant.

INCIPIT DE AGNO ET BESTIA SUPERATA

[14] **H**ii decem reges cum agno pugnant et agnus uincet eos quoniam dñs dominorum est et rex regum et qui cum eo uocati et electi et fideles. [15] Et dicit hec bestia quam uides ubi mulier sedet populi et turbe sunt et gentes et lingue [16] et decem cornua que uidisti hii hodio habent meretricem et desertam eam facient et nudam. Et carnes eius comedent et ipsam comburent igni. [17] Deus enim dedit in corda eorum facere sententiam eius: et dare regnum suum bestie usque dum finiatur dicta dei. [18] Et mulier quam uidisti est ciuitas magna. que habet regnum super reges terre.

EXPLICIT LIBER NONUS

INCIPIT LIBER DECIMUS DE DIABOLI CIUITATE

18 [1] **P**ostea uidi alium angelum descendentem de celo habentem potestatem magnum [et] terra inluminata est a claritate eius: et clamauit in forti-

[8] predicationem *txt* 2 [futura est ascen . . . ire] *in rasura* Et mirabantur *scripsit txt* 1 quorum non est scrip . . . mundi *txt* 1 *et* 2, *sed om. comm* nascitur *txt* 2 *et comm;* uentura erit *txt* 1 *et secundis curis txt* 2 [10] superest et *txt* 1, est *txt* 2 [11] ex *om. txt* 1 predicationem *txt* 1, perdictionem *txt* 2 [12] qui regnum *txt* 2 *et secundis curis txt* 1 [15] dicit: +michi *txt* 2 *et, secundis curis txt* 1 [16] facient *om. txt* 1 carnem *txt* 1 [18] est: et *txt* 1 [1] et 1° *om. txt* 2

tudine dicens. [2] Cecidit cecidit babilon illa magna: et facta est habitaculum demoniorum et custodia omnis auis inmunde et anime inquinate. [3] Quoniam ex uino fornicationis eius biberunt omnes gentes: et reges terre cum ea fornicati sunt. et mercatores terre ex uirtute glorie eius ditati sunt. [4] Et audiui aliam uocem dicentem. Exite de ea populus meus nec communicetis peccatis eius et plagis eius ne ledamini. [5] [quoniam] ascenderunt peccata eius husque ad celum. Et recordatus est deus iniquitates eius: [6] reddite ei sicut ipsa reddidit et dupplate duppla secundum opera eius. In poculo quo miscuit miscite illi dupplum. [7] Quantum se clarificauit tantum date ei cruciatum et luctum. Quoniam in corde suo dicit. sedeo regina et uidua non sum: et luctum non uidebo. [8] Propterea in uno die ueniunt plage eius et mors et luctus et ignis. Quia fortis dñs deus qui iudicauit eam [9] et flebunt [et plangent] super eam reges terre qui cum ea fornicati sunt cum uiderint fumum [incendii eius] [10] a longe stantes propter metum [pene] eius dicentes. Ue ue ciuitas magna babilon. ciuitas fortis. quoniam una hora uenit dampnatio tua: [11] et mercatores terre [flent et] lugent super eam quoniam merces eorum nemo emit iam. [12] Merces auri. et argenti. et ferri. [13] et cinami. et omnes unguenti. et frumentum. et iumentum. et peccora. [14] habierunt a te. et amplius ea non inuenies. [15] et mercatores horum qui ditati sunt ab ea a longe stabunt [16] dicentes. Ue ue ciuitas magna induta bissinum et purpura et coccinum et ornata auro et lapide pretioso et margaritas. [17] Quoniam una hora

[2] anime inquinate *comm:* spiritus inquinate (*sic*) *txt* 1 *et* 2 [3] diuites facti sunt *txt* 2 *et secundis curis et txt* 1 [5] quoniam: *om. txt* 2 usque *txt* 2 [6] reddite ei *comm:* reddite illi *txt* 1 *et* 2 reddidit (*sine* uobis) *comm:* +uobis *txt* 1 *et* 2 quo miscuit: commiscuit *txt* 2 [7] clarificauit: +et indeliciabit *txt* 1 Quia *txt* 2 se deo (*sic*) *txt* 1 *et* 2 [8] uenient *txt* 2 ignis: igni concremabitur *txt* 2 *et secundis curis txt* 1 quia iudicabit *txt* 1 [9] et plangent *txt* 2, *sed in rasura* super *scripsit txt* 1 incendii eius *in ras.* a longe *txt* 1 [10] *om.* pene *txt* 1 [11] flent et *in rasura* lugent *txt* 1 [12] argenti: +et lapides pretiosi et margaritarum et bissi et purpure et sirici et coccini et lignum (omne lig. *sec. curis*) cedrinum et bas eburneum et omnem uas ex ligno preciosissimo et eris *txt* 1 ferri: +et marmoris *txt* 1 [13] et cinnamum et tamomum et hodoramenta (odor. *sec. curis*) et unguentum et tus et uinum et oleum et milam et frumentum *txt* 1 peccora: +et equorum et redarum et canum et animarum hominum et poma concupiscentie anime tua *txt* 1 [14] abierunt *txt* 1 a te: +et omnia pinguia et splendida perierunt a te *txt* 1 ea: eam *txt* 1 [16] dicentes: et (*om. txt* 2) flentes et lugentes et dicentes *txt* 1 *secundis curis et txt* 2 margaritis *txt* 1

deserte sunt tante diuitie: et omnis gubernator qui in nauibus nauigat et naute et quodquod mari operatur a longe steterunt [19] et clamauerunt flentes et lugentes. Ue ciuitas illa magna in qua ditati sunt omnes qui habent naues maris ex caritate eius quoniam una horam desertam est. [20] Exultat celum super ea et sancti apostoli et prophete : quoniam iudicabit deus iudicium de illa.

INCIPIT STORIA

[21] Et tulit unus angelus fortis lapidem molarem magnum et misit in mare et dixit. Hoc impetum mittentur babilon illa magna ciuitas et ultra iam non erit. [22] et uox citharedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in ea in te amplius. [23] [et ultra uox sponsi et sponse in ea non audietur in te.] Quoniam mercatores tui erant principes terre. quoniam beneficiis tuis errauerunt omnes gentes. [24] et in illa sanguis prophetarum et sanctorum inuentus est: [et omnium occisorum super terram].

INCIPIT STORIA DE CIUITATE DEI

19 [1] Post hec audiui uocem quasi magnarum turbarum in celo dicentium allelluia. Salus et gloria et uirtus deo nostro est: [2] quia et uera et iusta iudicia sunt eius quoniam iudicabit de meretrice magna: que corrupit terram in fornicatione sua. et uindicauit sanguinem seruorum suorum de manu eius. [3] Et iterum dixerunt alleluia: et fumus ascendit in secula seculorum. [4] et ceciderunt uiginti et quatuor seniores et quatuor animalia

[17] omnis gub.: +omnis *txt* 2 nauigant *txt* 2 quodquod: quod *txt* 2 male *pro* mari *txt* 1 *et* 2 [19] clamauerunt: +uidentes fumum incendii eius. dicentes que similes ciuitati illi magne. et miserunt puluerem in capita sua. et clamauerunt *txt* 2 Ue ue *txt* 2 maris: in mari *txt* 2 carite *txt* 2 una hora deserta *txt* 2 [20] Exultate *txt* 1 iudicauit *txt* 2 [21] lapidem: +quasi *txt* 2 [22] in ea *om. txt* 2 *et secundis curis txt* 1 [23] [et ultra . . . audietur in te] *om. txt* 2 in ea: *om. secundis curis txt* 1 in beneficiis *txt* 2 [24] et omnium occi. s. terram *txt* 2 *sed scripsit in rasura* Finit *txt* 1 [1] hec: +uidi et *txt* 2 >quasi uocem *txt* 2 est *txt* 1, *om. txt* 2 [2] que: qui *txt* 2 [3] fumus: +eius *txt* 1 *post uersum* 3 *txt* 2 *deficit usque ad uers.* 11 *uerss.* 8[b], 9, 10 *erasit antiqua manus uix ipsius scribae et rescripsit ita:* bisso splendido et candido. Bissus

et adorauerunt deum sedentem in trono dicentes amen. et alleluia. [5] Et uox de throno exiit dicens. Laudem dicite deo nostro omnes serui eius: et qui timetis eum pusilli et magni. [6] Et audiui quasi uocem tube et sicut uocem aquarum multarum et sicut uoces tonitruorum magnorum dicentium alleluia. Quoniam regnauit dominus deus noster omnipotens. [7] gaudeamus et exultemus: et glorificemus nomen eius. Quoniam uenerunt nuptie agni et uxor eius preparauit se [8] et datum est illi ut cooperiatur bisso eius splendido et albo. Bissus eius iustificationes sc̄orum sunt. [9] Et dixit angelus. Scribe. Hec uerba uera dei sunt. [10] Et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum. Et dixit angelus. Uide ne feceris conseruus tuus sum et unus fratrum tuorum habencium testimonium xp̄i ih̄u. dn̄m adora. Testimonium xp̄i ih̄u sp̄s prophetie est.

[11] Et uidi celum apertum et ecce equus albus et qui sedebat super eum uocabatur fidelis et uerax et iustitiam iudicat et pugnat [12] occuli autem eius sicut flamma ignis et in capite eius diademata habens nomen scriptum quod nemo nouit nisi ipse. [13] Et uestitus erat ueste adsperse sanguine et uocabatur nomen eius uerbum dei. [14] Et exercitus qui sunt in celo: sequebatur in equis albis induti bissinum album mundum. [15] Et ex ore eius procedit gladius acutus ut in eo percutiat gentes et ipse pascit eos in uirga ferrea. et ipse calcat torcular uini indignationis ire dei omnipotentis. [16] Et habet uestimentum et super femur suum nomen scriptum rex regum et dn̄s dn̄orum.

INCIPIT STORIA ANGELI STANTIS IN SOLE

[17] Et uidi angelum stantem in sole: et clamauit uoce magna dicens omnibus auibus qui uolant in medio celi. uenite congregamini ad cenam dei [18] ut

enim iustificationes sc̄orum sunt. Et dixit michi. Scribe: beati qui ad cenam nuptiarum agni uocati sunt. Et dixit michi. Hec uerba uera dei sunt. Et cecidi ad pedes eius: ut adorarem eum. Et dixit michi. Uide ne feceris. Conseruus enim tuus sum et fratrum tuorum habencium testimonium ih̄u: đm adora. Testimonium enim ih̄u: sp̄s prophetie est.

In uerss 11–16 *txt* 1 *deficit uno folio abscisso*

[14] induti bissinum: indutibis sinum *MS*

[17] cenam: +magnam *txt* 2

manducetis carnes regum : et carnes tribunorum. et carnes fortium. et carnes omnium liberorum et seruorum et pusillorum et magnorum.

INCIPIT DE BESTIA ET REGES TERRE

19 Et uidi bestiam et reges terre et exercitus eorum congregatos facere bellum cum sedentem in equo aluo et cum exercitu eius. 20 et adprehensa est bestia et cum illo pseudoprophete et qui fecerunt signa in conspectu eius in quibus seduxit accipientes notam bestie et adorantes simulacrum eius [uenientes missi sunt in stagnum ignis ardentis in sulphure] 21 Reliqui uero occisi sunt gladio sedenti super equum exeunte de ore eius. et omnes aues saturati sunt de carnibus eorum.

INCIPIT DE ALIO ANGELO

20 1 Et uidi angelum descendentem de celo habentem clauem abissi et cathenam magnam in manu sua. 2 Et tenuit drachonem anguem anticum. qui est diabolus et sathanas. et ligauit eum annis mille. 3 et misit eum in abissum angelus et signauit super eum usque dum finiantur ne seducet amplius gentes : usque dum finiantur mille anni. Post hec opportet eum solui modico tempore.

INCIPIUNTRONI ET ANIMAS OCCISORUM

4 Et uidi tronos et sedentes super eos et iudicium datum est eis. et uidi animas occisorum propter testimonium ihu et propter uerbum dei. et quicumque non adorauerunt bestiam neque immaginem eius et non acceperunt notam super frontem suam. aut super manum suam uixerunt et regnauerunt cum xpo mille annos. 6 Beatus et scs qui habet partem

18 fortium : + et carnes equorum sedentium (*sic*) super eos *txt* 2 19 in equo aluo *txt* 2 *et comm:* super equum *txt* 1 20 pseudpropheta qui *txt* 2 uenientes . . . in sulphure *non concordat comm cum hac lectione* uenientes : hii duo uiuentes *txt* 2 21 gladio : in gladio *txt* 1 saturate *txt* 1 1 angelum : + alium *txt* 1 2 et anguem *txt* 1 *secundis curis* 3 angelus *txt* 1, *sed erasit corrector* usque dum fin. 1° *txt* 1, *sed erasit ipse* oportet *txt* 2 soluere *txt* 2 4 imaginem *txt* 1 *vers.* 5 *om. txt* 1 *et* 2 *et comm, supplevit in mg corrector secundum textum Hieron*

in resurrectione prima. in eis [secunda mors] non habebit mors potestatem. Sed erunt sacerdotes dei et xp̄i eius et habitauit cum eis sanctus sp̄s. *Finit storia.*

INCIPIT DI SOLUITIONI DIABOLI., ET DE CUSTODIA SUA.,

[7] Et cum finiti fuerint mille anni soluetur sathanas de custodia sua [8] et exiet seducere nationes que in quatuor angulos terre gog et magog. Quorum est numerus sicut arena maris. [9] Et ascenderunt in altitudine terre. Et circumdederunt castra sanctorum et dilectam ciuitatem.

INCIPIT DE DIABOLI BESTIA ET PSEUDOPROPHETA

Et discendit ignis a deo de celo et commedit inimicos suos. [10] Et diabolus seducens eos missus est in stagnum ignis et sulphuris ubi est bestia et pseudopropheta.

[*INCIPIT DE IUDICATIS*]

[11] Et uidi thronum magnum aluum et candidum. et sedentem super eum ante cuius conspectum fugit terra et celum. et locus non est inuentus eis. [12] et uidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu troni. et libri aperti sunt: et alius liber apertus est uite. Et iudicati sunt mortui ex his que scripta sunt in libro secundum opera sua. [13] Et dedit mare mortuos suos. Et mors et infernus dederunt mors tuos. [Et ad mors et infernus missi sunt in stagnum ignis. Hec est mors secunda. qui non est inuentus in libro uite scriptus missus est in stagnum ignis.]

[6] secunda mors non habebit mors (*sic*) *txt* 2, secunda non habebit (*om.* mors 1° *et* 2°) *txt* 1 habitauit *txt* 1: regnabunt *txt* 2: regnarunt *txt* 1 *sec. curis* cum eis sanctus sp̄s: cum eo mille annos *txt* 2 *et secundis curis txt* 1 ▪ gentes *txt* 1 [10] pseudopropheta: +et punietur die ac nocte in secula seculorum *txt* 1 *In uerss.* 11–13 *deficit txt* 1 *folio amisso* [11] eis *comm*, eius *txt* 2 [14, 15] Et ad mors . . . *usque ad* in stagnum ignis *om. comm*, *deficit txt* 1. *Posthac usque ad finem textum lineatim dedimus*

INCIPIT DE IHERUSALEM CIUITATE

21 [1] Et uidi celum nouum et terram
nouam. Primum [enim] celum
abiit et mare iam non est [2] et
ciuitatem sc̄am ihr̄lm nouam [descen
dentem] uidi [de celo] : a deo conpositam sicut
sponsam adornatam uiro suo. [3] Et audiui uo
cem magnam de celo dicentem. Ecce taber
naculum dei cum hominibus habitauit cum
ipsis : et ipsi erunt populus eius et ipse deus cum
eis erit eorum đs. [4] Et absterget omnem
lacrimam ab occulis eorum. Et mors non
erit amplius et luctus non erit ampli
us neque dolor. [5] Et dixit sedens super
tronum. Ecce noua facio omnia. Et dicit
scribe q̄m sermones isti fidelis et ueri sunt.
[6] et inplebo eos. Ego sum alfa et hoc initium
et finis. Ego fidentibus dabo aquam ex fonte
uite gratis. [7] qui uicit possidebit hec et ero
eius đs. et erit meus filius. [8] Timidis autem
et sp̄u incredentibus et execrabilibus et homici
diis et beneficiis et ydolorum cultoribus
et omnibus mendacibus pars erit in stagno
diaboli quod est mors sp̄s ardenti igni et solfure quod est mors sp̄s.

[1] *om.* nouum *txt* 2 enim : *om. txt* 2 celum : +et terra *txt* 2 [2] >uidi descend. *txt* 2, *et pro* descendentem *legimus in hoc uersu* ascendentem *Fol.* 19 *verso, propterea* (*praesertim cum om. comm*) *et* descendentem *et* de celo *uncis includimus* compositam *txt* 2 ornatam *txt* 2 [3] de trono *txt* 2 et hab. *txt* 2 >pop. eius erunt *txt* 2 [4] absterget : +đs *txt* 2 oculis *txt* 2 ultra non erit *txt* 2 neque luc. *txt* 2 non 2° : *om. txt* 2 >neque dolor erit amplius *txt* 2, *et add.* (*repugnante txt* 1) neque clamor que prima fuerunt transierunt [5] Et qui sedebat in trono ait *txt* 2 quia hec fidelissima sunt et uera *txt* 2 [6] et inplebo eos : et dixit michi *txt* 2 hoc : *ω txt* 2 inicium *txt* 2 sicienti *txt* 2 ex fonte : e fonte *txt* 2 [7] uincit *txt* 2 *om.* đs *txt* 2 ipse erit *txt* 2 [8] sp̄u *om. txt* 2 incredulis *txt* 1 et 6° *om. txt* 2 diaboli quod est mors sp̄s *erasit txt* 1 *secundis curis* in stagno ardentem igni et sulphure quod est mors secunda *txt* 2

[9] Et [unus de septem angelis qui septem fialas
habebant] conlocutus est mecum dicens. Ve
ni hostendam tibi mulierem agni.
[10] Et duxit me in spu supra montem altum
et magnum et hostendit michi ciuitatem
sanctum iherusalem [descendentem de celo a deo.]
[11] Luminare eius similem lapidi preciosissimo
Sicut lapidi in modum cristalli [12] et ciuitas illa
sancta iherusalem habet super portas angulos
duodecim. et nomina super scripta que sunt
duodecim filiorum israhel. [13] ab horiente porte tres
ab occidente porte tres. ab aquilone porte tres. ab austro porte
tres. [14] et murus ciuitatis habens funda
menta duodecim et super ea [duodecim] nomi
na angelorum agni. [15] Et qui loquebatur
mecum habebat mensuram arundine au
ream ut mensuraret ciuitatem et portas
eius et muros eius. [16] et ciuitas in quadro po
sita est : et longitudo eius quanta et la
titudo et mensus est ciuitatem stadiorum
duodecim. Longitudo et latitudo eius
equalia sunt. [Muri autem ciuitatis aurum mundum simile uitro mundo.]
[17] Et mensus est murum eius
ex quatuor cubitorum mensura hominis
qui est angeli. [[[18] Et erat structura muri
eius ex lapide precioso. Ipsa uero ciuitas

[9] *om.* unus de septem . . . habebant *txt* 2 locutus *txt* 2 mulierem *comm*, sponsam uxorem *txt* 1 *et* 2 [10] abstulit *txt* 2 >magnum et altum *txt* 2 descend. de celo a deo : *ex uersu* 2 *irrepsisse uidetur* [11] simile *txt* 2 [12] *om.* ciuitas illa sancta iherusalem *txt* 2 duodecim 2° : +tribus *txt* 2 [13] oriente *txt* 2 ab occidente p. t. *post* ab austro p. t. *txt* 2 ab austro p. t. : *om. txt* 1 [14] duodecim 2° : *om. comm* apostolorum agni *txt* 2 [15] arundineam *txt* 2 muros eius : murum *txt* 2 [16] in quadro *txt* 2, quadro *txt* 1 Muri autem . . . mundo *om. txt* 1 [18] *uers. om. txt* 2 *et comm*

auro mundo simili uitro mundo. [19] muri ciui
tatis omne lapide precioso. [21] Et [duodecim]
porte [duodecim] margarite sunt per sin
gulas. Et singule porte sunt ex sin
gulis margaritis. Et plate ciuitatis au
ro mundo et tamquam uitrum perlucidum. [22] et
templum non uidi in ea. Dominus enim ds
omnipotens templum illius est et agnus. [23] Et ciui
tas non eget sole [neque luna] ut luceat
in ea. Nam claritas dei inluminat eam
et lux eius agnus est. [24] Et ambulabunt gen
tes per lumen eius. Et reges terre adferent
gloriam suam in ea]]. [25] Et porte eius non
claudentur [[die et nox ibi non erit.
[26] et adferent gloriam et honorent genti
um in ea. [27] et non intrat omnem inmun
dum in ea et faciens abhominationem
et mendacium nisi scripti in libro uite
agni.]] **22** [1] Ex hostendit michi flumen aque
sicut cristallum exiens trono et agni
[2] in medio plate eius. Ex utraque par
te fluminis lignum uite faciens fructum
[duodecim] per singulos menses reddens
fructum suum et folia igni in curatio
nem gentium. [3] Et languor non erit adhuc
tronus dei et agni in ea erit et serui eius

[19] *uers. om. txt* 2; *ita habet comm.:* et ciuitas auro et preciosis resplendet lapidibus [20] *uers. totum om. txt* 1 *et* 2 *et comm, suppleuit corrector qui sedecem lineas erasit et rescripsit cum additamento* [21] *uers. om. txt* 2; *ita habet comm.:* et quatuor porte eius de singulis margaritis, *et pergit* quatuor porte sunt quatuor uirtutes prudentia fortitudo iusticia et temperantia [22] *uers. totum om. txt* 2 *et comm* [23] *uers. totum om. txt* 2; *om.* neque luna *comm* lux *comm;* lucerna *txt* 1 [24] *uers. totum om. txt* 2 *et comm* [25] *uers.* 25 *om. txt* 2; *ita habet comm.:* et non possunt claudi porte eius [26, 27] *uers.* 26 *et* 27 *om. txt* 2 *et comm* [3] omnis languor *txt* 2

seruient ei. [4] Et uidebunt faciem eius : et nomen eius in frontibus eorum. [5] Et nos non erit amplius. Et non egebunt lumine lucerne et lumine solis. Quo niam dominus deus inluminat eos et habitabit sanctus sp̄s dilectionis cum eis in secula seculorum.

INCIPIT STORIA FINIS HUIUS LIBRI

Et angelus dixit sermones isti fideles et ueri sunt. Et dominus sp̄s prophetarum misit ange lum suum hostendere seruis suis que oportet fieri cito. [7] Beatus qui seruat sermones prophetias libri huius. [8] et cum audissem et uidissem eum cecidi ut ad orarem eum ante pedes angeli qui michi hostendebat hec. [9] Et dicit michi conser uus tuus et unus fratrum tuorum ser uantium sermones libri huius dominum adora. Et dixit michi conseruus tuus. et unus fratrum tuorum. seruantium ser mones libri huius dominum adora. [10] et dixit michi ne signaberis uerba prophe tie [libri] huius. Tempus enim primum est. [11] Qui iniustus est iniuste faciat ad huc et sordidus sordescat adhuc. [12] Ecce

[5] nox *txt* 2 neque lumine *txt* 2 et regnabunt cum eo in sec. seculorum *txt* 2
[10] *om.* libri *txt* 2 *et comm* Tempus enim primum est *txt ; legimus cum additamento in comm* (*Fol.* 96), Quia tempus in proximo est. Qui perseuerauerit inquit nocere noceat. et qui in sordibus est sordidescat adhuc. Et iustus qui est iustificetur ad adhuc. similes et sc̄s sancior fiat adhuc.

uenio cito et merces mea mecum redde
re unicuique sicut opus eius erit. [13] Ego
alpha et hoc primus et nouissimus : ini
tium et finis. [14] Beati qui seruant man
data mea ut sit potestas eorum super
lignum uite. et per portas intrent in ciui
tatem sc̄am. [15] Foris canes et benefici. et for
nicari. et homicide. et idolorum cultores
et omnis amans et faciens mendacium.
[16] ego iohannem misit angelum testificari uobis
hec in ecclesiis. Ego sum radix et genus
dauid stella splendida matutina. [17] et sp̄s
et sponsa dicunt ueni et qui audit di
cat ueni. et qui sitit ueniat et bibat
et accipiet aquam uite gratis. [18] Testor ego
omnem audientem sermones prophetie
libri huius si quis adposuerit ad ea adpo
net deus super eum plagas scriptas in
libro hoc. [19] Et si quis dempserit ▪ sermonibus
prophetie huius demet đs partem eius
de ciuitate sancta et de his qui scripta sunt
in hoc libro. [20] Dicit qui testificatur hec.
Etiam ueni cito. Ueni dn̄e iħu xp̄e. [21] Deo
gratias. gratia dn̄i nr̄i iħu xp̄i cum omni ecclesia
est. Amen.

Explicit quodex apocalipsis duodenario ecclesiarum, numero ita duodenario ordine librorum incisione distincto.

[15] ydolorum *txt* 2 omnes amans *txt* 2 [18] addiderit *comm* [19] minuat uerba *comm*
[21] cum omni ecclesia est. Amen *txt* 2 *primis curis*, cum omnibus est. Amen *txt* 1 *et secundis curis txt* 2

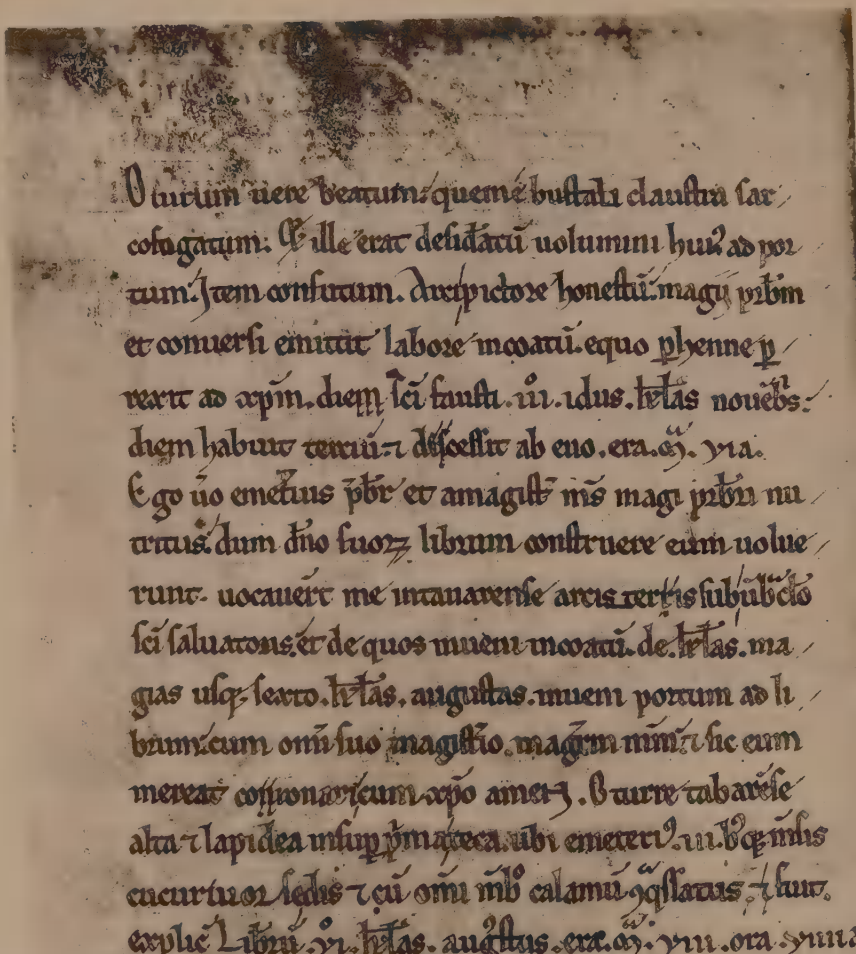

PLATE V

Fol. 182
col. 2

Colophon dated 968–970
(Work of second scribe)

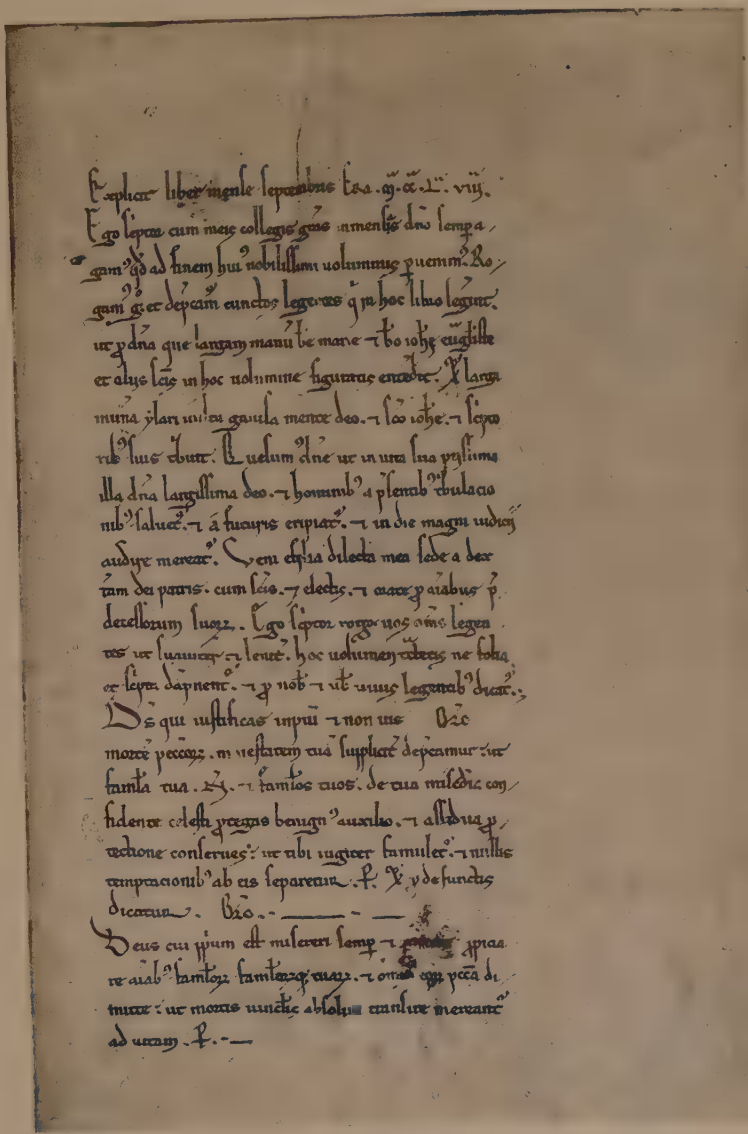

PLATE VI

Fol. 184

Colophon dated 1220
(Work of chief of Vulgate correctors)

APPENDICES

APPENDIX I

First Colophon on Fol. 182 verso *of* 16 *Lines*

O uirum uere beatum quem ebustari claustra sar
cofågatum. Et ille erat desideratum uolumini huius ad por
tum. Item consutum. Arcipictore honestum magii presbyterum
et conuersi emittit labore incoatum e quo perhenne per
rexit ad xp̄m. diem sc̄i fausti .iı̊ı. idus. kalendas nouembris
diem habuit terciu. et discessit ab euo. era. M. VIa.
Ego uero emeterius presbyter et amagister meus magi presbyteri nu
tritus dum dn̄o suorum librum construere eum uolue
runt. uocauerunt me in tauarense arcisterri sub umbraculo
sc̄i saluatoris et de quos inueni incoatum. de kalendas ma
gias usque sexto. kalendas. augustas. inueni portum ad li
brum cum omni suo magisterio magistrum meum et sic eum
mereat conronari cum xp̄o amen. O turre tabarense
alta et lapidea insuper prima teca ubi emeterius .III. bus que mensis
cucuriuor sedis et cum omni menbro calamum conquassatus et fuit
explicit Librum .vı̊. kalendas. augustus. era. M.VIII. ora. VIIIIa.

1 *l.* quem ebustari: *lege* qui euasisti 2 *l.* sarcofagatus *l.* illi *l.* uoluminis
3 *l.* honesto magio presbytero 4 *l.* conuersus *l.* laborem 5 *l.* die *et*
om. idus *uel* kalendas 6 *l.* tercium 7 *l.* magister 9 *l.* tabarensem arciturrem
10 *l.* maias 12 *l.* apud mag. meum 13 *l.* turrem tabarensem 14 *l.* tecta
om. que 15 *l.* cum curatore *l.* sedit. *l.* calamo *om.* et 16 *l.* augustas.

[TRANSLATION]

O TRULY happy man, who hast escaped the barriers, and art in thy tomb! And the unfinished part of this volume was at his domicile, sewn together by the chief painter, the good presbyter Magius. And he turned and left the work he had begun, and went to be for ever with Christ on St. Faustus's Day, October 29th. He was ill for three days, and departed from the world in the year 1006 [968 A.D.].

But I am Emeterius, and my master was a pupil of the good presbyter Magius. When they wished to finish the book for their lord, they called me into the chief tower of Tabara under the shadow of St. Saviour's. And I found the work had been begun by them. From May 1st till July 26th I found a domicile for doing the work at my master's with all his pupils; and so may he be crowned with Christ! Amen.

O tower of Tabara! above thy high and stony first roof is where Emeterius sat for three months with the curator, and was wearied by his pen in every member. He finished the book on July 26th in the year 1008 [970 A.D.] at the ninth hour.

Second Colophon on Fol. 184 *of* 26 *Lines*

Explicit liber mense septembris Era. M. CC. L. VIII. [1220 A.D.]
Ego scriptor cum meis collegis gratias inmensis dño semper a
gamus quod ad finem huius nobilissimi uoluminis peruenimus. Ro
gamus ergo et deprecamus cunctos legentes qui in hoc libro legerint.
ut [orent] pro dña que largam manum beate marie et beato iohanne euangeliste
et aliis sc̄is in hoc uolumine figuratis entendit. Et larga
munera ỳlari uultu gauisa mente deo et sc̄o iohanne et scripto
ribus suis tribuit. Quesumus dñe ut in uita sua piissima
illa dña largissima deo et hominibus a presentibus tribulacio
nibus saluetur. et a futuris eripiatur. et in die magni iudicii
audire mereatur. Veni filia dilecta mea sede a dex
teram dei patris cum sc̄is et electis et orate pro animabus pre
decessorum suorum. Ego scriptor rogo uos omnes legen
tes ut suauiter et leniter hoc uolumen tractetis ne folia
et scripta dampnentur. et pro nobis et uobis uiuis legentibus dicatur.
Oratio. Deus qui iustificas inpium et non uis
mortem peccatorum. maiestatem tuam suppliciter deprecamur : ut
famula tua. N. et famulos tuos de tua misericordia con
fidente[s] celesti protegas benignus auxilio. et assidua pro
tectione conserues : ut tibi iugiter famuletur et nullis
temptacionibus ab eis separetur. Per. Et pro defunctis
dicatur. *Oratio.*
Deus cui proprium est misereri semper et parcere : propicia
re animabus famulorum famularumque tuarum et omnia eorum peccata d̄i
mitte : ut mortis uinculis absoluti transire mereantur
ad uitam. Per.

11 filia *in rasura* eu *scriptum, forsan primae litterae nominis erant*

[TRANSLATION]

ENDETH this book the month of September in the year 1258 [1220 A.D.]. I, the writer, with my colleagues will always give infinite thanks to the Lord that we have reached the end of this most noble volume. Therefore we beg and beseech all who read this book to pray for the Lady, who extended a bountiful hand to the blessed Mary and the blessed John and the other saints depicted in this volume; and gave large gifts with a cheerful countenance and glad mind to God and St. John and her scribes.

We pray, O Lord, that in her life-time that most pious lady, most bountiful to God and men, may be saved from present troubles and delivered from future ones, and in the day of the Great Judgment may deserve to hear: *Come, My beloved daughter, sit on the right hand of God the Father with the saints and elect, and pray ye for the souls of their ancestors.*

I, the writer, beseech all you who are readers that you gently and lightly handle this volume that the leaves and writing be not harmed. And for us and you living readers let this prayer be said:

Prayer—O God, who justifiest the wicked and willest not the death of sinners, we humbly beseech Thy Majesty that Thou protect with Thy kind help Thy maid-servant, N., and Thy men-servants, who trust in Thy heavenly mercy, and that Thou preserve her with Thy continual protection that she may ever serve Thee, and be separated by no temptations therefrom. Through Jesus Christ, our Lord.

And let this prayer be said for the dead:

Prayer—O God, whose property is always to have mercy and forgive, be merciful to the souls of Thy men-servants and maid-servants, and forgive all their sins, so that being set free from the bonds of death they may deserve to pass to life. Through Jesus Christ, our Lord.

APPENDIX II

OLD-LATIN CITATIONS FOUND IN THE MORGAN MS. OF BEATUS

GOSPELS

S. Matthæus

S: Mt. 2^{20} Reuertere (inquid ad ioseph) in terram tuam. Mortui sunt qui querebant animam pueri. (Fol. 103.)

5^{4} Beati plangentes et lugentes. (Fol. 122*.)

5^{5} Beati mansueti quia ipsi possidebunt terram. (Fol. 58.)

5^{8} Felices mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. (Fol. 145*.)

5^{13} Uos estis sal terre. Quod si sal euanuerit ad nichil utile erit nisi ut proiciatur foris in exterquilinio. (Fol. 49.)

$5^{19,20}$ Qui ergo soluerit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines minimus uocabitur in regno celorum. Dico autem uobis nisi habundauerit iusticia uestra plus quam scribarum et phariseorum non intrabitis in regno celorum. (Fol. 38*.)

5^{23} Cum enim offeres munus tuum ad aram et ibi recordatus fueris habere aliquid cum fratre tuo aduersus te relinque ibi munus tuum ante aram. (Fol. 73*.)

6^{21} Ubi cor suum est ibi et thesaurus cordis sui. (Fol. 148.)

7^{14} Quia arta et angusta uia est que ducit ad uitam. (Fol. 58.)

$7^{15,16}$ Cauete a pseudoprophetis qui ueniunt ad uos in uestitu ouium. intus sunt lupi rapaces. Ex fructibus eorum cognoscetis eos. (Fol. 106*, 107.)

7[22.23] Multi dicent michi in illa die: dñe dñe in tuo nomine manducauimus et bibimus et in tuo nomine demonia eicimus magnalia fecimus. Tunc respondens dicit eis. Discedite a me operarii iniquitatis: non noui uos. (Fol. 80*.)

7[23] Nunquam uos agnoui qui operamini iniquitatem. (Fol. 126.)

8[11] Uenient ab oriente et occidente et recumbent cum abraham ẏsaac et iacob in regno celorum. (Fol. 69*.)

8[20] Ulpes foueas habent et uolucres cel inidos ubi requiescant nam filius hominis non habet ubi caput suum reclinet. (Fol. 107.)

8[21] Dimitte me primum ire et sepelire patrem meum. (Fol. 107*.)

8[22] Mortui sepeliant mortuos suos: tu me sequere et uade adnuncia regnum dei. (Fol. 107*.) [*Cf.* S. Lc. 9[25].]

10[27] Qui dico uobis in obscuro dicite in lumine. (Fol. 66.)

10[39] Qui amat animam suam perdet eam. Et qui perdiderit animam suam inueniet eam. (Fol. 120*.) [*Cf.* S. Io. 12[25].]

11[29] Et discite a me quia mitis sum et humilis. (Fol. 38.)

12[34] Ẏpocrite quomodo potestis bona loqui cum sitis mali. (Fol. 43.)

13[11] Uobis datum est intelligere misterium regni [et] mea secreta cognoscere. (Fol. 47*.)

13[15] Ne occulis uideant et corde intelligant et conuersi curentur. (Fol. 42*.)

13[16] Uestri autem felices oculi quoniam uident et aures quoniam audient (*sic*). (Fol. 96.)

13[17] Multi iusti et prophete cupierunt uidere que uidetis. (Fol. 104.)

13[19] Uenit inquid inimicus et rapit quod in corde seminatum est. (Fol. 23*.)

13[38] Semen bonum hii sunt filii regni. (Fol. 23*.)

13[52] Propterea omnis scriba doctus de regno dei similis est patri familias proferenti de thesauro suo noua et uetera. (Fol. 24*.)

15[24] Non sum missus nisi ad oues que perdite erant domus israhel. (Fol. 57.)

(16[19]) Istis qui cum Christo per penitentiam resurgunt dedit claues regni celorum. (Fol. 26.)

17[27] Uade ad mare et mitte et primum piscem qui ascenderit aperto ore eius inuenies staterem dabis pro me et te. (Fol. 24*.)

18[10] Angeli eorum semper uident faciem patris mei qui in celis est.

18[10] Uidete ne contemnatis unum de pusillis istis quia angeli eorum semper uident faciem patris mei qui in celis est. (Fol. 26*.)

19[27] Nos omnibus nostris relictis secuti sumus te. quid erit nobis. (Fol. 66.)

19[28] Respondit Dominus noster. Cum sederit filius hominis supra solium glorie sue sedebitis et uos super .xii. tribunalia iudicantes .xii. tribus israhel. (Fol. 66.)

19[28] Uos qui secuti estis me sedeuitis supra thronos iudicantes .xii. tribus israhel. (Fol. 84*.)

19[28] Uos qui relinquistis omnia uestra et secuti estis me quum sederit filius hominis in sedem magestatis sue sedebitis et uos super duodecim tronos iudicantes duodecim tribus israhel. (Fol. 88*.)

19[28] Uos qui secuti estis me in iterata generatione cum sederit filius hominis in trono claritatis sue sedebitis et uox (*sic*) super eum duodecim tronos iudicantes duodecim tribus israhel. (Fol. 136.)

20[16] Multi uocati pauci uero eliguntur. (Fol. 43*.)

21[8] Alii uestimenta sua prosternebant. alii palmas et ramum de arboribus. (Fol. 66*.)

22[13] Ligate ei manus et pedes et mitite eum in tenebras exteriores. (Fol. 51*.)

22[13] Ligate illi manus et pedes. mitite in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium. (Fol. 51*.)

22[44] Dixit Dominus Domino meo. Sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos omnes sub pedibus tuis. (Fol. 77*, 78.)

23[2] Ergo quecumque dixerint uobis seruate et facite. Que autem faciunt nolite facere. (Fol. 48*.)

23[13] Ue uobis qui clauditis regnum celorum nec uos intratis nec permittitis alios intrare. (Fol. 98*.)

23[25] Intus autem pleni sunt rapinam incontinentiam sed et omne opus malum. (Fol. 46.)

23^{28} Quia foris quidem parent hominibus iusti intus autem pleni sunt omni inmunditia. (Fol. 125*.)

23^{35} Omnis sanguis iustus a sanguine abel iusti usque ad sanguinem zacharie in medio templi et altaris. (Fol. 132.)

23^{37} Quociens uolui congregare filios tuos sicut gallina pullos suos et noluisti. ecce relinquetur domus uestra deserta. (Fol. 107*.)

23^{39} Non me uidebitis donec dicatis. Benedictus qui uenit in nomine Domini. (Fol. 26*.)

24^{9} Tradent uos in pressuram et occident uos. (Fol. 98*.)

24^{12} Saluator dicit quod illis diebus abundante iniquitatem refrigescere habet fides multorum. (Fol. 111.)

24^{14} Predicabitur hoc euuangelium per totum orbem terrarum in testimonium omnibus gentibus et tunc ueniet finis. (Fol. 71*.)

24^{15} Cum autem uideritis adspernationem que dicta est per danihel propheta stantem in loco sancto qui legit intelligat. (Fol. 109*.)

24^{17} In illa ora qui in tecto est non descendat tollere quicquam de domo. (Fol. 99*.)

24^{20} Orate ne fuga fiat uestra yeme uel sabbato. (Fol. 110*.)

24^{21} Erit enim pressura magna qualis numquam fuit ab inicio mundi. (Fol. 114*.)

24^{22} Quia non liberaretur omnis caro nisi Deus propter electos suos breuiasset dies illos. (Fol. 118*.)

24^{22} Et nisi breuiati fuissent dies illi. non fieret salus (*sic*) omnis caro. Sed propter electos meos adbreuiabuntur dies illi. (Fol. 138*.)

$24^{24,25}$ Exurgent pseudoxpi et pseudoprophete et dabunt signa magna et prodigia ita ut erent si fieri potest etiam electi. Uos autem cauete eece predixi uobis. (Fol. 72*.)

24^{25} Cui (*sic*) dixerim (*sic*) uobis ecce in cubiculis est xps . . . aut si dixerint ecce in deserto est xps. (Fol. 49*.)

24^{27} Quemadmodum fulgur exiit ab oriente et paret usque in occidentem. (Fol. 121*.)

24^{27} Sic fulgur exiit ab oriente et apparet usque in occidentem ita erit aduentus filii hominis. (Fol. 25.)

24[49] Moram faciat dominus meus uenire. (Fol. 51*.)

24[50] Subito uenit dominus ora qua nescit. Tunc diuidet eum partemque eius ponet cum ipocritis. (Fol. 51*.)

24[50] Subito uenit dominus ora qua ignorat. Tunc uidet (*sic*) eum et partem eius ponet cum ẏpocritis. (Fol. 27.)

25[30] Et inutilem seruum mittite in tenebras exteriores. (Fol. 41*.)

25[34] Uenite benedicti patris mei percipite regnum quod uobis paratum est ab origine mundi. (Fol. 24*.)

25[41] Discedite a me maledicti: ite in ignem eternum qui preparatus est diabolo et angelis eius. (Fol. 51*.)

S. Marcus

1[1.2] Initium euuangelii iħu xp̄i filii dei sicut scriptum est in ẏsaia propheta. Ecce mitto angelum meum qui prespiciet ante faciem tuam. (Fol. 62.)

1[3] Uox clamantis in deserto. parate uiam domino. (Fol. 62.)

1[3] Parate uiam domino. rectas facite semitas dei nostri. (Fol. 62.)

10[42-45] Scitis quoniam qui putant principari gentium dominantur earum et maiores earum dominium exercent in eas. Non ita est in uobis. Sed qui maior uestrum uoluerit esse sit uester minister. Sicut filius hominis non uenit ministrari sed ministrare. (Fol. 128*.)

S. Lucanus

1[32] Dabit enim ei dominus deus tronum dauid patris sui et regnabit super domum iacob in secula et regni eius non erit finis. (Fol. 38.)

2[2] Exiit edictum a cesare augusto censeri omnem iudeam. (Fol. 118.)

4[6] Mea sunt omnia et cui uoluero do illa. (Fol. 138.)

6[25] Ue uobis saturati quoniam plangebitis. (Fol. 122*.)

6[32] Si ipsos diligitis qui uos diligunt qualem mercedem inde abeatis. Nonne gentiles hoc faciunt. (Fol. 53.)

6[44] Unaqueque arbor a fructo cognoscitur. (Fol. 43, 43*.)

9[48] Quicumque receperit puerum istum in nomine meo me recipit. et qui me recipit recipit eum qui me misit. (Fol. 107, 107*.)

9[60] Mortui sepeliant mortuos suos. tu me sequere et uade adnuncia regnum dei. (Fol. 107*.)

9[62] Nemo ponens manum suam super aratrum respiciens retro aptus est regno dei. (Fol. 43*.)

10[5,6] Ad quemcumque domum uel ciuitatem ueneritis dicite pax huic domui. Si fuerit illic filius pacis ueniet pax uestra super illam ciuitatem. (Fol. 58*.)

10[19] Potestatem dedit suis calcare serpentes et scorpiones et omnem uirtutem sathane. (Fol. 104.)

10[23] Beati oculi qui uident que uos uidetis et felices aures que audiunt que uos auditis. (Fol. 104.)

(11[42]) Qui decimabant omne olus et dei iudicia pretermittebant. (Fol. 49.)

12[4] Qui occidunt corpus et postea nichil habent quid faciant. (Fol. 43*.)

(12[32]) Pusillus est grex cui compromisit dare hereditatem. (Fol. 52.)

(12[32]) Ita intelligas quanto paruus sit illius grex cui compromisit dominus dare hereditatem in regno celorum. (Fol. 136.)

12[33] Uendite que possidetis et date elemosinam. Facite uobis sacculos non ueterascentes. (Fol. 69*.)

12[49] Ignem ueni mittere in terram et quam uolo ut ardeat. (Fol. 51.)

12[49] Ignem ueni mittere in terra et quam uolo nisi ut ardeat. (Fol. 83.)

13[27] Discedite a me operarii iniquitatis. (Fol. 53.)

13[33] Impossibile est enim ut iustum prophetam perire preter iherusalem. (Fol. 125*.)

15[20] Cecidit super collum eius et fleuit. (Fol. 76.)

18[22] Uade uende que habes et da pauperibus et habebis tesaurum in celo et ueni sequere me. (Fol. 88*.)

21[34] Attendite et non grauentur corda uestra in crapula et inebrietate aut in curis huius uite. (Fol. 69*.)

23[28] Filie iherusalem nolite me plorare sed uos plorate et filios uestros. Quoniam uenient dies in quibus dicent beati steriles et uentres que non genuerunt et ubera que non nutrierunt. Tunc incipient montibus dicere cadete super nos et collibus cooperite nos. (Fol. 76.)

23[29] Beati steriles que non genuerunt. (Fol. 81*.)

23^{31} Quoniam si in humido ligno hec facient. (Fol. 77).

24^{39} Palpate et uidete quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me uidetis habere : et nolite esse increduli sed fideles. (Fol. 80*.)

S. Iohannes

1^{12} Quodquod autem crediderunt in eum dedit eis potestatem filios dei fieri. (Fol. 69*.)

1^{48} Sub quandam ficulnea uidi te. (Fol. 142*.)

2^{19} Soluite templum hoc et in tribus diebus suscitabo illud. (Fol. 100*.)

3^{5} Nisi homo renatus fuerit ex spiritu (*correxit ipse in* aqua et spiritu sancto). non potest uidere regnum dei. (Fol. 60.)

3^{5} Nisi qui renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest uidere regnum dei. (Fol. 81*.)

3^{13} Nemo ascendet desuper nisi filius hominis qui est spiritus. (Fol. 21*.)

4^{14} Qui bibit ex aqua quam ego dabo ei non siciet in eternum sed erit in illo fons aquas (*sic*) salientis in uitam eternam. (Fol. 85*.)

4^{34} Meus cibus est ut faciam uoluntatem patris mei qui in celis est. (Fol. 107*.)

6^{49} manducauerunt manna in heremo et mortui sunt. (Fol. 46*.)

6^{50} panis qui de celo descendit. si quis ex ipso manducauerit non morietur sed habebit uitam eternam. (Fols. 46*, 47.)

6^{63} Uerba que ego loquor uobis spiritus et uita sunt. (Fols. 41*, 42.)

8^{23} Uos de seculo estis et de hoc mundo. ego autem non sum de hoc mundo. (Fol. 77*.)

9^{7} Uade a natatoria siloe laua et uidebis abiit et labit et uidit. (Fol. 57.)

10^{1} Qui non intrat per ianuam sed ascendit per aliam partem fur est et latro. (Fol. 115*.)

10^{9} Ego sum hostium. Si quis per me intrat intrauit et pascua inueniet. (Fol. 143.)

11^{9} Qui ambulat in die non offendet quia me huius mundi lucem uidet. (Fol. 81.)

11^{50} Expedit unum hominem mori pro populo. (Fol. 103.)

12[48] Putastis quia ego uos iudicabo sed uerbum quod uobis locutus sum ille uos iudicabit.

12[48] Dominus dixit. Numquid ego uos iudicabo. sed uerbum quod uobis loquutus sum ipsud uos iudicabid. (Fol. 138*.)

13[8,9] Nisi lauero pedes tuos non habebis partem mecum. Et ille respondit. Non solum pedes sed et manus et caput. (Fol. 84.)

14[2] Multe sunt habitationes apud patrem meum qui est in celo. (Fol. 58.)

14[26] Cum uenerit ille omnes uos docebit. (Fol. 26.)

14[27] Pacem meam per spiritum sanctum do uobis. (pacem relinquo uobis) non quomodo mundus. ego a deo do uobis. (Fol. 72.)

15[18] Si uos mundus odit me primum odit. (Fol. 77*.)

16[2] ut omnes qui interficit uos arbitretur se obsequium facere deo. (Fol. 98*.)

16[3] Hoc faciunt quia non cognouerunt patrem neque me. (Non dixit facient.) (Fol. 98*.)

20[21] Sicut misit me pater et ego mitto uos. (Fol. 70.)

20[21] Sicut me pater misit ad passionem et ego mitto uos. (Fol. 81*.)

20[21] Sicut me misit potens ad passionem et ego mitto pro me uos ad passionem. (Fol. 87.)

20[23] Quorum remiseritis peccata remittentur eis et quorum retinueritis retenta erunt. (Fol. 26.)

21[18] Cum senueris alius te precinget et ducet quod tu non uis. (Fol. 23*.)

Actus

2[36] Certum ergo scias domus israhel. quia et dominum illum et xp̄m deus fecit hunc ih̄m quem uos cruci fixistis. (Fol. 77*.)

4[28] Collecti sunt enim in hac ciuitate aduersus sanctum filium tuum quem unxisti. (Fol. 28*.)

8[14-17] Cum audissent autem qui erant iherosolimis apostoli quod samaria accepit uerbum dei miserunt ad illos petrum et iohannem. Qui cum uenissent orauerunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum. Nondum enim in ullo eorum descenderat spiritus sanctus. Tantum enim baptizati

erant in nomine domini ihu xpi. Tunc inponebant illis manus et accipiebant spiritum sanctum. (Fol. 33, 33*.)

12[10] Utrique processerunt unum uicum : edisserit ab eo angelus. (Fol. 26.)

12[11] In ueritate scio quia misit dominus angelum suum et tulit me de manu herodis. (Fol. 26.)

12[15] Non est petrus sed angelus eius est. (Fol. 26*.)

Ad Romanos

1[8] Gratias ago deo meo pro omnibus uobis quia fides uestra adnunciatur in uniuerso mundo. (Fol. 28*.)

2[28] Non enim qui pala iudeus est. Nec pala carnis circumcisio sed qui in secreto iudeus est. (Fol. 43.)

5[8] Cum adhuc essemus peccatores xps nobis mortuus est. multo magis ergo iustificati in sanguine eius salui erimus per domini spiritum. (Fol. 70.)

5[12] Per peccatum enim mors introibit in orbe terrarum. (Fol. 49.)

8[26] Ipse spiritus sanctus postulat pro nobis gemitibus inennarrabilibus. (Fol. 24.)

9[18] Cui uult miseretur et quem uult obdurat. (Fol. 47.)

11[25] Donec plenitudo gencium intrat et sic omnis israhel saluus fiet. (Fol. 84*.)

13[12] Nox precessit et dies adpropinquat. (Fol. 145.)

Ad Corinthios I

1[27] Dominus infirma mundi eligit ut confunderet fortia. Stulticia mundi eligit ut confunderet superuos diuites. (Fol. 53*.)

1[30] Qui factus nobis est a deo iusticia et redemptio et sanctitas. (Fol. 38.)

2[9] Quod nec occulus uidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se. (Fol. 69*.)

2[15] Spiritalis quisque effectus et deo similis factus secundum apostolum iudicat omnia ipse autem a nemine iudicatur. (Fol. 103, 103*.)

3[11] Fundamentum enim aliud nemo potest ponere preter a spiritu sancto id quod positum est quod est ihs dei filius est. (Fol. 143.)

6^{11} Et hoc quidem fuistis aliquando sed lauati estis. (Fol. 112*.)

7^{9} Qui se non potest continere nubat. (Fol. 81*.)

7^{32} Qui non habet uxorem sollicitus est quomodo placeat deo. Et qui habet uxorem sollicitus est que sunt mundi quomodo placeat uxori et diuisus est. (Fol. 81*.)

9^{27} Castigo corpus meum et seruitutis subicio ne forte cum aliis predicauerim ipse reprobus efficiar. (Fol. 64.)

10^{3} Eundem cibum spiritalem manducauerunt. (Fol. 46*.)

10^{12} Qui stat uideat ne cadat. (Fol. 69.)

11^{19} Oportet ergo hereses esse intra ecclesiam ut probati manifesti fiant. (Fol. 49*.)

11^{29} Qui manducat indigne et bibit corpus et sanguinem domini iudicium sibi manducat et bibit. (Fol. 42, 42*.)

11^{31} Si nosmetipsos iudicaremus a domino non iudicaremur. (Fol. 136.)

$13^{2,3}$ Si sciero omnia sacramenta . . . Ita ut montes transferam . . . Et tradidero corpus meum ut ardeam si caritatem non habuero nichil michi prodest. (Fol. 136.)

13^{12} Nunc uidemus in speculo et in enigmate. (Fol. 83.)

15^{9} Ego sum nouissimus omnium apostolorum. (Fol. 64.)

15^{23} Primicie xp̄s deinde qui sunt xp̄i in presencia eius. (Fol. 20*.)

15^{23} Inicium xp̄s. deinde qui sunt xp̄i. (Fol. 99*.)

15^{29} Qui[d] facient qui pro mortuis babtizantur et xp̄o consurrexerint. (Fol. 26.)

15^{33} Corrumpent mores bonos conloquia mala. (Fol. 52.)

15^{45} Mortui resurgent incorrupti et sancti mutentur in gloria. (Fol. 142.)

15^{45} Primus adam fuerat in animam uiuentem. secundus adam in spiritu uiuificantem. (Fol. 142.)

15^{55} Ubi est mors aculeus tuus. (Fol. 23*.)

Ad Corinthios II

3^{2} Epistola nostra estis scripta in cordibus uestris que cognoscitur et legitur in omnibus. (Fol. 22*.)

3[6] Littera enim occidit : sensus uiuificat. (Fol. 118*.)

4[16] Etsi exterior homo noster corrumpitur sed interior renouatur. (Fol. 82.)

5[17] Que ergo in xp̄o non uacua creatura. (Fol. 142.)

6[16] Quid templo dei cum ỳdolis. (Fol. 49.)

11[2] Apostolos omni ecclesie scribit. Xp̄o disponsate uos uni uiro uirginem sanctam. (Fol. 112*.)

11[4] Ipse enim sathanas transfigurat se uelud angelum lucis.

Ad Galatas

2[9] Iacobus et iohannes qui uidebantur columne esse dextras dederunt michi et barnabe societatis. (Fol. 55*.)

3[13] Factus pro nobis maledictus. (Fol. 68.)

4[26] Sed ista hierusalem seruit cum filiis suis et illa autem que sursum est libera est que est nutrix omnium nostrorum. (Fol. 113.)

6[14] Michi autem absit gloriari nisi in cruce domini mei iħu xp̄i. (Fol. 68.)

Ad Ephesios

2[13,14] Et qui aliquando fuerunt longe per sanguinem xp̄i facti sunt prope. Et ipse est pax nostra qui fecit utrumque unum. Et medium parietem sepis [*MS.* sepius] soluit inimititiam in carne sua. (Fol. 59.)

4[13] Donec occurramus omnes per spiritum et [*MS.* ei] in uirum perfectum in mensuram etatis plenitudinis xp̄i. (Fol. 67*.)

4[16] Ex quo totum corpus conpactum et conglutinatum per omnem iuncturam subministracionis augmentum corporis faciat in caritate secundum operacionem et mensuram uniuscuiusque menbri. (Fol. 22*.)

Ad Philippenses

2[6] Qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem patri suo [deo *pro* patri suo *secundis curis*]. (Fol. 20*.)

2[7] Formam serui adsumens. (Fol. 142*.)

3[20] Nostra conuersacio in celis est unde dominum iħm xp̄m expectamus. (Fol. 142.)

Ad Colossenses

1[15] Ipse est omnium principium et in illo omnium exitus constat. (Fol. 21.)

1[17] Et ipse in singulis et singuli in ipso constant. (Fol. 143.)

1[20] Pacificabit omnia per sanguinem crucis sue siue que in celis siue que in terris. (Fol. 59.)

2[13] Sicut dicit apostolus. Cum essetis mortui delictis et peccatis uestris. (Fol. 136*.)

3[1] Surrexistis cum xp̄o. que sursum perquerite. (Fol. 136*.)

3[5] Fornicationem. inmundichiam. et auariciam quod est concupiscentiam malam quod est ẏdolorum seruitus. (Fol. 48*.)

3[5] Fornicationem. inmunditiam. libidinem. concupiscentiam malam. et auaritiam que est ẏdolorum seruitus. (Fol. 69*.)

Ad Thessal. I

4[17] Rapiemur in nubibus obuiam xp̄o. (Fol. 99*.)

Ad Thessal. II

2[3] Nisi prius uenerit refuga discessio et aparuerit homo peccati filius perdicionis et aduersarius qui se eleuabit super omnem quod nominatur deus aut quod colitur. (Fol. 104.)

2[6,7,8] Et nunc qui deteneant scitis ut in suo tempore denudetur. misterium enim facinoris iam operatur. Tantum qui detinent detineat modo quoadusque de medio fiat. Et tunc reuelabitur ille impius. (Fol. 77*.)

2[7] Princeps (inquit) malicie iam molitur. (Fol. 101.)

2[7,8] Qui nunc tenet teneat donec de medio fit et tunc appareat iniquus ille. (Fol. 101.)

2[9] Cuius aduentum (*sic*) secundum perfectionem satane. signis et portentis mendacibus. (Fol. 101.)

2^{10} Paulus dicit. Idcirco non preceperunt (*sic*) amorem dei inmittit in eis spiritum deus spiritum erroris ut omnes persuadantur mendatio qui non sunt persuasi caritate. (Fol. 101.)

2^{1-12} Rogamus inquid uos fratres per aduentum domini nostri ihu xpi et nostre congregationis in ipsum ut non cito moveamini mente neque perterreamini spiritum neque per (*om.* MS.) spiritum neque per uerbum tamquam per nos quasi instet dies domini. Ne quis uos seducat ullo modo quoniam nisi uenerit refuga primum et reuelatus fuerit homo peccati filius interitus qui [que MS.] aduersatur et superextolitur supra omne quod dicitur deus aut quod colitur ita ut in templo dei sedeat ostentans se tamquam sit deus. Non retinetis in memoria cum adhuc essem apud uos. hec dicebantur uobis et nunc quid detineat scitis ut reueletur in suo tempore. Iam enim misterium iniquitatis operatur tantum qui modo tenet teneat donec de medio fiat. Et tunc reuelabitur inicus quem dominus ihs xps interficiet spiritum oris sui et euacuauit inluminatio presentie sue eum cuius est presentia secundum operationem sathane in omni uirtute et signis et prodigiis mendacii iniquitatis his qui pereunt pro eo quod dilectionem ueritatis non receperunt ut salui fierent. Et ideo mitet illis deus operationem erroris ut credant mendacio et iudicentur omnes qui non crediderunt ueritati sed consenserunt iniquitati. (Fol. 111* *et* Fol. 39*.)

Ad Timotheum I

1^{8} Bona est enim lex si quis eam legitime custodierit. (Fol. 43*.)

2^{4} Qui uult omnem hominem saluum fieri. (Fol. 47.)

6^{5} Qui extimant lucrum esse religionem. (Fol. 122*.)

Ad Timotheum II

2^{11} Si conmorimur et conuiuemus. si sustinemus et conregnauimus. (Fol. 69*.)

2[20] In domo autem magna non sum (*sic*) tantum uasa aurea et argentea. sed et lignea et fictilia. et quedam sunt in honore. quedam in contumelia. (Fol. 130.)

3[8] Sicut iamnes et mambres restiterunt moysi sic et hii resistunt ueritati homines mente corrupti et reprobi circa fidem et ultra non proficiant. Dementia eorum manifesta erit omnibus hominibus sicut et illorum fuit. (Fol. 43.*)

4[7,8] Cursum consummaui. fidem seruaui. De cetero reposita est michi corona iusticie quam reddet michi dominus in illa die iustus iudex. Non solum michi sed et omnibus qui diligunt aduentum eius. (Fol. 60, 60*.)

Ad Titum

3[10] Hereticum hominem post unam correptionem spiritus sancti deuita sciens quia subuersor est qui eiusmodi est. (Fol. 107.)

Ad Hebraeos

1[8,9] Sedes tua deus in seculum seculi uirga equitatis uirga regni tui. Dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem propterea unxit te deus deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis. (Fol. 38.)

8[10-12] Dabo leges meas in uisceribus eorum et in corda eorum superscribam eas et ero eis in deum et ipsi erunt michi in populum. Non docebit ultra uir proximum suum et uir fratrem suum dicens cognoscite dominum. Omnes enim cognoscent a minimo usque ad maximum quia propiciabor iniquitati eorum et peccatis eorum non ero memor amplius. (Fol. 22*.)

Petri I

2[5] Ut sitis lapides uiui quohedificati in templo dei. (Fol. 47.)

2[9] Semen sanctum et electum regale sacerdocium. (Fol. 30*.)

2[21] Reliquid semel exemplum ut sequamur uestigia eius. (Fol. 87.)

2[24] Quia propterea peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum ut a peccatis nostris separati cum iusticia uiuamus. (Fol. 54.)

$3^{20,21}$ Dicit apostolus Petrus. In archa noe pauci id est octo anime salue facte sunt per aquam. quod et uos nunc similiter babtismo saluos faciet. (Fol. 39.)

4^{8} Caritas tegit multitudinem peccatorum. (Fol. 76.)

4^{8} Karitas cooperiat multitudinem peccatorum. (Fol. 41.)

4^{18} Si iustus quidem uix saluus fiet. peccator et impius ubi pareuit. (Fol. 54*.)

Petri II

1^{5} Ministrate in fide uestra uirtutem. In uirtute scientiam. In scientia pietatem. In pietate amorem fraternitatis. In amore autem fraternitatis caritatem. (Fol. 69*.)

$3^{10,11}$ Adueniet autem dies domini ut fur in qua celi magno impetu transibunt. elementa uero calore soluentur. Cum hec igitur dissoluenda sunt quales oportet nos esse in sanctis conuersationibus et pietatibus expectantes et properantes in aduentum diei dei per quam celi ardentes soluentur. elementa uero ignis ardore tabescent. (Fol. 69*.)

Iohannis I

1^{1} Quod uidimus et audiuimus et manus nostre tractauerunt de uerbo uite et uita adfuit et manifestauimus uobis. (Fol. 20.)

1^{7} Sicut scriptum est. Et sanguis filii eius mundat nos. (Fol. 85*.)

1^{8} Si dixerimus quia peccatum non habemus nos ipsos seducimus. (Fol. 54*.)

2^{4} Quoniam qui nouit deum et mandata eius non seruat mendax est et in eo ueritas non est. (Fol. 47*.)

4^{3} Iohannes ait. Quicumque confessus fuerit quod ihs non est xps. ipse est antixps. (Fol. 43.)

5^{21} Filioli abstinete uos ab ydolis. (Fol. 49.)

APPENDIX III

TABLE OF ILLUSTRATIONS FOUND IN THE MORGAN MS.

I.	Two angels bearing the Cross	Fol. 1*
II.	Jesus Christ enthroned in glory	„ 2
III.	An angel dictating the Gospel to St. Matthew	„ 2*
IV.	An angel delivering the Gospel in book form to St. Matthew	„ 3
V.	An angel dictating to St. Mark	„ 3*
VI.	An angel delivering the Gospel in book form to St. Mark	„ 4
VII.	An angel delivering the Gospel bound in gold to St. Luke	„ 4*
VIII.	An angel delivering the Gospel bound in silver to St. Luke	„ 5
IX.	An angel delivering the Gospel to St. John who holds the key	„ 5*
X.	An angel delivering the Gospel bound in silver to St. John	„ 6
XI.	Adam and Eve in three scenes	„ 6*
XII.	A four-fold gateway	„ 7
XIII.	Noah releasing the dove from the ark	„ 7*
XIV.	Medallions of faces of those in the genealogy of Christ	„ 8
XV.	Medallions of faces of those in the genealogy of Christ	„ 8*
XVI.	Jacob and Leah—larger than surrounding medallions	„ 9
XVII.	Rachel dominating a series of other medallions	„ 9*
XVIII.	Medallions (*continued*)	„ 10
XIX.	David dominating a series of other medallions	„ 10*
XX.	Medallions (*continued*)	„ 11
XXI.	Medallions (*continued*)	„ 11*
XXII.	Adoration of the Magi	„ 12

XXIII. Grecian Cross (19 inches by 13 inches) Fol. 12*
XXIV. Jesus Christ enthroned and St. John „ 13
XXV. Book Plate in Irish style, left-hand half . . . „ 13*
XXVI. Book Plate, right-hand half (*perished*) „ 14
XXVII. Christ seated while an angel delivers the Book to St. John „ 19
XXVIII. Christ coming with the clouds „ 21
XXIX. St. John falling at the feet of Christ „ 22
XXX. The Twelve Apostles „ 31
XXXI. Map of the World Fols. 31* and 32
XXXII. The Four Beasts Fol. 35*
XXXIII. The Woman on the Beast „ 36*
XXXIV. The Church of Ephesus „ 40
XXXV. The Church of Smyrna „ 42*
XXXVI. The Church of Pergamos „ 45*
XXXVII. The Church of Thiatira „ 48
XXXVIII. The Church of Sardis „ 50
XXXIX. The Church of Philadelphia „ 52*
XL. The Church of Laodicea „ 56
XLI. Christ enthroned surrounded by twenty-four Elders . „ 59*
XLII. The Four Living Ones before the Lamb . . . „ 61*
XLIII. The Four Horses and their Riders „ 71*
XLIV. Christ and the Souls under the Altar „ 73
XLV. Christ coming to Judgement „ 74*
XLVI. The Four Angels at the Four Quarters of the Earth . „ 77
XLVII. Adoration of the Lamb „ 78
XLVIII. The Mystic Palm „ 85
XLIX. The Angel standing on the Altar „ 86*
L. The First Angel sounding his Trumpet . . . „ 87*
LI. The Second Angel sounding his Trumpet . . . „ 88*
LII. The Third Angel sounding his Trumpet . . . „ 89
LIII. The Fourth Angel sounding his Trumpet . . . „ 89*
LIV. The Fifth Angel sounding his Trumpet . . . „ 90*

LV. Angel warring on the Locusts Fol. 92
LVI. The Sixth Angel sounding his Trumpet . . . „ 93
LVII. The Four Horses with the Heads of Lions . . „ 94
LVIII. The Angel receives the Book and St. John measures the Temple „ 95*
LIX. Helias and Henoch „ 97
LX. Antichrist kills Helias and Henoch „ 98
LXI. Helias and Henoch ascending in a Cloud . . . „ 99
LXII. The Seventh Angel sounding his Trumpet . . „ 100
LXIII. The Beast in the Temple of God „ 100*
LXIV. Combat of Michael and his Angels with the Dragon Fols. 101* and 102

(*Here a leaf is missing from the MS.*)

LXV. The Adoration of the Beast (*perished*)
LXVI. The Beast that ascended from the earth . . . Fol. 106
LXVII. Table for calculating the Number of the Beast . . „ 109*
LXVIII. Another Table for telling the Number of the Beast . „ 110
LXIX. Adoration of the Lamb on Mount Sion . . . „ 112
LXX. Angel flying through the sky with the Eternal Gospel „ 113*
LXXI. Gathering the Harvest and Vintage of the Earth . „ 115
LXXII. Singing before the Lamb on the Sea of Glass . . „ 116
LXXIII. Seven Angels with Cups and Six Saints with Harps . „ 117
LXXIV. Seven Angels with Vials leaving the Temple . . „ 118
LXXV. Seven Angels pouring out their Vials . . . „ 118*
LXXVI. The First Angel pours out his Vial „ 119*
LXXVII. The Third Angel pours out his Vial . . . „ 120
LXXVIII. The Fourth Angel pours out his Vial . . . „ 121
LXXIX. The Fifth Angel pours out his Vial „ 121
LXXX. The Sixth Angel pours out his Vial „ 121*
LXXXI. The Dragon, the Beast and the False Prophet . . „ 122
LXXXII. The Seventh Angel pours out his Vial . . . „ 123*
LXXXIII. The Woman approaching two kings with a cup . „ 124*
LXXXIV. The Woman seated on the Seven-headed Beast . . „ 125

LXXXV. Combat of the Lamb and the Beast . . . Fol. 128
LXXXVI. Destruction of Babylon „ 129*
LXXXVII. Kings and Merchants weeping over Babylon . . „ 130
LXXXVIII. The Angel and the Millstone „ 131*
LXXXIX. The Four Living Ones and the Saints adore Christ . „ 132*
(*Here a leaf is missing from the MS.*)
XC. The Angel standing in the Sun „ 133*
XCI. Capture of the Beast and the False Prophet . . „ 134*
XCII. Chaining for 1000 years of the old serpent . . „ 135
XCIII. Nineteen Judges of men seated before Christ . . „ 136
XCIV. Short-lived Triumph of Antichrist and the Beast . „ 137
XCV. The Beast, the Devil and two False Prophets in the Lake of Fire „ 138*
(*Here a leaf is missing from the MS.*)
XCVI. The Last Judgement „ 139
XCVII. The New Jerusalem „ 140*
XCVIII. The Stream from the Throne of the Lamb . . „ 141
XCIX. St. John wishes to worship the Angel . . . „ 146*
C. The City of Babylon „ 147
CI. Siege of Jerusalem Fols. 149* and 150
CII. Interpretation of Nebuchadnezzar's Dream . . Fol. 151
CIII. The Burning Fiery Furnace „ 154
CIV. Punishment of Nebuchadnezzar „ 156*
CV. The Hand that writes on the Wall „ 159
CVI. Daniel in the Lions' Den „ 162
CVII. The Four Beasts from the Sea „ 163
CVIII. Daniel's Vision in the city of Shushan . . . „ 165*
CIX. Gabriel appears to Daniel in a Vision . . . „ 167
CX. A man clothed in linen tells Daniel of the Coming Desolation „ 172*
CXI. Emeterius copying this MS. „ 183
CXII. Omega—The End „ 184*

¶ *Nos.* XXVI. *and* LXV. *have perished.*

G44
41009

BS2777.A25 B8 / copy 1
Bible. N.T. Catholic Epistles. Latin. 1
The Catholic epistles and Apocalypse fr

BS
2777
A25
B8

Bible. *N. T. Catholic epistles. Latin. 1916.*

... The Catholic epistles and Apocalypse from the codex Laudianus numbered Laud. Lat. 43 in the Bodleian library, together with the Apocalypse text of Beatus from the tenth century ms. in the Morgan library, New York; now first edited with introductions descriptive of the mss. and their correctors, by E. S. Buchanan ... with six collotype facsimiles. London, Heath, Cranton & Ouseley, ltd., 1916.

xiii p., 2-69 numb. l., 68 p. VI facsim. (incl. front.) 22½cm. (Sacred Latin texts: no. IV)

(Continued on next card)

25—11294

,28r82e1,

CCSC/dd

334056